

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • Marec 2025 • Číslo 3

Ženy v rovnošate

**Mnohonárodná
divízia Stred**

**Vojenská
autoškola**

**Lešť preverila
Levičanov**

**Majstri
z múzea**

**Športovci
roka**

**Rozhovor s generálnym riaditeľom
sekcie obrannej politiky
Robertom Bestrom**

Charitatívny galavečer č. 4

Na štvrtom Charitatívnom galavečere Ozbrojených síl SR, ktorý sa uskutočnil 14. februára v Haliči, a nad ktorým prevzal záštitu podpredseda vlády a minister obrany Slovenskej republiky Robert Kaliňák, mali svoj symbolicky neobladený stôl s horiacou sviečkou a textom vojenskej prísahy aj všetci vojaci, ktorí položili svoj život v službe Slovenskej republiky. Výťažok bude v spolupráci s Vojenskou podporovou nadáciou tentoraz určený na pomoc deťom vojakov a zamestnancov rezortu obrany, ktoré prišli o niektorého z rodičov a ich rodiny potrebujú podporu kolegov. Nateraz ich nadácia eviduje približne tri desiatky. O tom, že prítomní preukázali veľké srdce, svedčí aj fakt, že na charitatívnej dražbe sa vyzbieralo o tretinu príspevkov viac ako vlni a takmer desaťkrát viac, ako v úvodnom ročníku charitatívneho galavečera. Teda takmer 30 000 eur.

(pv)

Foto: OS SR

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

som nesmierne poctená, že mám príležitosť sa vám prihovoriť. Obzvlášť ženám, ktoré sú príslušníkami Ozbrojených síl SR a v marci oslavujú svoj sviatok. Nemyslím tým len ženy vo vojenskej rovnosť, ale všetky, ktoré zastávajú akúkoľvek pozíciu, aj tú civilnú. Nazdávam sa, že v súčasnosti majú ženy pôsobiace v ozbrojených silách lepšie pracovné podmienky a začínajúce príslušníčky

OS SR ľahší štart pre svoju kariéru. Určite je to tým, že nás je oveľa viac ako v minulosti a pohľad mužov na nás sa zásadne zmenil. Obe strany prispeli rovnakým dielom k tomu, aby podmienky na prácu a vzájomné vzťahy v ozbrojených silách boli také, aké sú dnes. Už aj ženy dostávajú príležitosti pôsobiť vo veliteľských funkciách. Skutočných veliteľov z nás totiž neurobí personálny rozkaz, výložky, slávnostný ceremoniál. To, či sme hodní svojej funkcie, o nás povedia činy a výsledky plnených úloh. Neľahká bezpečnostná situácia a potreby ozbrojených síl si vyžadujú plniť úlohy rýchlo a čo najlepšie. A ja som rada, že mám vždy okolo seba skvelý tím ľudí, ktorý mi pomáha tieto úlohy plniť so ctou.

Dievčatá, som hrdá na to, že ste mohli byť a stále ste súčasťou niečoho takého úžasného, ako sú Ozbrojené sily SR. Nebojíte sa príležitostí a výziev, ktoré táto práca prináša. Zvládať naraz pracovné povinnosti spolu s rodinnými je zložité a ťažké. Svojou odhodlanosťou a obetavosťou každý deň však dokazujete, že sa to dá zvládnuť. Aj keď sa občas potknete a spadnete, vždy vstanete a bojujete ďalej. Všetkým príslušníčkam, ako aj príslušníkom Ozbrojených síl SR želám predovšetkým pevné zdravie, pohodu, podporu a lásku v rodinnom kruhu, spoľahlivých spolupracovníkov a kolegov, skvelých nadriadených a veľa, veľa správnych rozhodnutí.

plukovníčka Tatiana Nagyová
náčelníčka štábu 82. brigády spoločnej podpory Trenčín

ČÍSLO MESIACA

8. marec

Ulicami New Yorku **8. marca 1908** pochodovalo **15 000** žien, žiadajúcich skrátenie pracovného času, vyššie platy a volebné právo. V roku **1909** členky Socialistickej strany Ameriky vyhlásili symbolický Deň žien. Prvýkrát sa oslavoval **28. februára 1909** a mal sa konať vždy poslednú februárovú nedeľu. Medzinárodné Deň žien zaviedli účastníčky medzinárodnej ženskej konferencie v Kodani roku **1910**.

V roku **1911** sa Deň žien slávil **19. marca** po prvý raz v Rakúsko-Uhorsku, Dánsku, Nemecku, Švajčiarsku a od roku **1913** aj v cárskom Rusku. Po ženských nepokojoch a demonstráciách v Petrohrade v roku **1917** sa ustálil dátum Medzinárodného dňa žien na **8. marca**. Organizácia Spojených národov ho oficiálne pre celý svet vyhlásila v roku **1975**, ktorý bol Medzinárodným rokom žien.

Foto: kpt. v zál. Petra Rosič

6

12

14

16

18

24

26

36

38

42

4 Dámy v rovnosť

6 Výcvik 1. mechanizovanej rotý 13. mechanizovaného práporu Levice

11 Laureáti u prezidenta

12 Vojenská autoškola

14 Pohľad do konzervátorskoreštaurátorských dielni Múzea SNP

16 Rozhovor s generálnym riaditeľom sekcie obrannej politiky Robertom Bestrom

18 TÉMA: ženy v ozbrojených silách

24 Vojenská základňa Grónsko

26 Prvá bulharská F-16

28 Nesmrteľný Starec Michal Strenk

31 Aktivity Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v roku 2025

32 Ako vojenčili obyvatelia stredovekých miest

34 Kultúrista desiatnik Peter Grežo

36 Výsledky ankety Športovec roka 2024

38 Slovák velí aliančnému Veliteľstvu Mnohonárodnej divízie NATO Stred

41 MILITARY ENGLISH: Land with no military

42 Nebojte sa HMPV!

45 Odznak útočnej vozby

NA TITULNEJ STRANE: Nielen 8. marca oceňujeme nezastupiteľnú úlohu žien v ozbrojených silách • Foto: Pavol Vítko

Pri príležitosti Medzinárodného dňa žien sme sa dām v rovnošate a zamestnankýň rezortu obrany opýtali:

Ako sa vám pracuje?

Nadporučíčka Katarína Oravczová, 14. prápor logistiky Topolčany, náčelníčka finančno-ekonomickej služby:

Žena sa stavbou tela nemôže porovnávať s mužom, ale ako vojačka musí plniť stanovené úlohy bez rozdielu. Takže nie raz pri rovnakom zadaní musí vynaložiť viac úsilia, aby s chlapmi stíhala, aby sa im rovnala. Tak sme si to však vybrali. Osobne v armáde slúžim 21 rokov, moja práca ma obohacuje, pričom niekedy vnímam, že pomaly je prvoradejšia ako rodina. To sa však dá dorovnať. Jednoznačne som spokojná a hrdá na to, že som vojačka.

Čatárka Michaela Vojvodová, Vojenská polícia, inšpektorka Odboru výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek:

V ozbrojených silách pôsobím desať rokov. Predtým som vyskúšala rôzne zamestnania doma i v zahraničí. Aj preto som rada, že som si našla stabilné povolanie. Práca vo Vojenskej polícii je zaujímavá. Dáva mi množstvo možností ďalej sa vzdelávať v rôznych odborných a kariérnych kurzoch. Myslím si, že ženy majú v radoch Vojenskej polície dostatok možností na svoju vlastnú sebarealizáciu.

Eva Šalátová, nadrotmajsterka v zálohe, Štáb strategického plánovania GŠ OS SR, referentka:

Keď som ako 18-ročná nastupovala v Žiline na ročnú príporčícku školu, mala som veľké obavy, či službu v armáde zvládnem. Zároveň som sa na to tešila, lebo to bola pre mňa veľká výzva a sen. Vo vojenskej uniforme som začínala v Týne nad Vltavou a do novembra minulého roka som odslúžila 36 rokov a 100 dní. Môžem povedať, že do ozbrojených síl som sa úplne zaľúbila. Tá práca, poslanie, kolegovia – to bol môj život. Som veľmi rada, že v ňom môžem pokračovať v pozícii zamestnanca.

Andrea Hariňová, 14. prápor logistiky Topolčany, samostatný referent pracoviska administratívnej bezpečnosti:

Celkovo na viacerých pozíciách a útvaroch pracujem pre vojakov 11 rokov. Nemenila by som. Mám skvelých kolegov a pracovať pre armádu je v porovnaní s civilom väčšia istota a stabilita pre mňa aj ako pre ženu. V tomto prostredí sa skrátka cítim ako doma. O to viac, že profesionálnymi vojakmi boli aj môj manžel, otec či svokor a sestra je tiež zamestnankyňa rezortu obrany.

Hana Burzalová, Vojenské športové centrum Dukla Banská Bystrica, atlétka:

V Dukle som začínala ako zmluvná športovkyňa od roku 2018 a od roku 2023 som tu takpovediac zamestnaná na plný úväzok. Nemôžem povedať nič iné, len že za ten čas som veľmi, veľmi spokojná. Som hrdá, že môže byť dukláčkou. Ťažiskom mojej práce je reprezentovať Duklu a Slovensko na vrcholných podujatiach. Aktuálne sa pripravujem hlavne na majstrovstvá sveta v atletike, ktoré budú na jeseň v Japonsku. V chôdzi budem štartovať na 20 a 35 kilometrov, tak držte palce.

Poručíčka Katarína Zatková, vojenská duchovná, dekanka Veliteľstva vzdušných síl Zvolen:

Moja pozícia, moje poslanie v týchto zložkách je trochu iné, špecifické, preto aj prístup k nám je iný. Myslím si, že takto podobne to vníma asi každý vojenský duchovný či vojenská duchovná. Hoci pracujem pre ozbrojené sily ešte krátko, som spokojná. Je to iná práca ako v civilnom sektore. Niekedy náročnejšia. Stále sa učím nové veci. Najdôležitejšie je, že som tu pre ľudí a ľudia to vedia. Som žena, vojačka, ale pre všetkých tu u nás na veliteľstve vzdušných síl som duchovná – a dvere do kancelárie duchovných sú otvorené pre všetkých!

**Podplukovníčka Mária Lišaníková, Ústredná vojenská nemocnica
SNP Ružomberok – FN, vedúci starší dôstojník – odborný špecialista:**

Chcela by som vyjadriť svoj obdiv a uznanie všetkým ženám, matkám, manželkám, priateľkám, ktoré sa rozhodli pre prácu profesionálnej vojačky. Je to mimoriadne náročná a zodpovedná profesia, ktorá si vyžaduje silu, odvahu a odhodlanie. Som presvedčená, že ženy zastávajúce vojenskú profesiu sú nenahradiiteľné a prinášajú do nej dôležité hodnoty, ako je empatia, trpezlivosť a schopnosť tímovej spolupráce. Som vďačná, že môžem byť už 25 rokov súčasťou tejto veľkej rodiny.

Kapitánka Alena Moravčíková, Centrum výcviku Lešť, právnička:

Pôvodne som nastúpila ako občianska zamestnankyňa, od roku 2010 som sa stala profesionálnou vojačkou. Dnes to hodnotím ako veľmi dobrý krok. Otvoril mi mnohé možnosti v rámci rozširovania mojej odbornej kvalifikácie, odborného rastu. Práca právnička v Centre výcviku Lešť je trochu iná ako vo vojenskom útvere. Je tu široký záber práce v právnej oblasti aj vzhľadom na zameranie a špecifiká centra. Okrem iného aj preto, že máme u nás dislokované v posledných rokoch mnohonárodné zoskupenie armád NATO.

Vojačka 2. stupňa Paula Kaichová, 7. výcvikový pluk Martin, staršia skladníčka – vodička:

Vždy ma to lákalo k armáde, aj môj otec bol profesionálny vojak. Skúsila som to aj ja a vyšlo to. Som veľmi spokojná so svojím rozhodnutím. Už som rok a pol v ozbrojených silách. Jazdím v rámci svojho pracovného zaradenia na osobnom aute, ale urobila som si aj oprávnenie skupiny C. V civile pre potreby armády, lebo v našej vojenskej autoškole sa ešte táto skupina nerobila. Čakám na vodičský preukaz. A potom už ma budú čakať aj výjazdy na nákladnej tatrovke. Bude to pre mňa ďalšia výzva v mojej vojenskej kariére.

**Podplukovníčka Ivana Kráľová, Veliteľstvo vojenského zdravotníctva, náčelníčka
oddelenia riadenia vojenského zdravotníctva a zdravotníckych analýz:**

Som prvá z rodiny vojačkou aj preto, lebo moji rodičia mi nedokázali zaplatiť inú vysokú školu. Študovať som však veľmi chcela a stala som sa napokon prvou vysokoškolskou v rodine. Rada pracujem s mladými ľuďmi, rada ich v rámci výcvikov či školení učím niečo nové. No napriek tomu, že som takpovediac ohňovzdorná či úradovzdorná, v kancelárii je to občas na umretie. Práca je niekedy aj za desiatich a keď plánujete či už kratšie výcviky, alebo aj dlhodobo, a vidíte, čo všetko by ste ešte napríklad v rámci logistiky potrebovali, tak vás prejde úsmev. A to ma náš veliteľ vojenského zdravotníctva veľmi podporuje a robí pre náš druh vojska maximum. Skrátka – armáda mi dala možnosť mať sa lepšie, mohla som sa realizovať a dôstojne uplatniť, ale treba bojovať. Nič nie je zadarmo.

**MUDr. Daniela Gavalová, PhD., Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok - FN,
Poliklinika MO SR Trenčín, všeobecná lekárka a internistka:**

Práca vo vojenskom prostredí mi priniesla nové dimenzie do môjho pracovného života. Spoznala som zaujímavých ľudí s hlbokými hodnotami. Ľudí, ktorí si navzájom pomáhajú, sú veľmi súdržní. Aj vďaka tomu sa vo vojenskej poliklinike veľmi dobre cítim a vhodne ma to motivuje ku každodennej práci.

**Majorka Markéta Vazovan Grácová, Veliteľstvo 1. mechanizovanej
brigády Topoľčany, stáž na veliteľstve PS Trenčín:**

V ozbrojených silách som za 18 rokov spoznala množstvo zaujímavých ľudí. Zo stretnutia s každým z nich si vždy zoberiem niečo pozitívne. Držím sa celý čas pravidla: Treba sa k ľuďom správať tak, ako potom chceš, aby sa oni správali k tebe! Tento spôsob komunikácie s nimi sa mi osvedčil.

**Nadrotmajsterka Agáta Čamajová, Štáb pre podporu operácií GŠ OS SR,
náčelníčka sekretariátu:**

Bola som jediná z rodiny, kto sa rozhodol pre uniformu, ale za tých 32 sa nestalo, že by som to ľutovala. Začala som v Bratislave, potom na letisku v Kuchyni, v spojovacej brigáde Vlkanová a opäť som sa vrátila do Bratislavy. Nikde som nemala v mužsko-ženských otázkach pocit diskriminácie ani v hodnosti, ani v službe všeobecne. Pravdaže, chce to poriadne odvedenú prácu, hlavu stále hore – a možno som mala aj šťastie na ľudí. No nemenila by som nič. Stále sa mi plní detský sen a za svoju celoživotnú cestu vojačky som vďačná.

Úspešná prvá mechanizovaná

V Centre výcviku Lešť na prelome januára a februára cvičili príslušníci
1. mechanizovanej roty 13. mechanizovaného práporu Levice.

Podľa veliteľa roty kapitána Adama Zubnára si okrem iného precvičili v rámci taktickej prípravy presun jednotky, pochod, ochranu a obranu základne, zaujatie obranného bojového postavenia mimo dotyku s nepriateľom, útok v zastavanom priestore, ale aj činnosť jednotky počas prekonávania priestoru kontaminovaného rádioaktívnymi, toxickými, chemickými látkami, pobyt v tomto priestore a jeho označovanie.

Chýbajúci vojaci

Kapitán Adam Zubnár, rodák z Veľkých Ludiniec v okrese Levice ukončil v roku 2018 štúdium bezpečnosti a obrany štátu v AOS Liptovský Mikuláš. V Leviciach začínal ako veliteľ čaty. Ako veliteľ čaty pôsobil aj vo vôbec prvej slovenskej rotácii v Lotyšsku. Veliteľom roty je od roku 2021. Rok plnil úlohy v misii UNFICYP na Cypre. Aká bola príprava na vyvedenie? „Žiaľ, neustále sa stretávame s nízkou naplnenosťou jednotky. Je medzi 50 – 60 percentami a s tým súvisiacimi problémami. Ľudia nám chýbajú vo všetkých kategóriách. Od mužstva, cez poddôstojníkov, až po dôstojníkov. Už dlhodobo cvičíme len na stupni rota. Absentuje výcvik na stupni čata, družstvo, jednotliviec. To sa potom prejavuje aj v prípra-

ve na vyvedenia. Nedoplnenie má okrem aj za následok, že niektorí ľudia išli veľmi rýchlo v hodnostiach a neprešli dostatočne dlhým časovým obdobím v hodnosti a funkcii. Cítiť to. Lebo za krátke časové obdobie vo funkcii sa objektívne nemohli naučiť všetko, čo potrebujú.“

Napriek spomínanému sa snažili v kolektíve roty čo najlepšie pripraviť. V posádke i pri samotnom výcviku v Centre výcviku Lešť sa veliteľ roty mohol plne spoľahnúť na najskúsenejších. Patrí medzi nich veliaci poddôstojník roty nadrotmajster Marcel Nagy, veliaci poddôstojník čaty rotný Mário Chudiváni, rotní Ján Bavko a Marek Leško, zástupca veliteľa roty nadporučík Erik Tóth či veliteľ 2. čaty poručík Richard Malý.

Prichádza nová generácia

Nadrotmajster Marcel Nagy je v OS SR už 23 rokov. Rodák z Levíc postupne pôsobil v 12. mechanizovanom prápore Nitra, 11. mechanizovanom prápore Martin. V Leviciach začínal v rote palebnej podpory. Medzinárodné skúsenosti získal v dvoch misiách KFOR v Kosove a spoločne s veliteľom roty aj v Lotyšsku. Pripomína, že pred vyvedením na Lešť a v jeho priebehu pred samotným rotným taktickým cvičením sa

usilovali na predbojových nácvikoch, aby v rámci kontroly zladenosti dopadli čo najlepšie. Neskrýva, že pre mnohých, najmä nových, menej skúsených vojakov to bola veľká výzva. „Práve tých nových vojakov, ktorí takéto cvičenia nezažili, sme museli naučiť potrebným zručnostiam. Zapracovať ich do jednotlivých kolektívov družstiev a čiat. Aby každý vedel, čo má v danom prípade robiť. Určité problémy nám spôsobuje aj technika BVP- 2, ktorá, žiaľ, postupne dosluhuje,“ hovorí nadrotmajster Marcel Nagy.

Poznamenáva, že v príprave kládli veľký dôraz na prekonávanie kontaminovaného úseku terénu, narazenie na IED. Ale aj naučiť sa úspešne brániť a pôsobiť pri svojej činnosti pri útoku dronov. Vojna na Ukrajine pripomenula, aké je dôležité naučiť vojakov včas a správne reagovať na pôsobenie dronov. A zapracovanie nových vojakov? „Práca s ľuďmi aj napriek tomu, že som dlho v ozbrojených silách, ma stále baví. V spomínanom procese zohrávajú nezastupiteľnú úlohu veliteľia družstiev, ako aj ostatní skúsenejší vojaci. Pri našej slabej personálnej naplnenosti je to ešte dôležitejšie. Len si pritom treba zvyknúť na to, že ide o ľudí, ktorí sú vlastne oproti nám o jednu generáciu mladší. Je to pre nás veľká výzva. Lebo majú často iné predstavy, hodnoty života.

V mnohých chvíľach a situáciách inak reagujú, ako sme boli zvyknutí,“ priznáva nadrotmajster Nagy.

Aj omylom v uniforme

Dodáva, že sú medzi nimi takí, ktorí chceli ísť do ozbrojených síl. Ďalší sa sami hľadajú, ale sú tu aj takí, ktorí sa do vojenského prostredia dostali omylom. Nemajú k nemu žiadny vzťah. „Všetkým sa snažíme pomáhať, ale nie vždy je to úspešné. Niektorí postupne zistia, že vojenské prostredie jednoducho nie je pre nich a postupne odchádzajú. Koniec koncov je to lepšie aj pre celý kolektív jednotky. Lebo ho niekedy svojím laxným prístupom a príkladom vedú aj rozložiť, nepôsobia motivačne pre ostatných. Niekedy ale stačí len ich dať na pozíciu, ktorá je bližšia ich vzdelaniu, skúsenostiam a tam sa dokážu uplatniť. Napríklad absolvent elektrotechniky ukončil DKVŠ, stal sa veliteľom mechanizovanej čaty. Tápal, trápil sa. Hľadal sa a nakoniec sa dostal k spojárom do Ružomberka a tam je spokojný,“ pridáva nadrotmajster Nagy poznatky z vlastnej skúsenosti.

Veliaci poddôstojník prvej mechanizovanej rotý má podiel aj na tom, že do ozbrojených síl zamierila jeho krstná. Rodáčka z Levíc vojačka Martina Kucsová to priznáva. „Neklamal,

„Žiaľ, neustále sa stretávame s nízkou naplnenosťou jednotky. Je medzi 50 – 60 percentami a s tým súvisiacimi problémami. Ľudia nám chýbajú vo všetkých kategóriách. Od mužstva, cez poddôstojníkov, až po dôstojníkov.“

kapitán Adam Zubnár
veliteľ 1. mechanizovanej roty 13. mechanizovaného práporu Levice

realisticky mi vykreslil, čo ma v armáde čaká. Bolo to fajn, nemala som nejaké priveľké, nerealistické očakávania. Nakoniec som skončila v jeho rote. Ale protekcia nehrozí, skôr je na mňa ešte náročnejší,“ konštatuje 21-ročná rodáčka z Levíc.

Jej staršia kolegyňa, odstrelačka slobodníčka Kristína Džigumovičová je v ozbrojených silách už vyše päť a pol roka. Tiež začínala ako strelec. V jej odbornom raste jej výrazne pomohol rok, ktorý strávila v misii UNFICYP na Cypre. Vojačka Romana Krnčánová je v uniforme podobne ako vojačka Kucsová štyri mesiace. Rodáčka z Levíc vyštudovala na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre technickú fakultu. Počas covidu robila na odbornom mieste, následne pôsobila 2 roky vo Švajčiarsku. „Nebolo zle, ale chcela som sa usadiť doma na Slovensku. Preto som sa prihlásila do ozbrojených síl. Pôvodne na kurz DKVŠ. Ale tam potrebovali momentálne iné odbory, tak som sa dostala do základného výcviku. Neskôr, keď získam potrebné praktické skúsenosti, tak by som sa chcela prihlásiť na DKVŠ,“ hovorí. Chváli dobrý kolektív, ktorý ženy v rámci roty vytvorili, aj pomoc nadriadených pri zvládaní vojenského výcviku.

Spokojný veliteľ

Vyvedenie v Centre výcviku Lešť nakoniec dopadlo pre levickú prvú mechanizovanú rotu dobre. „Najväčším úspechom mo-

jej jednotky je morálny stav profesionálnych vojakov. Veď výcvik prebiehal v zimnom období a klimatické podmienky nám veľmi nepriali. Dažde premenili cvičisko doslova na záplavu blata. K tomu sa neskôr pridala chlad. Naša jednotka bola preverená z defenzívnych a ofenzívnych aktivít, aj v oblasti boja v zastavanom priestore. Všetky úlohy počas rotného taktického cvičenia sme úspešne splnili. Samozrejme, v každej oblasti je vždy čo zlepšovať. V nasledujúcom výcviku sa ešte viac zameriame na boj v zastavanom priestore, ktorý bude témou letného vyvedenia. Pomohlo by nám aj aspoň čiastočné doplnenie jednotky,“ spokojne konštatuje veliteľ roty.

Pochvaľuje si, že počas výcviku vedeli veľmi dobre odovzdávať svoje skúsenosti z boja v zastavanom priestore mladším, menej skúseným vojakom rotní Ján Bavko a Mário Chudiváni. V rámci defenzívnych aktivít zasa čatár Vladimír Kostoláni. V rámci kontroly zladenosti a rotného taktického cvičenia vynikali desiatnici Michal Vigh a Petr Sloboda.

Podľa veliteľa roty kapitána Adama Zubnára takmer dvojtýždňové vyvedenie bola výzva aj pre vojačky jednotky. Napriek ťažkým klimatickým podmienkam a tvrdému výcviku vynikajúce výsledky dosiahli napríklad slobodníčky Erika Matejková, Kristína Džigumovičová a Sabína Krchnavá. Všetci sa svojím spôsobom podpísali pod úspešné účinkovanie roty v Lešti.

Text a foto: Jozef Žiak

< ANKETA >

Pri prvej tohtoročnej previerke schopností
1. mechanizovanej rotý levického 13.
mechanizovaného práporu nemohli chýbať
vojačky. Ako ju hodnotia?

Slobodníčka Erika Matejková
staršia odstrelovačka:

Predstavy som pri príchode do armády nemala veľké. Ale keďže som zo Senohradu, čo je blízko Lešte, vojakov a vojenskú techniku som videla stále. Odstrelovacia puška je dlhá, je nás viac žien na tejto funkcii v rote. Táto zbraň ma svojím spôsobom vždy lákala. Aj keď je pomaly väčšia ako ja, ale dá sa na ňu zvyknúť. Aj príprava odstrelovača je náročnejšia ako strelca, no baví ma. Pôsobím viac menej v utajení. Nikto o mne nevie, mojou úlohou je prekvapíť výstrelom. Môj cieľ stať sa odstrelovačkou sa naplnil. Postupne by som sa chcela posunúť do veže BVP ako strelkyňa operátorka a postupovať v hodnostnej kariére ďalej.

Slobodníčka Kristína Džigumovičová
odstrelovačka:

Začínala som ako strelec, odstrelovačka som od apríla 2024. Preto vyvedenie a rotné taktické cvičenie bolo pre mňa prvé v tejto pozícii. Som rada, že dopadlo úspešne. Oproti úlohe strelca ako odstrelovačka pôsobím v jednotke samostatnejšie, dá sa povedať trochu v utajení. Musím sa viac spoliehať na vlastné schopnosti. Okrem iného si nájsť pri plnení úlohy vhodný priestor, z ktorého dokážem skryto splniť svoje strelkové úlohy.

Vojačka Martina Kucsová
strelkyňa:

V ozbrojených silách som len od októbra minulého roka. Preto bolo pre mňa na vyvedení a cvičení vlastne všetko nové. Bola to pre mňa veľká škola. Vďaka skúseným veliteľom a kolegom sa mi nakoniec podarilo úlohy splniť. Sme tri ženy v družstve, som rada, že aj vďaka nám. A čo ďalej? Chcela by som postupne získať potrebné skúsenosti a neskôr sa stať poddôstojníčkou, absolvovať zahraničné misie a cvičenia.

Vojačka Romana Krnčanová
strelkyňa:

V ozbrojených silách som tiež štyri mesiace a len postupne získavam praktické skúsenosti a zručnosti. Aj v rámci tohto vyvedenia. Som všetkým vďačná za pomoc a podporu. Keďže mám civilnú vysokú školu, postupne by som sa chcela dostať na kurz DKVŠ a stať sa dôstojníčkou. To je pre mňa dlhodobější cieľ v rámci môjho pôsobenia v ozbrojených silách.

**A ako sa na ich výkon pozerá veliteľ
1. mechanizovanej rotý kapitán
Adam Zubnár?**

„Ženy máme v našejrote na rôznych pozíciách, najmä strelec a odstrelovač. Som s ich prácou, ktorú odvádzajú, spokojný. V dobrom svetle sa ukazujú aj nové vojačky, ktoré prišli v októbri 2024 a terajšie vyvedenie bolo pre nich prvou väčšou previerkou ich zručností a schopností. Nerobíme žiadny rozdiel medzi tým, či danú pozíciu zastáva žena, či muž. Samozrejme, velitelia musia klásť od príchodu nových vojakov veľký dôraz na prácu s nimi, ich motivovanie, čo najskoršie začlenenie do kolektívu jednotiek.

Mark Rutte vyzdvihol spoluprácu

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák a generálny tajomník NATO Mark Rutte navštívili 20. februára Centrum výcviku Lešť, kde sídli Mnohonárodná bojová skupina Severoatlantickej aliancie. M. Rutte v príhovore k vojakom zo Slovenska, Španielska, Portugalska, Česka, Slovinska, Rumunska, USA a Turecka vyzdvihol ich spoluprácu pri ochrane východného krídla Aliancie. Robert Kaliňák oboznámil generálneho tajomníka s podmienkami výcviku a predstavil mu priestory, kde príslušníci ozbrojených síl získavajú cenné tréningové skúsenosti, aby si zlepšili bojové schopnosti. Popoludní prijal generálneho tajomníka NATO v Prezidentskom paláci prezident SR Peter Pellegrini a neskôr na Úrade vlády SR aj podpredseda vlády a minister obrany Slovenskej republiky Robert Kaliňák s ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Jurajom Blanárom absolvovali bilaterálne rokovanie na aktuálne témy.

Podporujeme obranný priemysel

Na veľtrhu obrannej techniky IDEX 2025, ktorý sa konal v druhej polovici februára v Abú Zabí v Spojených arabských emirátoch pripravilo Ministerstvo obrany SR národnú expozíciu, ktorej súčasťou je aj štátnych a súkromných spoločností, ktoré reprezentujú slovenský obranný priemysel. „Pripravili sme úplne nový formát prezentácie nášho obranného priemyslu s cieľom ukázať to, na čo sme na Slovensku patrične hrdí,“ povedal podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. Návštevníci veľtrhu mohli v slovenskom stánku vidieť automatický mínomet AM-120 a tiež samohybnú kanónovú húfnicu EVA M2. Počas veľtrhu absolvoval Robert Kaliňák desiatky rokovaní so zahraničnými predstaviteľmi, s ktorými rozoberali možnosti vzájomnej spolupráce.

► Minister rokoval v Bruseli

Na zasadnutí ministrov obrany členských krajín NATO v Bruseli 12. – 13. februára, kde sa diskutovalo o riešení vojnového konfliktu na východnom krídle Aliancie či o zvýšení výdavkov na obranu, sa zúčastnil aj podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

V centrále Aliancie participoval na rokovaní Kontaktnej skupiny na podporu Ukrajiny. V rámci rokovania Rady NATO sa stretol aj s novým ministrom obrany USA Petom Hegsethom. „Prichádzajú nové výzvy a aktuálna situácia v oblasti bezpečnosti sa mení. Slovenská republika je pripravená reagovať. Rovnako chceme byť stále aktívni v projektoch, ktoré posilnia našu obranyschopnosť a zároveň budú mať duálne uplatnenie pre všetkých občanov Slovenska,“ povedal po návrate Robert Kaliňák.

► Na stráži energetickej bezpečnosti

Od 18. decembra 2024 monitorujú príslušníci Ozbrojených síl SR kritickú infraštruktúru na Slovensku v rámci operácie Iron Stream. S využitím najmodernejšej techniky

– vrtuľníkov UH-60 Black Hawk, dronov či pozorovacích prostriedkov – sledujú takmer sto objektov na ropovode, plynovode a iných zariadeniach s cieľom zaistiť všetkým občanom SR maximálnu energetickú bezpečnosť. Počas prvých 54 dní trvania operácie 1 061 profesionálnych vojakov a vojačiek uskutočnilo 1 530 hliadkovaní, najazdili 90 000 km a absolvovali 40 letových hodín.

„Operácia Iron Stream je dôkazom, že sme pripravení pružne reagovať na výzvy a ochrániť to, čo je dôležité pre každého občana. Vnímame ju aj ako skvelú príležitosť na výcvik a spoluprácu so samosprávou a verejnosťou,“ povedal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko.

► Národné obranné sily sú bližšie

Vláda Slovenskej republiky na svojom rokovaní 19. februára schválila návrh zákona o Národných obranných silách, ktoré nahradia aktívne zálohy Ozbrojených síl SR.

Súčasťou zákona je vznik Žandárskeho zboru, ktorý by mohol pomáhať polícii pri udržiavaní verejného poriadku. Ide o opatrenia na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti. Po schválení v NR SR by mal zákon vstúpiť do platnosti 1. júla 2025.

Laureáti u prezidenta

Prezident SR a hlavný veliteľ Ozborených síl SR Peter Pellegrini prijal 7. februára laureátov 27. ročníka ankety Vojenský čin roka. V príhovore poukázal na to, že dobro, ušľachtilosť a odvaha nevymizli z nášho života, čo dokazujú činy laureátov, ktoré môžu byť pre ostatných povzbudením a inšpiráciou.

„Potvrdili ste, že sila vojaka nespočíva len v zbraniach a uniforme, ale predovšetkým v jeho srdci a odhodlaní stáť na strane dobra a spravodlivosti,“ povedal prezident. Vyzdvihol ducha-prítomnosť poručíka Petra Jurova, ktorý poskytol prvú pomoc človeku postihnutému srdcovým kolapsom a získal ocenenie v kategórii Záchrana života. Vojak I. stupňa Dominik Jurko vo vlaku zneškodnil nebezpečného útočníka s nožom. Cenu dostal v kategórii Pomoc verejnosti. Peter Pellegrini tiež ocenil záslužnú prácu učiteľiek zo Základnej školy M. R. Štefánika v Spiš-

skej Belej Petry Džerengovej a Beáty Gottzmanovej pri výchove k vlastenectvu, úcte k starším a vojnovým veteránom. Odniesli si ocenenie v kategórii Priateľ armády. Laureátom v kategórii Služba vlasti sa stal aj major Štefan Veliký (in memoriam) z 51. krídla Prešov, ktorý sa zaslúžil o zlepšenie vzájomnej spolupráce Leteckej pátracej záchrannnej služby, Pozemnej pátracej záchrannnej služby, 51. krídla Prešov, Hasičského a záchranného zboru Prešov a Policajného zboru Prešov a Košice, a to najmä počas cvičení Záchrana.

„Hrdinské činy nepramenia z túžby po uznaní, ale z čistej ľudskosti a ochoty pomôcť. Snažme sa byť lepší a všímavjší jeden k druhému, ochotní nezištne podať pomocnú ruku. Práve tak môžeme prispieť k tomu, aby sa na Slovensko vrátil duch zmierenia a porozumenia,“ vyzval prezident.

Foto: Jakub Neubauer, TASR

Spoločne za modernizáciu

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák počas výjazdového rokovania vlády v Červenom Kláštore podpísal Memorandum o spolupráci s ministerstvami zdravotníctva, školstva, výskumu, vývoja a mládeže, investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie a Úradom podpredsedu vlády SR pre Plán obnovy a odolnosti a znalostnú ekonomiku.

Účastníci deklarujú pripravenosť participovať pri využití odborných kapacít, poznatkov a skúseností v oblasti svojich pôsobností s cieľom vytvoriť platformu pre vzájomnú spoluprácu v oblasti podpory, rozvoja a modernizácie Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove a Ústrednej vojenskej nemocnice SNP – FN v Ružomberku, ako aj vzde-

lávania a prípravy súčasných a budúcich lekárov a ostatného zdravotníckeho personálu v systéme vojenského zdravotníctva.

Memorandum podpísali aj rektori Prešovskej univerzity v Prešove, Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Katolíckej univerzity v Ružomberku a riaditelia Fakultnej nemocnice J. A. Reimana v Prešove a Ústrednej vojenskej nemocnice SNP – FN v Ružomberku.

Ministerstvo poskytne dotácie

Ministerstvo obrany SR predstavilo novú dotačnú schému na rok 2025. Dotácie môže poskytnúť na vzdelávacie aktivity, športové, branno-sportové, kultúrne alebo spoločenské podujatia. Zároveň aj na podporu procesu personálneho dopĺňovania Ozborených síl SR, ochranu a rozvoj historického a kultúrne-

ho dedičstva so zameraním na vojenské dejiny a tiež na úhradu nákladov súvisiacich s účasťou na aktivitách organiza-

ných medzinárodnými organizáciami odborne zameranými na ozbrojené sily.

O dotácie sa môžu uchádzať občianske združenia, nadácie alebo záujmové združenia právnických osôb, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné práce a obce, pričom ministerstvo obrany na tento účel vyčlenilo historicky najvyššiu sumu milión eur (vlni to bolo 520-tisíc eur). Organizácie môžu požiadať o dotáciu od 5-tisíc do 100-tisíc eur. Termín doručenia žiadostí poštou alebo osobne je do 31. marca 2025. Podrobné informácie sú na internetovej stránke Ministerstva obrany SR <https://www.mosr.sk/20263-sk/ziadosti-o-dotacie/>

Vojenská autoškola

Dvadsať rokov trvalo, kým rezort obrany obnovil vlastnú autoškolu. Minulý rok začali v priestoroch 7. výcvikového pluku Martin s výcvikom na skupinu B, nedávno pridali aj veľmi žiadané céčko – nákladné vozidlá s hmotnosťou nad 3,5 tony.

„**M**ožnosť získania vodičského oprávnenia môže byť ďalším z motivačných faktorov pre vstup občanov do Ozbrojených síl Slovenskej republiky,“ konštatuje veliteľ 7. výcvikového pluku Martin plukovník Pavol Barančík.

Úspešný začiatok

Starší inštruktor vojenskej autoškoly nadrotmajster Peter Jančí pripomína, že po úspešnom začiatku so skupinou B sa konečne rozbehla príprava vodičov skupiny C, ktorí sú v rezorte najviac žiadaní. Podľa neho ozbrojené sily nemajú dostatok vodičov a civilné autoškoly nedokážu v požadovanom čase zabezpečiť ich prípravu pre rezort. Aj preto si OS SR otvorili vlastnú autoškolu pre svoje potreby. Je určená pre profesionálnych vojakov i občianskych zamestnancov. Reálne ozbrojené sily momentálne potrebujú vyškoliť okolo 700 vodičov rôznych kategórií. Najviac práve v spomínanej skupine C.

„Začali sme školiť skupiny B, C a postupne chceme aj D, E. Sú to všetko špecializácie, ktoré útvary potrebujú. A koľko vodičov dokáže pripraviť martinská vojenská autoškola v rámci tohto roka? Všetko smeruje k tomu, aby sme v skupine C mohli pripraviť okolo sto vodičov. Samozrejme, sme limitovaní priestormi i technikou. V súčasnosti máme k dispozícii dve Tatry 815 verzia 7 s dvojítmym riadením, nový traktor Zetor, aj autobus Iveco, ktorý je prerobený na dvojité riadenie. Okrem toho máme na prípravu vodičov skupiny B štyri VW Golf a Hyundai,“ sumarizuje dnešný stav nadrotmajster, ktorý nosí rovnošatu už od roku 1993. Pôvodne chemický špecialista pôso-

bil v útvaroch v Rimavskej Sobote, Trenčíne a Rožňave. V roku 2007 zakotvil v Martine. Nechýbal ani v radoch mierových síl UNPROFOR na území bývalej Juhoslávie.

Aká je úspešnosť? Podľa neho v prvých kurzoch na skupinu B vyškolili 33 vodičov. Dvaja nezvládli skúšky. Mali k dispozícii jeden hlavný termín a dva opravné (jeden nezvládol testy a druhý jazdy). Začali aj so skupinou C. Vyškolili zatiaľ 20 ľudí, skúšky ešte prebiehajú.

Tatrovky aj traktor

A ako je to s priestorovým vybavením autoškoly? „Máme dve špecializované učebne na výcvik, schválené s potrebným vybavením. Ďalej máme autotrenažér pre skupinu B, v priestore kasárni na nástupisku máme autocvičisko. Zatiaľ sme roztrúsení v rôznych objektoch, ale pripravuje sa pre nás rekonštrukcia jednej budovy. Na cvičisku sa vodiči naučia základné úkony s vozidlom. Získajú tam vlastne prvé praktické skúsenosti s ním a potom ich už čaká výcvik v reálnej premávke na rôznych typoch cestných komunikácií v Martine a okolí,“ vysvetľuje nadrotmajster Jančí.

V jednej zo špecializovaných učební si adeпти na získanie vodičského oprávnenia skupiny C pod vedením inštruktora rotného Jozefa Bušíka precvičujú svoje vedomosti pri vyplňaní skúšobných testov. Medzitým pred budovou zastal traktor autoškoly a osadenstvo učebne posilnil vojenský policajt čatár Štefan Gábor, ktorý práve ukončil jazdu.

Aká bola? „Celkom fajn. Z vozidla je celkom pekný výhľad, tak to išlo celkom dobre aj po Martine. Včera som mal pre-

miéru na tatrovke. Aj tá dopadla dobre, Skúsil som si aj jazdu v mestskej premávke po zúžených uliciach. Treba poriadne sledovať dopravné značky a najmä predvídať, lebo vozidlo nezastane hneď, ako v prípade osobného auta. Je to predsa len niekoľkokotonový kolos. Ale máme dobrých inštruktorov, ktorí vždy poradia," hovorí príslušník útvaru Vojenskej polície Bratislava z oddelenia ochrany osôb a sprevádzania. Priznáva, že „céčko“ potrebuje, lebo v oddelení majú pancierované osobné vozidlá, ktorých váha presahuje 3,5 tony.

Rovnakú osobnú praktickú skúsenosť s oboma vozidlami už má aj mechanik – vodič 51. krídla Prešov vojak Jakub Cesnak. Rodák z Košíc je v ozbrojených silách rok a pol. V jednotke majú technické vozidlá TO-5, Suez či Talet a Jakub potrebuje spomínané „céčko“, aby ich mohol šoférovať. V civile si spomínané oprávnenie nemohol robiť, lebo len nedávno dosiahol vek 20 rokov. Na obe vozidlá si pomerne rýchlo zvykol, aj keď zdravý rešpekt najmä voči rozmernej tatrovke zostáva.

18 ton za chrbtom

Starší automechanik – vodič 22. mechanizovaného práporu Michalovce slobodník Lukáš Minkanič pôvodne nebol na pozícii vodiča. Prišla však zmena a teraz potrebuje vodičské oprávnenie skupiny C. Preto je v Martine a snaží sa uspieť. Prvú praktickú jazdu s tatrovkou má úspešne za sebou aj vojak Tomáš Girman zo 14. tankového práporu Trebišov. V uniforme je len od októbra minulého roku.

Inštruktor rotný Jozef Bušík začínal pôvodne u spojárov v Ružomberku. Má za sebou aj misiu UNDOF na Golanoch. „Práca v tejto autoškole ma baví. A najviac s frekventantmi na skupinu C. Oproti kurzu na B je táto práca ľahšia. Lebo všetci už majú vodičský preukaz na osobné vozidlá, aj potrebné praktické skúsenosti. Značky, predpisy, križovatky poznajú. Len si musia zvyknúť na väčšie, rozmernejšie vozidlo a všetko, čo jazda s ním v reálnej premávke prináša. Musia mať na pamäti, že majú za sebou asi 18 ton. Preto musia brzdiť skôr, viac pred-

vídať. Ale práca s nimi je dobrá. A prvé jazdy? Robíme to tak, že ideme najskôr mimo mesta, na bočné cesty. Aby získali prvé praktické skúsenosti. Ideme aj do kopca, aby si precvičili rozjazd. Potom ideme na diaľnicu a do mesta. Aby boli postupne pripravení na všetky situácie, ktoré ich môžu čakať. Každému z nich opakujeme, že sa musia v prvom rade naučiť predvídať situáciu. Skôr brzdiť, všímať si celkovú dopravnú situáciu, chodcov. Lebo pred priechodom vozidlo neubrzdia ako s osobným autom.“

A ako vlastne vyzerá kurz pre skupinu C? Trvá 5 týždňov. Prvý týždeň teória, potom týždeň cvičisko a nasledujú tri týždne praktického výcviku v premávke. Nadrotmajster Jančí i rotný Bušík pripomínajú, že v civilných autoškolách takýto kurz trvá niekoľko mesiacov.

„Zaujím o ozbrojených síl preyšuje naše kapacity. Pripravujeme vodičov najmä pre útvary pozemných síl, 82. brigádu spoločnej podpory Trenčín, vzdušné sily, ale aj sily pre špeciálne operácie či Vojenskú políciu. Ide najmä o vojakov, ktorí sú v pozíciách vodiča a potrebujú spomínané vodičské oprávnenie C. Pripravujeme sa aj na ďalšie skupiny, aby sme postupne mohli školiť aj vodičov na autobusy,“ poznamenáva nadrotmajster Jančí.

A pridáva zopár zaujímavostí: maximálne v priebehu dňa môže vodič absolvovať 6 hodín teórie, na autocvičisku jazdiť 2 hodiny a v cestnej premávke 3 hodiny. V rámci momentálnych kapacitných možností kurzu C (majú 4 inštruktorov) sa berie maximálne 20 ľudí. Teoretickú prípravu absolvujú všetci. Potom sa 10 z nich vráti k materskému útvaru. Prvá desiatka pokračuje v príprave na cvičisku a v premávke. Keď ju dokončia, príde do autoškoly zo svojich útvarov druhá desiatka vodičov.

Okrem zabezpečenia nedostatkového personálu rezort obrany očakáva aj úsporu finančných prostriedkov. Veď v uplynulých 20 rokoch bol nútený riešiť rozširovanie a získavanie vodičských oprávnení nákupom kurzov v civilných zariadeniach.

Text a foto: Jozef Žiak

Pohl'ad do dielne

Riaditeľ Múzea SNP Banská Bystrica Marian Uhrin zdôrazňuje, že starostlivosť o zbierkové predmety z fondu Múzea Slovenského národného povstania zabezpečuje konzervátorsko-reštaurátorské pracovisko.

To je podľa neho personálne aj technicky vybavené na odborné ošetrovanie predmetov všetkých materiálových skupín. O zbierkové predmety sa starajú skúsení konzervátori a reštaurátori zameraní na zbierkové predmety z kovu, dreva, textilu, papiera, kože a kožušiny a iných materiálov.

Prieskum i ochrana exponátov

„Úlohou pracoviska je okrem iného zabezpečovať preventívnu ochranu zbierkových predmetov v depozitároch, každoročnú starostlivosť o predmety v expozícii a taktiež konzervovať a reštaurovať novonadobudnuté zbierkové predmety,“ hovorí riaditeľ múzea. Dodáva, že rovnako dôležitou úlohou je aj získavanie informácií o predmete, jeho pôvode, materiálovom zložení, charaktere poškodenia, znečistenia či sekundárnych úpravách. Prieskum predmetu je preto nevyhnutný nielen na určenie najvhodnejšej metódy ochrany, ale pomáha pri získavaní nových informácií o predmete, ktoré sú dôležité pre historikov alebo kurátorov. Dôraz sa kladie na zachovanie estetickej, historickej a informačnej hodnoty každého zbierkového predmetu.

V súčasnosti disponuje múzeum konzervátorským pracoviskom na Partizánskej ceste. Okrem toho má aj ďalšie pracovisko na Tulskej ulici, kde majú dislokované oddelenie konzervovania, reštaurovania papiera. Historik – kurátor múzea

Juraj Lepiš pripomína, že pracovisko na Partizánskej ceste je pre celé múzeum veľmi dôležité. „Naši odborníci, ktorí v ňom pracujú, dokážu prinavrátiť život mnohým múzejným exponátom. Aj keď sú niekedy v takom stave, že veľa razy máme na počiatku pochybnosti, že sa to podarí,“ pripomína.

Konzervátorka z Lotyšska

Medzi nimi je aj Lotyška Zanda Ceirane. „Na Slovensko som sa dostala na základe projektu Erasmus a už som zostala. Neľutujem svoje rozhodnutie a už 8 rokov pracujem v Múzeu SNP. Som konzervátorka a venujem sa konzervovaniu drevených, kožených či kovových súčastí zbierkových predmetov. Je to celkom zaujímavá, no náročná práca. Okrem iného aj preto, že každý predmet má svoj neopakovateľný príbeh. Pri práci sa dozvieme aj od kurátorov veľa nového, zaujímavého o predmetoch, ktoré konzervujeme. Reštaurovanie a konzervovanie je vlastne pre človeka celoživotné vzdelávanie. Stále zisťuje niečo nové. Keď som napríklad reštaurovala slúchadlá zo 40. rokov minulého storočia, tak som si o nich veľa naštudovala a dozvedela som sa mnohé zaujímavosti. A tak je to prakticky s každým predmetom, ktorý sa mi dostane do rúk,“ hovorí Zanda.

Jej kolegyňa, konzervátorka textilu Miriam Haličková práve dokončuje konzerváciu súkenných nohavíc. „Zrejme po nejakej partizánovej. Bolo na nich naozaj dosť práce, lebo boli v ža-

Zanda Ceirane pri konzervácii číziem

Konzervátorka Silvia Jurčová opravuje nemecké sedlo z druhej svetovej vojny

Mária Raganová snímá zbierkové predmety pred konzervovaním

lostnom stave. Prešli procesom prania, vyčistením, zašivaním. Celá oprava zabrala dosť času.“

Silvia Jurčová opravuje nemecké sedlo z obdobia druhej svetovej vojny. Podľa nej bolo dosť opotrebované, ale v múzeu majú jedno vo veľmi dobrom stave, tak sa tento kus len konzervuje. Podobne ako ďalší pracovníci konzervačného pracoviska sa postupne striedajú v hlavnej budove Múzea SNP v rámci otvoreného depozitára. „Bolo to naozaj zaujímavé pracovať pod drobnohľadom návštevníkov za sklom. Spočiatku som mala určité obavy, ale rýchlo som si zvykla na konzervovanie zbierkových predmetov. Zaujímavé bolo, keď som konzervovala zameriavače na guľometný pás. Lebo sú raritou, ani v rámci Európy ich nebolo veľa zachovaných. Veľmi podnetná bola pre mňa aj návšteva pracovníkov múzea z Nórska. Zaujímali sa o našu prácu, lebo oni na rozdiel od nás veci len konzervujú, nereštaurujú, nedopĺňajú. Zreštaurovali sme a doplnili aj originálne krabice, v ktorých boli zameriavače uložené.“

Záchrancovia exponátov

Konzervátorka Mária Raganová ešte pred samotným konzervovaním snímá zbierkové predmety a potom po ukončení celého procesu. „Je to poriadny rozdiel. V poslednom čase napríklad v prípade série už značne plesnivých číziem z depozitára. Po darilo sa nám ich doslova zázračne oživiť a boli ako nové. To človeka vždy poteší,“ hovorí.

Barbora Figuli v múzeu pracuje už 10 rokov. Momentálne je vedúcou konzervačného pracoviska. „Reštaurujeme zbierkové predmety všetkých kategórií, teda z dreva, kovu, textilu, kože a kombinované materiály. Naši konzervátori sa zaoberajú celou širokou škálou výrobkov – predmetov, zbierkových predmetov. A ako to funguje? Kurátor vyberie nejakú skupinu predmetov, ktoré treba akútne ošetriť. Alebo sú to zbierkové predmety z nákupu. Prichádzajú k nám v nálezovom stave a treba ich predtým, ako pôjdu do depozitárov, ošetriť. V prípade potreby dezinfikovať plesne, aby nedošlo ku kontaminácii ostatných predmetov. Tak isto pred nejakou výstavou zbierkové predmety pripravujeme podľa požiadaviek kurátorov. Na svojich pracovníkov a ich vysokú odbornú spôsobilosť a šikovnosť som veľmi hrdá,“ spokojne konštatuje.

Na niektorých zbierkových predmetoch podľa nej musia spolupracovať viacerí odborníci. Napríklad keď má predmet textilnú časť, urobí ju

Rekonštrukcia súčastí tanku Lt vz.38

expert na túto oblasť a keď je tam aj kovová, presunie predmet zasa ďalšiemu odborníkovi.

„Je to tímová práca. Najmä pri väčších predmetoch. V minulosti sme tu mali koč, ktorý bol kombináciou doslova všetkých materiálov: drevo, kov, textil, čalúnenie – koža. Dávali sme ho dohromady pre Liptovské múzeum – skanzen Pribylina. V súčasnosti je predmetom, na ktorom sa narobia všetci naši odborníci, ľahký čs. tank Lt vz.38. V zbierke múzea bol od roku 1964, ale pobyt vonku a poveternostné podmienky, ako aj návštevníci sa na jeho stave nepriaznivo podpísali. Preto ide o jeho celkovú rekonštrukciu. Je u nás od roku 2021 a je na ňom ešte množstvo práce, ktorú nemožno urýchliť. Musíme postupovať krok po kroku. Postupne sa rozoberal, robili sa pritom rôzne skúšky, reštaurátorský výskum. Potrebovali sme zistiť aj pôvodne farbené nátery, ktoré boli medzitým prekryté inými. Je to trpezlivá, poctivá, no pipľavá reštaurátorská práca,“ vraví vedúca konzervačného pracoviska.

Nekonečná práca na tanku

Svoje o tom vedia Vladimír Kachnič a Dušan Bezúch, ktorí pracujú na tanku Lt vz.38. „Len pri čistení jeho vnútra sme odstránili vyše 100 kg hrdze. Spočiatku bol dosť veľký problém tank celý rozobrať, lebo niektoré jeho zhrdzavené časti boli doslova nedemontovateľné. Keď sme ho rozoberali, zistili sme, že v ňom chýba veľa vecí. Napríklad ventilátor, náhon kolies, kardan a veľa interiérových častí, sedačky... Aj napriek tomu sa snažíme tank dať dohromady podľa pôvodnej podoby z výroby. Kolegovia v Čechách v pražskom Vojenskom historickom ústave majú tiež Lt vz.38, boli k nám ústretoví. Tak sme si u nich všetko nafotili, zmerali a teraz sa snažíme všetko potrebné nanovo vyrobiť. Nie je to ľahké. Niekdedy ideme systémom pokus – omyl. Napríklad v prípade spojok, prevodov, brzd. Pri nich najskôr musíme zistiť ako fungovali a až potom začať vyrábať, skladať,“ vraví Vladimír Kachnič.

Pred sebou má na stole práve rozložené ťahla brzd. Spoločne s Dušanom Bezúchom ich najskôr musia zmerať, nastaviť aké silné pružiny tam majú byť, aby brzdomový systém fungoval. Pružiny si vyrábajú sami. A kedy bude tank hotový? „Oprava je beh na dlhé trate. Ak sa nevyskytne niečo nepredvídateľné, čakajú nás prinajmenšom ešte dva roky usilovnej práce,“ konštatujú.

Text a foto: Jozef Žiak

Konzervátorka textilu Miriam Haličková pri konzervácii partizánskych nohavíc

Generálny riaditeľ Sekcie obrannej politiky MO SR Robert Bestro:

Riešením situácie na Ukrajine nie je pokračovanie vojny

Sekcie obrannej politiky, respektíve obdobné organizačné útvary sa aj v zahraničných rezortoch obrany bežne nazývajú hlavnou alebo prvou sekciou. V marcovom čísle Obrany sa rozprávame s jej generálnym riaditeľom Robertom Bestrom o dôležitých otázkach bezpečnostného vývoja s väzbami na Slovensko.

S akou víziou a akou dávkou guráže ste nastúpili do pozície generálneho riaditeľa sekcie obrannej politiky?

Sekciu obrannej politiky považujem za jeden zo základných pilierov fungovania ministerstva. Na MO SR som prišiel s víziou praktickejšej činnosti sekcie. Nebol som spokojný s tým, že sekciu považovali za „malé ministerstvo zahraničných vecí“. Zahraničná politika sa má s obrannou politikou účinne dopĺňať. V žiadnom prípade nejde o synonymá. Trvám na tom, aby mala sekcia okrem medzinárodnej obrannej spolupráce silný strategický, analytický, projektový, plánovací, programovací a verifikačný rozmer. Som rád, že sa mi postupne tieto rozmery sekcie darí budovať. Taktiež priebežne kontrolujeme, či sa nám ako ministerstvu darí plniť platné programové vyhlásenie vlády. Hodnotím, že v roku 2024 sme boli v plnení jednotlivých cieľov úspešní.

Ako od svojho nástupu analyzujete vývoj bezpečnostnej situácie v Európe za ostatné dva roky?

Dynamika zmien bezpečnostného prostredia je počas posledných dvoch rokov

veľmi prudká. Európa sa dostala do situácie, v ktorej boli jednoznačne odkryté nedostatky v oblasti spôsobilostí, personálu, obranného priemyslu či celkového strategického nastavenia. Dnes už európske štáty vedia, že v otázkach obrany a bezpečnosti musia byť oveľa zodpovednejšie. Východné krídlo NATO bolo vždy podstatnou témou na papieri, avšak až v poslednom období to začalo platiť aj v praxi. Pevne verím, že sa európske štáty časom naučia k jednotlivým bezpečnostným otázkam pristupovať v prvom rade v súlade so svojimi vlastnými národnými záujmami.

A napríklad u nás?

My sme vedeli, že máme obrovské nedostatky v oblasti protivzdušnej obrany. Za dočasné riešenia v podobe nasadenia systémov od spojencov sme síce veľmi vďační, no nepredstavujú a ani nikdy nemali predstavovať dlhodobé riešenie problému. Preto sme sa rozhodli vybudovať robustnú protivzdušnú obranu, ktorej základom je nákup šiestich batérií PVO stredného a dlhého dosahu. Rozdiel oproti minulosti je hlavne v tom, že nám nejde len o pokrytie kritickej

infraštruktúry, ale o pokrytie celého územia SR, čím urobíme zadosť aj povinnostiam, ktoré nám ukladá samotná Ústava SR. V oblasti infraštruktúry bolo na konci roka 2023 zrejme, že SR absolútne nie je pripravená na príchod nových stíhacích lietadiel F-16 Block 70. V rokoch 2020 - 2023 sa tento projekt nepohol ani o centimeter. V tejto oblasti patrí obrovský rešpekt sekcií majetku a infraštruktúry, ktorá bleskovo konala a v priebehu troch mesiacov dokázala zabezpečiť potrebnú dočasnú infraštruktúru na letisku Kuchyňa a zároveň zobrala na svoje plecia výstavbu infraštruktúry na letisku Sliač. Dnes tam konečne fyzicky prebieha výstavba a ministerstvo dokonca tento projekt bude stať výrazne menej, ako sa očakávalo.

Kde sú aktuálne naše hlavné prieniky spolupráce s NATO?

Celkové nastavenie Aliancie sa po príchode nového amerického ministra obrany Peta Hegsetha do kolektívu ministrov obrany NATO značne zmenilo. S najväčšími partnermi sa zhodujeme, že riešením vojny na Ukrajine nie je ďalšie pokračovanie vojny, ani členstvo

Ukrajiny v NATO. Taktiež tvrdíme, že si strany konfliktu musia čo najskôr sadnúť za rokovací stôl a diskusie jednoznačne nasmerovať k mieru. Pri súčasnom nastavení vedenia MO SR patríme medzi vzorových spojencov. Obranné výdavky máme rozpočtované na úrovni, na ktorej sú so spojencami dohodnuté. Čo je ešte podstatnejšie, tak to je úspešné plnenie cieľov spôsobilosti. SR v roku 2024 vynaložila na modernizáciu rekordných 35,35 % celkových obranných výdavkov. Ďaleko teda prevyšujeme bežný štandard NATO. Je to dané hlavne tým, že ministerstvo musí dopĺňať stratené spôsobilosti, ktoré zo skladov OS SR zmizli neuváženými krokmi v minulosti. Popri tom sa podarilo značne zvýšiť motiváciu na vstup a udržanie ľudí v OS SR, vytvoril nový koncept aktívnych záloh či naštartovať podstatné infraštruktúrne projekty a to aj v rámci civilno-vojenského rozhrania. Vojak je stredobodom našej pozornosti, ochrana živej sily je zakotvená aj v programovom vyhlásení vlády.

Aký je náš postoj k posilňovaniu bezpečnosti v rámci EÚ a čo vidíte ako cieľ?
Únia sa v najbližšom období musí sústrediť na jednoznačné vyjadrenie svojich vlastných mocenských záujmov. Práve tie majú byť základom jej obrannej a bezpečnostnej politiky. Musí byť viac o nás, ako o iných. V neposlednom rade je nadovšetko zrejmé, že jednotlivé snahy musia byť koordinované s NATO. Žiadny projekt „európskej verzie NATO“ nie je na stole, lebo si všetci vážime spoluprácu s našimi neeurópskymi partnermi. To však neznamená, že za bezpečnosť Európy nemá byť zodpovedná Európa. Práve naopak.

Do akej miery existuje obranná spolupráca v rámci V4 a aké sú vaše očakávania?
Naštartovanie spolupráce v rámci V4 bude najdôležitejšou úlohou maďarského predsedníctva v rokoch 2025 – 2026 a slovenského predsedníctva v rokoch 2026 – 2027. Myslím si, že práve SR má najväčšiu šancu výrazne zintenzívniť túto spoluprácu. MO SR môže byť pri plnení tejto úlohy jedným z hlavných aktérov. Medzinárodná obranná spolupráca so všetkými tromi partnermi je nadštandardná. Česká republika je tradične našim najvýznamnejším partnerom. S Maďarskom sme v roku 2024 zaznamenali veľmi intenzívne kontakty s praktickým dosahom. S hrdosťou taktiež konštatujem, že spolupráca s Poľskom momentálne nie je len o dokumentoch, ale o konkrétnych projektoch, na ktoré sa všetci veľmi tešíme. Myslím si, že rôzne pohľady na vojnu na Ukrajine nesmú byť pre činnosť V4 prekážkou. Budeme presadzovať, aby sme spoločne pracovali na témach, na ktoré máme rovnaký názor.

A tých je naozaj veľa. Nesmieme zároveň zabúdať, že ak postupujeme spoločne, sme na úrovni EÚ omnoho silnejší.

A bilaterálna so susedmi?

Mimo V4 nám ostáva ešte Rakúsko, s ktorým spoločne pôsobíme v EÚ, ale napríklad aj vo formáte Stredoeurópskej obrannej spolupráce (Central European Defence Cooperation – CEDC), ktorému v súčasnosti predsedáme. Rakúsku na spolupráci v rámci CEDC veľmi záleží a chcel by som sa poďakovať, že pre naše predsedníctvo cítíme práve od našich západných susedov veľkú podporu. Spolupráca s Ukrajinou v roku 2024 bola hlavne o poskytovaní humanitárnej a ďalšej pomoci v súvislosti s vojnou na Ukrajine. Máme taktiež záujem rozvíjať spoluprácu v agende obranného priemyslu. Netreba opomenúť, že sme jedinou krajinou, ktorá má s Ukrajinou ustálený formát spoločného zasadania vlád. SR a jej občania od začiatku vojny na Ukrajine prejavujú veľkú dávku solidarity s našim východným susedom.

Sú spojeneckí vojaci na Lešti s nami poskytovaným zázemím spokojní, respektíve čo ešte treba doladiť?

prebralo. Musím skonštatovať, že sa s našimi partnermi zo Španielska spolupracuje veľmi dobre. Lešť je všeobecne uznávaná a jednotlivé štáty využívajú príležitosť pôsobiť v nej, aby mohli svoju techniku vyskúšať v rôznych typoch prostredia, situácií, ale aj počasia. Zo Slovenska odchádzať nechcú, niektorí z nich si dokonca opakovane predĺžili pôsobenie u nás aj na čas, keď už mali pôsobiť v inom zoskupení. Doladiť treba niektoré detaily, ale to je pri takýchto projektoch bežné.

Máte takmer tridsať rokov, hrávali ste futbal, ste aj futbalovým trénerom. V jednej štatistike som si našiel, že za 3 518 odohraných minút vo futsale ste ako obranca dali 4 góly, dostali ste 3 žlté a ani jednu červenú kartu. V akej situácii mávate chuť vytiahnuť červenú kartu vy a čo vás naopak v pozícii generálneho riaditeľa Sekcie obrannej politiky MO SR najviac potešilo?

Nikdy som nebol hráčom, ktorý by striedal veľa gólov. Štatistiky však napovedajú, že som svojmu tímu zároveň vedel zabezpečiť, aby góly nepadali do našej siete. Nastavenie našej obrannej politiky je defenzívne, nie ofenzívne. Rovnako je to

„Slovenská republika v roku 2024 vynaložila na modernizáciu rekordných 35,35 % z celkových obranných výdavkov, čím ďaleko prevyšujeme bežný štandard NATO.“

Tzv. host nation support práve teraz dostáva na úrovni NATO veľmi konkrétne kontúry. Treba však povedať, že pre SR sa toho veľa nezmení. To, že spojencom poskytujeme čo najlepšie zázemie, považujem za samozrejmosť. Mnohonárodné brigády sú v súčasnej politike NATO jedným z najpodstatnejších bodov. Sme veľmi vďační našim partnerom z Českej republiky, že boli ochotní prijať úlohu rámcovej krajiny. Rovnako vďační sme aj Španielsku, ktoré neskôr túto úlohu

aj v prípade NATO. Ide možno o zaujímavú paralelu. Na ľuďoch si v práci vážim v prvom rade záujem o to, čo robia. Dlhodobým cieľom človeka v mojej pozícii by malo byť v oblasti personálneho manažmentu to, aby ľudia ich práca bavila. Mám rád snahu, hlad po odbornosti či informáciách a vecnosť. Nemám rád povrchnosť, nezodpovednosť a podkopávanie tímového ducha v kolektíve.

Pavol Vítko • Foto: Jakub Neubauer

TÉMA

Ženy v Ozbrojených silách Slovenskej republiky:

Už dávno nie RUŽE V TRNÍ

„Podľa údajov z oficiálnej štatistiky NATO za rok 2021 bolo priemerné zastúpenie žien v ozbrojených silách členských krajín 12,5 %. Premiantmi sú Maďarsko (19,7 %), USA (17,4 %) a Francúzsko (16,6 %). Na chvoste sú štáty ako Luxembursko (7,7 %), Taliansko (6,6 %) a Turecko (0,4 %). Slovensko v uvedenom roku malo vo svojich ozbrojených silách 12,1% zastúpenie profesionálnych vojačiek. Odvtedy sa u nás situácia ešte zlepšila a v roku 2025 môžeme očakávať atakovanie šestnásťpercentnej hranice.“

Martin Rímeš
generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností Ministerstva obrany SR

Z nuly na šesťnásť

S generálnym riaditeľom Sekcie personálnych a sociálnych činností Ministerstva obrany SR Martinom Rímešom sme hovorili o ženách v ozbrojených silách.

Martin Rímeš

Aká je tendencia percentuálneho zastúpenia žien v OS SR od vzniku samostatného Slovenska?

Zastúpenie žien v OS SR postupne narastá, intenzívnejšie najmä od roku 2005 spolu s nastupujúcou profesionalizáciou ozbrojených síl. Po vzniku Armády Slovenskej republiky v roku 1993 bolo medzi profesionálnymi vojakmi približne šesťpercentné zastúpenie žien. V roku 2006 bol podiel profesionálnych vojačiek v ozbrojených silách SR 8,5 % a v roku 2024 predstavoval 15,8 %.

A trend z ostatných nástupných termínov do ozbrojených síl a na Akadémii ozbrojených síl?

V posledných rokoch sledujeme stúpajúci trend záujmu žien o štátnu službu profesionálneho vojaka. V roku 2021 bolo do ozbrojených síl prijatých 16,4 % profesionálnych vojačiek – čakateliek, kým v roku 2023 ich bolo vyše 20 %. V prípade záujmu žien o štúdium v Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši môžeme v posledných rokoch sledovať štandardne pomerne vysoký záujem žien presahujúci pravidelne 20 %.

Ako to bolo za bývalého spoločného štátu?

Vojenské predpisy Československej republiky po roku 1918 neumožňovali ženám slúžiť v armáde. Rozhodnutie o prijatí žien do vojenských jednotiek urobil vo februári 1942 na vlastnú zodpovednosť veliteľ československej jednotky v Sovietskom zväze podplukovník Ludvík Svoboda. Postupne ich bolo až okolo osemsto. Mladšie ženy, schopné slúžiť v teréne, prideliť do jednotiek, kde absolvovali základný výcvik rovnako ako muži. O rok neskôr už bojovali aj v prvej línii v bitke pri Sokolove. Po vojne boli vojačky v rozsiahlej miere demobilizované a v armáde ich ostal len zlomok. Koncom päťdesiatych rokov slúžilo v Československej ľudovej armáde približne 0,7 % žien. Ich počet začal postupne narastať až od polovice šesťdesiatych rokov, a to najmä v špecializáciách protivzdušnej obrany a letectva, spojárstva, administratívy či zdravotnej služby. Podstatnejšie sa socialistická armáda otvorila ženám až v druhej polovici osemdesiatych rokov. V roku 1987 boli otvorené prvé štvorročné programy pre ženy na Vysokej vojenskej škole pozemných síl vo Vyškove, ktorých štúdium im umožňovalo ďalej kariérne rásť. V rámci vysokých škôl na

Slovensku sa ženy najčastejšie zapájali do štúdia na Vojenskej politickej akadémii Klementa Gottwalda v Bratislave či Vysokoj vojenskej leteckej školy SNP v Košiciach. Trend postupného otvárania sa záujemkyniam o vojenské povolanie pokračoval aj začiatkom deväťdesiatych rokov, keď pomerné zastúpenie žien dosahovalo spomínaných 6 %.

Čo hovorí aktuálne porovnanie s niektorými armádami NATO?

Pokiaľ ide o zastúpenie profesionálnych vojačiek v ozbrojených silách, je postavenie Slovenska pomerne dobré. Podľa údajov z oficiálnej štatistiky NATO zverejnenej za rok 2021 bolo v tom roku priemerné zastúpenie žien v ozbrojených silách členských krajín 12,5 %. Premiantmi sú Maďarsko (19,7 %), USA (17,4 %) a Francúzsko (16,6 %). Naopak, na chvoste sú štáty ako Luxembursko (7,7 %), Taliansko (6,6 %) a Turecko (0,4 %). Slovensko v uvedenom roku malo vo svojich ozbrojených silách 12,1% zastúpenie profesionálnych vojačiek. Odvtedy sa u nás situácia ešte zlepšila a v roku 2025 môžeme očakávať atakovanie 16 % hranice.

Je u nás či v iných armádach stanovená optimálna početnosť žien v ozbrojených silách?

V rámci Ozbrojených síl SR nič také stanovené nie je. Početnosť žien v našich ozbrojených silách závisí od ich prirodzeného záujmu o vojenskú profesiu a úspešnosti v prijímacom konaní do štátnej služby. V medzinárodnom kontexte je napríklad jedným z dlhodobých cieľov OSN vychádzajúcich z rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325, zvyšovanie

Zdravotníčky Prvej čs. partizánskej brigády M. R. Štefánika v roku 1944. Piata sprava stojí Anna Stoľarová, členka pôvodnej organizátorskej výsadekovej skupiny P. A. Veličku

Tretina nových vojakov sú ženy!

Priestory 7. výcvikového pluku Martin sa 13. januára zaplnili po prvý raz v roku 2025 čakateľmi prípravnej štátnej služby a absolventmi civilných vysokých škôl. Čakal ich základný vojenský výcvik. Veliteľ pluku plukovník Pavol Barančík zdôraznil, že je to v histórii prípravy nových vojakov druhý najpočetnejší kurz. Ved' nastúpilo celkovo 346 príslušníkov základného vojenského výcviku. Mužov i žien.

„Tento výcvik je špecifický vysokým počtom žien. Predstavujú takmer jednu tretinu,“ zdôrazňuje plukovník Barančík. Podľa neho je však špecifickým aj tým, že sa výrazne obmenil veliteľský a inštruktorský zbor. „Starší, najskúsenejší odišli a na ich miesta sme ustanovili nových. Doterajší priebeh výcviku ukazuje, že sme mali šťastnú ruku pri výbere. Či už v prípade

veliteľa roty základného vojenského výcviku poručíka Filipa Piroščáka, veliteľov čiat a inštruktórov. Pri takom veľkom množstve vojakov sa musíme spoliehať na mnoho externých inštruktórov a veliteľov z útvarov ozbrojených síl. Ved' príslušníci základného vojenského výcviku sú rozdelení do 10 čiat,“ konštatuje veliteľ 7. výcvikového pluku.

Vojenská odborná škola pre ženy v Novom Meste nad Váhom v roku 1990, dole vľavo dnes plukovníčka Zuzana Kraushuberová

zastúpenia žien v ozbrojených silách so zámerom zintenzívnenia ich zapojenia do politických a rozhodovacích procesov pri dosahovaní mieru v ozbrojených konfliktoch a jeho udržateľnosti. V roku 2015 Bezpečnostná rada OSN prijala rezolúciu 2242, ktorá vytýčila cieľ zvyšovať o 1 % ročne zastúpenie žien v mierových misiách OSN. Na zabezpečenie tohto cieľa bol v roku 2017 vydaný dokument OSN „Stratégia dosiahnutia rodovej parity uniformovaného personálu 2018 – 2028“ (Uniformed gender parity strategy 2018 – 2028). V praxi to znamená, že cieľom je dosiahnuť 25 % zastúpenie žien medzi zmluvným vojenským personálom v Úrade pre vojenské záležitosti UNHQ (OMA), 25 % zastúpenie žien vo funkciách vojenských pozorovateľiek (MO) a štábných dôstojníčok UNHQ (SO) a 15 % zastúpenie žien vo vojenských kontingentoch v mierových misiách OSN v roku 2028.

Do akej miery bývajú naše vojačky nasadené v operáciách medzinárodného krízového manažmentu?

V uplynulom roku 2024 pomer profesionálnych vojačiek nasadzovaných do operácií medzinárodného krízového manažmentu dosahoval 10 %. Najpočetnejšie zastúpenie mali ženy v misiách UNFICYP, eFP Lotyšsko a EUFOR ALTHEA.

Sú už známe aktuálne poznatky z nasadenia žien vo vojnovom konflikte na Ukrajine?

Prebiehajúci vojenský konflikt na Ukrajine má vo všeobecnosti rozsiahly vplyv na aktualizáciu poznatkov a skúseností z vedenia bojovej činnosti modernými zbraňovými systémami. Jedným z aspektov je aj pôsobenie žien v tomto konflikte. V ukrajinských ozbrojených silách môžu muži i ženy legálne

zastávať rovnaké pozície, pričom ženy sú nasadzované aj v prvej línii bojového kontaktu. Generálny štáb sa systematicky zaoberá vyhodnocovaním poznatkov a skúseností z tejto vojny a vzhľadom na narastajúce zastúpenie žien v našich ozbrojených silách predpokladám, že venujú svoju pozornosť aj rodovému aspektu vedeniu vojnového konfliktu.

O ktoré špecializácie u nás ženy v uniforme prejavujú najväčší záujem?

V prvom rade treba konštatovať, že zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov je nastavený antidiskriminačne tak, aby garantoval rovnosť príležitostí v ozbrojených silách. Rozmiestnenie žien je do veľkej miery výsledkom ich prirodzeného záujmu o výkon tej-ktorej špecializácie a určitých obmedzení, ktoré vyplývajú napríklad zo zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Podľa údajov integrovaného informačného systému SAP z roku 2024 môžeme najväčšiu koncentráciu profesionálnych vojačiek pozorovať napríklad v rámci psychologickéj odbornosti M30 (68,0 %), vo finančno-ekonomickej službe S14 (44,3 %), ochrane utajovaných skutočností C20 (43,7 %), vo vojenskom zdravotníctve H10 (42,5 %) a pod. Pomerne výrazné zastúpenie majú však napríklad aj vo vojenskej odbornosti letectvo A20 (20,8 %) či CIMIC, PSYOPS S10 (19,6 %).

Kde by ich armáda chcela, ale je ich málo?

Ozbrojené sily SR sú už dlhodobo personálne poddimenzované. Je pre nás dôležité získať každú osobu, ktorá má zá-

Poručíčka Henrieta Deáková v roku 2012 preberá opravenú techniku od amerického servisného technika v operácii ISAF v Afganistane

Spolužiáci zo školy, teraz veliteľ roty poručík Piroščák (vľavo) a jeho zástupkyňa poručíčka Šipikal

Noví vojaci a inštruktori

Nováčikovia v súlade s programom prípravy absolvovali výcvik zameraný na zvládnutie základných vojenských zručností. Postupne si ich pod vedením inštruktorov a veliteľov precvičovali v priestoroch posádkového cvičiska Sučany a 7. výcvikového pluku Martin. Veliteľ roty základného vojenského výcviku poručík Filip Piroščák, ktorý premiérovovo vedie výcvik, pripomína, že si postupne osvojovali podmienky vojenského života, budovania fyzickej a psychickej odolnosti pri plnení výcvikových úloh, ale aj samostatnosti.

Terajší veliteľ roty začínal svoju vojenskú kariéru v 21. mechanizovanom prápore Trebišov ako veliteľ čaty. Po krátkom čase ho

vyslali na základný vojenský výcvik na funkciu zástupcu veliteľa roty. „Bolo to pre mňa veľmi zaujímavé a špecifické stáť na pomyselnéj druhej strane výcviku. Možnosť podieľať sa na základnom vojenskom výcviku sa mi zapáčila. Keď sa naskytla príležitosť pôsobiť v Martine, tak som neváhal. Najväčšiu zásluhu na mojom odbornom a veliteľskom raste má bývalý veliteľ roty kapitán Martin Červeň,“ vraví poručík Piroščák.

Spolužiáci zo školy

To ešte netušil, že v rámci externých veliteľov a inštruktorov z útvarov OS SR, ktorí mu prišli pomôcť zvládnuť početne veľký kurz, stretne aj svoju bývalú spolužiačku z vysokej školy. Aj keď uniforma predsa len trochu člo-

Slávnostná vojenská prehliadka k 80. výročiu SNP – v skupine psovodov Vojenskej polície pochodujú aj ženy

ujem o výkon štátnej služby profesionálneho vojaka, prejde sitom prijímacieho konania a je spôsobilá na výkon konkrétnej funkcie po stránke zdravotnej, fyzickej i psychickej.

A ich zastúpenie v niektorých pre ženy menej typických špecializáciách?

Nížšie zastúpenie profesionálnych vojačiek môžeme pozorovať najmä pri vojenských odbornostiach, ako napríklad inžinierska letecká služba A501 (2,7 %), služba letiskového zabezpečenia A40 (2,8 %) či letecké pozemné informačné systémy A30 (2,8 %). Relatívne nízke zastúpenie majú tiež vojenské odbornosti vojenská hudba S17 (2,8 %) či vojenská duchovná služba S18 (3,7 %). Spravidla nižšie zastúpenie žien najmä v technických odbornostiach odráža aj celkovo nižší záujem žien o tieto odbornosti v civilnom prostredí.

Má ich služba oproti mužom nejaké osobitné právne ustanovenia?

Existujú určité osobitné právne ustanovenia pre ženy, ktoré vyplývajú z biologických odlišností medzi mužmi a ženami a dotýkajú sa predovšetkým zvýšenej ochrany žien počas tehotenstva a materstva. Určité špecifiká by sme napríklad našli pri ich výstrojnom zabezpečení či stanovení noriem telesnej výkonnosti. Nepriamo takéto osobitné právne predpisy vyplývajú z iných právnych predpisov. Napríklad obmedzenia na zdvíhanie bremien sú definované zákonom č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

V čom sú si muži a ženy v uniforme rovní?

Aktuálne legislatívne nastavenie podmienok štátnej služby profesionálneho vojaka umožňuje rodovú rovnosť a rovnosť príležitostí mužov a žien. Skrátka, profesionálni vojaci a vojačky sú si rovní vo svojich právach i povinnostiach.

Pavol Vitko • Foto: Jakub Neubauer, autor a OS SR

Veliteľka slovenského kontingentu v UNFICYP na Cypre podplukovníčka Katarína Gargalíková v roku 2024 počas slávnostného nástupu

veka zmien. „Pozerali sme na seba a vedeli sme, že sme sa už stretli. Po niekoľkých týždňoch sme zistili, že sme spolu študovali na Vysokej škole bezpečnostného manažmentu v Košiciach. Dokonca v jednom ročníku. Za svoju zástupkyňu si ma však vybral ešte pred týmto poznaním,“ hovorí poručíčka Michaela Šipikal, externá zástupkyňa veliteľa rot. Rodáčka z Klenovca reálne pôsobí ako veliteľka čaty v 81. krídle Sliac. „Som rada, že mám možnosť pomôcť pri výchove a výcviku nových vojakov. Teší ma, že je tu tak veľa žien. Nebránim sa ani možnosti, že by som aj v budúcom kurze základného výcviku pomohla ako externá veliteľka,“ konštatuje Michaela, ktorá roky pôsobila v útvere Čestnej stráže prezidenta SR.

Súrodenci

Pri plnení úloh zo streleckej prípravy na strelnici v Sučanoch ma upútali menovky na uniformách jednej vojačky a vojaka. „Nie, nie sme manželia, ale brat a sestra,“ so smiechom hovorí vojačka 1. stupňa Katarína Serbinová. 21-ročná rodáčka zo Sečoviec absolvovala strednú odbornú školu ochrany osôb a majetku v Sečovciach a hneď dodáva: „Podarilo sa mi presvedčiť aj môjho staršieho brata, aby sme to spoločne skúsili!“ Martin priznáva, že iniciátorkou bola jeho mladšia sestra. „Som rád, že sme tu spolu, dokonca v jednej čate. Spoločne sa nám ľahšie prekonávali prvé týždne oboznamovania sa s vojenskou abecedou.“ A kde sa vidia obaja súrodenci po ukončení výcviku?

Súrodenci Serbinovci

„Mňa to láka k motorizovanému práporu či tankovému práporu v Trebišove,“ hovorí Katarína. Martin, ktorý je mechanikom počíta-

Ženy v Military Art

Ženy v rovnošatách Ozbrojených síl SR sa pravidelne zapájajú do rezortných súťažných prehliadok FotoAtak a Galéria MIL, ale aj do projektu Vojenskej podpornej nadácie Military Art.

Cieľom druhého ročníka projektu, za ktorým je Vojenská podporná nadácia, je zblížovanie vojenskej komunity a civilnej spoločnosti aj prostredníctvom umenia, zvyšovanie spoločenského povedomia o vojnových veteránoch a pochopenie úloh a cieľov Ozbrojených síl SR. Aká cesta k tomu viedla?

Majorka Ingrid Karásková ako veliteľka slovenského kontingentu v UNFICYP v roku 2008 s vtedajším náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Ľubomírom Bulíkom

Výtvarníci, vojaci, deti

Vojenská podporná nadácia v spolupráci s oddelením starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov MO SR vytipovala aj v druhom ročníku podujatia dvanásť osobností vojenského života. A to z obdobia protifašistického odboja, ako aj z rokov budovania Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Na základe ich príbehov oslovení umelci vytvorili výtvarné diela. Tie predstavili vlani v novembri na vernisáži v Slovenskom rozhlase ako sprievodný program charitatívneho koncertu Očami srdca. Následne boli vydražené na februárovom Charitatívnom koncerte Ozbrojených síl SR, ktorý sa konal pod záštitou podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka. Tieto financie boli, či budú využité pri podpore detí z rodín vojakov ozbrojených síl alebo zamestnancov rezortu obrany, ktorým zomrel niektorý z rodičov a ktoré potrebujú našu pomoc.

čových sietí a má kurz na ovládanie dronov sa vidí v radoch 65. prieskumného práporu Prešov.

Rodáčka z Nemšovej, vojačka 1. stupňa Sára Begánová je absolventkou Poľnohospodárskej univerzity v Nitre. A prečo si vybrala namiesto pozície zooteknika ozbrojené sily? „Pôsobenie v ozbrojených silách je podľa mňa zaujímavá práca. Navyše, môj manžel je profesionálnym vojakom. Plní úlohy ako príslušník 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline. Na mnohé z toho, čo som vo výcviku zažila, ma už vopred pripravil. Moju odbornosť v rámci kurzu DKVŠ momentálne nepotrebovali. Dúfam, že neskôr prídem na rad.“

Prvá veliteľka bojovej rotý

Jednou z prvých, ktoré v našich ozbrojených silách prešliapali ženám chodník aj k veliteľským pozíciám, bola majorka v. v. Ingrid Karásková. Tu je jej príbeh, ktorý sa stal súčasťou Military Art.

Mjr. v. v. Ingrid Karásková bola v rokoch 1993 až 2001 prvou a jedinou ženou na Slovensku, ktorá velila bojovej rote. Jej jednotka sa v Stupave podieľala na zabezpečení vzdušnej ochrany hlavného mesta. Riadila prácu stodvadsiatich vojakov základnej služby a podliehalo jej aj približne tucet profesionálov. Keď sa pýtame, ako sa jej to ako žene podarilo dokázať v období, keď ženy vojačky pôsobili predovšetkým v administratíve či v zdravotníctve, s úsmevom odpovedá: „Spočiatku, aby ma vôbec muži začali vo veliteľských funkciách brať vážne, musela som toho dokázať minimálne dvakrát viac, ako zvládali oni.“

V mladosti hrávala prvú hádzanársku ligu za Duslo Šaľa a aj preto vedela, že vyhrávajú tí, ktorí majú za sebou tvrdú a poctivú prípravu. Prvoradé boli vedomosti a prístup, no aj v zrelom veku by ste ju našli štyrikrát týždenne v posilňovni. Na dôvažok – trénovala tiež bojové umenia. Teší sa, že ju vždy podporoval aj manžel. No a mamou nebola len pre svoju dcéru. V období vojakov základnej služby bola totiž mamou tak trochu aj pre nich: „Keď som velila vojakom základnej služby, ich rodičia skoro vždy poznali moje telefónne číslo. No nemali ľahšiu vojnu len preto, že im velila žena. Najmä mamičky mi zrejme viac dôverovali. Dlhé minúty sa ma pypytovali, ako sa ich chlapcom darí. Raz mi dokonca jedna pani doniesla na Vianoce vlastnoručne upletené papuče a dávala mi ich so slzami v očiach. Vraj nech sa neurazím – to len aby mi nebolo zima na nohy, keď sa tak pekne starám o jej syna...“ usmiala sa majorka, ktorá pred koncom svojej vojenskej kariéry pôsobila v Centre riadenia operácií Generálneho štábu OS SR.

Prvá veliteľka mierovej mise

No nielen to. V roku 2008 vycestovala do misie UNFICYP na Cyprus ako zástupkyňa veliteľa slovenského kontingentu. Slovensko tu už vtedy bolo popri Britoch a Argentíncoch vedúcim národom. Po stiahnutí nášho veliteľa bola na tri mesiace poverená velením práve ona. V hodnosti major sa tak stala prvou slovenskou ženou, ktorá bola veliteľkou nášho vojenského kontingentu v operácii medzinárodného krízového manažmentu. Velila 280 slovenským vojakom, pričom v našom Sektore 4 slúžili pod jej velením aj vojaci z Maďarska a Srbska.

V spacáku v mraze

Jej kolegyňa kadetka Barbora Hurteková absolvuje po skončení základného výcviku kurz DKVŠ určený pre absolventov civilných vysokých škôl. Rodáčka z Lipian ukončila na Filozofickej fakulte UK v Bratislave filológiu: angličtinu – slovenčinu. Do uniformy ju zlákal brat, ktorý je už 6 rokov profesionálnym vojakom. „Najhoršie bolo prekonať v prvé dni samu seba, svoje limity, zvyknúť si na vojenský režim. Som rada, že v čate sme dobrý kolektív, máme dobrých, chápujúcich inštruktov. A kde sa vidím? Ako angličtinárka by som sa rada dostala na niektoré z jazykových pracovísk OS SR.“

Majorka v. v. Ingrid Karásková na vernisáži Military Art

Majorka v. v. Ingrid Karásková bola profesionálnou vojačkou 25 rokov. Už sedem rokov pôsobí vo výbore občianskeho združenia UN Veteran Slovakia. Podieľa sa na organizácii letných táborov pre deti, Dní mierových síl OSN, spomienkových stretnutí veteránov a ďalších podujatí.

Ivett Axamitová

Príbehy ako inšpirácia

V rámci Military Art v aktuálnom ročníku predstavili aj príbehy plukovníčky Zuzany Kraushuberovej, ktorá keď v roku 2013 ešte ako podplukovníčka prevzala zodpovednosť nad 500 vojakmi v Dopravnom prápore Hlohovec, stala sa prvou veliteľkou práporu v histórii našich ozbrojených síl. No a keď v rokoch 2018 – 2019 velila 1 800 vojakom

Brigády bojového zabezpečenia Trenčín, stala sa prvou veliteľkou brigády. V druhom ročníku Military Art mala svoje čestné miesto aj pomocníčka partizánov Emília Kompišová. Počas Slovenského národného povstania im pomáhala so stravou a ošatením. Navyše, rasovo prenasledovaným občanom vydávala falošné doklady, pomáhala ich ukrývať, čím zachraňovala ich životy.

Vráťme sa však k mjr. Ingrid Karáskovej. Inšpirovaná príbehom jej vojenskej služby vytvorila umelecké dielo jedna z najvýznamnejších predstaviteľiek slovenskej keramickej tvorby Ivett Axamitová pod názvom Svetlo (2024, keramika, zlátené 14 karátovým zlatom, priemer diela 21 cm, hrúbka 13 cm. Podstavec orechové drevo). Renomovaná umelkyňa, ktorá pripravila viac než pol stovky samostatných výstav doma i v zahraničí a jej exkluzívne diela zdobia známe galérie či prestížne súkromné zbierky, získala tiež celý rad ocenení. Keď sme sa jej spýtali, ako vníma dámy, ktoré dokážu prešliapať svojim životom chodník pre iné ženy aj po cestách, po ktorých pred nimi kráčali takmer výlučne muži, tak nám povedala: „Sama som predovšetkým žena a viem, čo ženy dokážu, keď sa rozhodnú ísť si za svojimi snami. Keď sa pani Ingrid Karásková rozhodla pre vojenské povolanie a poslanie, určite v sebe našla veľa síl a odvahy, aby kráčala svojou cestou, ktorá nemusela byť vždy jednoduchá. Sympatické mi bolo aj to, že pre niekdajších vojakov základnej služby bola akoby takou náhradnou matkou, respektíve oporou. No som si istá, že nielen pre nich. Iste prinášala do služby a života zmysel tiež pre ďalších vojakov, ďalších ľudí. Dávala im nádej a vnášala do ich života svetlo. Aj preto som svoje dielo nazvala Svetlo.“

Text a foto: Pavol Vitko

Ďalšia kadetka, rodáčka z Topoľčian Cyrila Vaneková vyštudovala na univerzite v Banskej Bystrici financie. „Nejaký čas som sa ako mnoho mladých ľudí hľadala v živote. Veľa som cestovala, ale prišiel čas, keď som si povedala, že by bolo dobré sa vrátiť na Slovensko a usadiť sa. Tak som tu! A prečo nepovedať, že OS SR prinášajú okrem zaujímavého zamestnania aj sociálne istoty. Chcela by som pôsobiť niekde v oblasti financií. A výcvik? Cítim, že som sa dosť zlepšila vo fyzickej pripravenosti. Rozcvičky, behy, zanechali na mne pozitívny vplyv, ukázalo sa to aj na druhom testovaní. Po prvý raz budem nocovať v prírode v spacáku v rámci 72-hodinového prežitia. V noci je

mráz pod mínus 12 stupňov, ale dôverujem inštruktorm, že to zvládneme.“

Vojačka 1. stupňa Liliana Beláková, vyštudovala na UMB v Banskej Bystrici učiteľstvo v odbore geografia a telesná výchova. „Pracovala som celé dni s deťmi. Je to síce pekná práca, ale chcela som zažiť niečo viac, zaujímavejšie, atraktívnejšie. Preto som v základnom výcviku. Rada by som sa dostala do útvaru Čestnej stráže OS SR. A kolektív? Naša 3. čata je zložená z celého Slovenska, rôznych vekových kategórií, charakterov. Museli sme sa navzájom prispôbiť, ale podarilo sa to, sme dobrý kolektív.“

Všetky vojačky a vojakov po úspešnom zvládnutí základného výcviku čaká 7. mar-

ca na námestí v Partizánskom slávnostná vojenská prisaha.

Text a foto: Jozef Žiak

Ostrov – základňa

Ako najväčší ostrov na svete je Grónsko svojou polohou medzi Severnou Amerikou a Európou, na severe Atlantického oceána a v tesnom susedstve Arktídy čoraz významnejším strategickým miestom.

Kontrola Grónska tak umožňuje kontrolu významných trás medzi oboma kontinentmi – námornými, aj vzdušnými. Do popredia sa ostrov dostal v posledných mesiacoch kvôli vyjadreniam amerického prezidenta Donalda Trumpa o nutnosti kontroly ostrova Spojenými štátmi. Aký je teda vojenský potenciál ostrova v súčasnosti, ktorý je popri Faerských ostrovoch druhou autonómnou oblasťou Dánska?

História vojensťva na území Grónska siaha do 18. storočia, keď sa ostrov stal dánskou kolóniou. Dánsko udržiavalo odvtedy na ostrove obmedzenú vojenskú prítomnosť a vzhľadom na jeho strategickú polohu malo tak zabezpečený prípadný dohľad nad severným Atlantikom či Arktídou. Obmedzené možnosti dánskej armády však nikdy malej krajine neumožnili využiť naplno potenciál v strategickej polohe ostrova. Ďalšou prekážkou boli rozmery Grónska, najväčšieho ostrova na svete. Jeho rozloha 2 166 000 km² je 44-krát väčšia ako Slovenská republika. Väčšinu z jeho územia však tvorí ťažký ľadový a nehostinný terén. Obývané je len pobrežie južnej polovice ostrova a spolu má približne 56-tisíc obyvateľov. Kontrola takého veľkého územia predstavuje náročnú úlohu aj v súčasnosti.

Vojenská prítomnosť včera

Výraznú zmenu, ktorej dosahy môžeme nájsť aj v kontexte známeho vyjadrenia

súčasného amerického prezidenta Donalda Trumpa, priniesla druhá svetová vojna. Keď nacistické Nemecko obsadilo v apríli 1940 Dánsko, strategická poloha vtedy nebráneného Grónska bola ohrozená prípadnou nemeckou inváziou. Nemecká kontrola Grónska by tak znamenala kontrolu severného Atlantiku. Ostrov by predstavoval aj výhodnú základňu pre nemecké letectvo a námorníctvo v boji proti konvojom, zásobujúcim Veľkú Britániu zo Spojených štátov. Aby sa predišlo tomuto scenáru, podpísala dánska exilová vláda a Spojené štáty v apríli 1941 dohodu Thulesag 1, v ktorej sa USA zaručili brániť Grónsko pred prípadnou nemeckou inváziou. Dohoda predstavuje zlomový moment vo vojenskej histórii Grónska, vďaka ktorému dodnes pôsobia na ostrove americké jednotky. Do konca vojny vybudovali Spojené štáty na ostrove až 17 rôznych zariadení – od prístavov, letísk až po meteorologické stanice. Druhá svetová vojna však Grónsko celkom neobišla. Miestne dánske jednotky sa dostali do stretu s menšími prieskumnými nemeckými jednotkami na východnom pobreží ostrova, pričom Spojencom sa podarilo zničiť menšie nemecké základne.

Po druhej svetovej vojne sa Grónsko znovu plne vrátilo pod dánsku kontro-

lu. No Spojené štáty si tu stále zachovali svoju vojenskú prítomnosť. Jedným z dôvodov bola sovietska hrozba, ktorá vystriedala pôvodnú nemeckú. Nová dohoda Thulesag 2, podpísaná v roku 1951, umožňovala Spojeným štátom (v rámci NATO) brániť Grónsko v prípade ohrozenia. Americká prítomnosť na ostrove sa ešte zvýšila. Narsarsuaq sa stala spoločnou základňou pre dánske a americké sily. Popri nej postavili americké jednotky aj základne bez vedomia Dánov (v okolí mesta Kangerlussuaq) či umiestnili protivzdušné zbrane s nukleárnymi hlavicami na základni Thule (dnes Pituffik). Základňa Pituffik je dnes najsevernejšie umiestnenou vojenskou základňou Spojených štátov.

Americké postavenia dnes

Poloha Grónska predstavuje taktiež jednu z najkratších vzdušných čiar, po ktorých dokáže Rusko vystreliť na Spojené štáty balistické rakety. Pre Spojené štáty tak kontrola grónskeho vzdušného priestoru predstavuje možnosť zostreliť prípadné útočiacie rakety ešte predtým, než dosiahnu samotný americký vzdušný priestor. Práve preto je v súčasnosti Pituffik základňou amerických vesmírnych síl. Tá hostí jednotky Space Base Delta 1, 4 a 6, pod velenie ktorých patria dve vesmírno-výstražné jednotky (12th Space Warning Squadron a 23rd Space Operations Squadron).

Hliadková loď HDMS Knud Rasmussen dánskeho námorníctva v Grónsku. Celkovo štyri hliadkové plavidlá tvoria jadro dánskej vojenskej prítomnosti v najväčšom ostrove sveta.

Základňa amerických vesmírnych síl Pituffik. Základňa je súčasťou protivzdušnej obrany Spojených štátov a Kanady. Ide zároveň o najsevernejšiu americkú vojenskú základňu.

Popri hliadkových lodiach pôsobia v Grónsku aj dánske hliadkovacie lietadlá C-130 Hercules a Challenger 604

Americké stíhacie lietadlá F-35 v Grónsku počas cvičenia Noble Defender, január 2023

Ich prioritnou úlohou je varovanie pred prípadným raketovým útokom, a to aj prostredníctvom satelitov. Grónsko je tak významnou súčasťou protivzdušnej obrany Spojených štátov a tiež Kanady – hoci nejde o územie ani jedného z týchto štátov. Od konca januára a začiatku februára z Grónska pôsobia aj americké stíhačky F-16, ktoré zabezpečujú ochranu vzdušného priestoru v arktickom priestore Grónska pred prípadnou prítomnosťou ruských lietadiel. Spomeňme tiež, že v januári 2023 počas cvičenia Noble Defender pôsobili v Grónsku kanadské CF-18, ako aj najnovšie americké F-35.

Zanedbávanie z Kodane

Z dánskej strany bezpečnosť Grónska garantuje predovšetkým 1. flotila dánskeho námorníctva. Vo výzbroji má štyri hliadkové plavidlá triedy Thetis a tri hliadkové plavidlá triedy Knud Rasmussen. Spoločné arktické velenie zabezpečuje prítomnosť hliadkových lietadiel C-130J Hercules a Challenger 604. Kodaň v januári priznala, že obranu Grónska dlhodobo zanedbávala. V budúcnosti majú prieskumné a hliadkové spôsobilosti v oblasti zvýšiť bezpilotné prostriedky, ktoré Dánsko plánuje prevádzkovať priamo z Grónska. Aj keď Dánsko zavádza do výzbroje stíhacie lietadlá F-35, dlhodobé používanie týchto moderných lietadiel z Grónska by si vy-

žadovalo vysoké investície do miestnej infraštruktúry.

Americko-dánske hry

V januári prezident Spojených štátov Donald Trump vyhlásil nutnosť vlastnenia Grónska Spojenými štátmi, čo spôsobilo diplomatický konflikt medzi USA a Dánskom. Prezident Trump poukázal najmä na spomínanú strategickú úlohu ostrova voči Spojeným štátom. Súčasná pozícia Donalda Trumpa voči Grónsku však nie je novinkou. Spojené štáty ponúkali odkúpenie Grónska od Dánska v minulosti už viackrát. A to tak v 19. storočí, ako napríklad aj počas Studenej vojny. No hoci prezident Trump informoval o nutnosti získania Grónska vojenskou alebo ekonomic-

kou silou, podľa oficiálnych správ však Spojené štáty v okolí ostrova nezvyšujú svoju prítomnosť a Dánsko sa tak zatiaľ nemusí obávať potenciálnej americkej invázie.

Prezident Trump taktiež poukázal na aktivitu ruských a čínskych lodí v oblasti, ktoré možno z Grónska údajne „vidieť ďalekohľadom“, pričom dánska armáda nedisponuje prostriedkami na prípadné zastavenie ich aktivity. Vyjadrenia amerického prezidenta k otázke Grónska pritom môžeme tak trochu prirovnať k vyjadreniam o americkej neochote brániť európske štáty NATO, ktorých rozpočet na obranu nedosahuje 2 %. Ostré slová o možnosti ovládnuť Grónsko však na druhej strane prinútili Dánsko investovať viac do obrany ostrova. Plus k ústretovosti navýšiť americkú prítomnosť na ostrove. No bez toho, aby bolo Grónsko súčasťou amerického územia.

Dodajme, že v súčasnosti sa Grónsko stará o svoje domáce záležitosti takmer samostatne. V rukách Dánska je len zahraničná politika a obrana. Úplnú samostatnosť si želá viac než polovica obyvateľov ostrova, vrátane grónskeho premiéra Muteho Egeda. Ten si však americkú kontrolu nad ostrovom neželá tak isto ako dánsku.

Jaroslav Cabuk

Foto: U. S. Department of Defense, Royal Danish Army

Prvá bulharská F-16

V prítomnosti zástupcov bulharského ministerstva obrany vrátane ministra Atanasa Zaprianova a amerického ministerstva obrany či spoločnosti Lockheed Martin 31. januára slávnostne odovzdali prvú bulharskú F-16 Block 70 – teda rovnakého typu a verzie, akými disponujú aj slovenské vzdušné

sily. Bulharsko si objednalo 16 kusov nových F-16, pričom prvé lietadlá by mali doraziť v marci. V súčasnosti sa v Spojených štátoch školí päť bulharských pilotov. Zároveň prebieha rekonštrukcia základne Graf Ignatievo, ktorá sa stane domovskou základňou pre nové stíhacie lietadlá.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Airbus, Bundeswehr, ECDD, Ministerie van Defensie, Patria

CAESAR pre Estónsko

Na konci januára dorazilo do Estónska prvých šesť francúzskych húfníc CAESAR Mk1. Pobaltská krajina získala nové húfnice len pol roka po ich objednávke, cenu za 12 húfníc nezverejnili. Po boku kórejských pásových húfníc K9 prevádzkujú malé estónske ozbrojené sily až dva typy samohybných húfníc. Francúzske húfnice budú slúžiť v novom 3. delostreleckom prápore a rozšíria počet delostreleckých systémov estónskej armády na 48. Výcvik posádok by mal trvať do leta, keď sa začne výcvik záložných rezervných posádok.

Holandsko rozširuje PVO

Na ochranu pozemných manévrových vojsk najmä proti UAV, ale aj proti helikoptéram či iným nepriateľským vzdušným jednotkám sa holandské ministerstvo obrany rozhodlo obstaráť 22 systémov Skyranger 30. Strelecké veže Skyranger budú umiestnené na pásovom podvozku G5/ACSV, na ktorom bude aj protivzdušný raketový systém NOMADS. Používanie oboch systémov vojskového PVO na rovnakom podvozku tak zaručí lepšiu logistickú podporu a prevádzku.

Patria má ďalšieho používateľa

Až 300 vozidiel Patria plánuje Nemecko obstaráť v prvej fáze pre svoje ozbrojené sily. Fínske vozidlá 6×6 majú nahradiť starší typ Fuchs. Aj keď majú slúžiť primárne na transport vojska, podľa rôznych zdrojov z nemeckého prostredia sa nemecké spoločnosti budú podieľať na vývoji 120 mm samohybného mínometu NE-MO, ktorý spoločnosť Patria ponúka na podvozku 8×8. Nové mínomety na rovnakom podvozku ako obrnené transportéry by tak nahradili samohybné mínomety na podvozku starých pásových transportérov M113. V rozmedzí desať rokov plánuje Nemecko obstaráť dovedna tisíc vozidiel. Objednávky Patrie rýchlo rastú – s tou nemeckou má spoločnosť zákazky na 1 050 vozidiel 6×6.

Poľsko chce Airbusy

Podľa nemeckého ministra obrany Borisa Pistoriusa má Poľsko záujem až o desať transportných lietadiel Airbus A400M. Zámer obstaráť väčšie dopravné lietadlá, ktoré by doplnili súčasnú flotilu menších C295 a C130 Hercules (a dodatočne s členstvom iniciatívy NATO Strategic Airlift Capability) súvisí s ambíciou Poľska vybudovať strategickú dopravnú flotilu na väčšie vzdialenosti, pričom A400M môže plniť funkciu leteckého tankera. V súčasnosti sa počet Airbusov A400M objednávaných Francúzskom a Španielskom znížil vzhľadom na finančnú situáciu až o 23 kusov.

Najnovšie delostrelectvo pre Ukrajinu

V prvej polovici januára nemecká strana symbolicky odovzdala prvú kolesovú húfnicu RH 155 ukrajinskému veľvyslancovi Oleksijovi Makejevovi. Je to prvá húfnica z celkového počtu 54 kusov. Šesť vozidiel toho delostreleckého

systému, ktorý využíva kolesový podvozok vozidla Boxer, by malo na Ukrajinu doraziť ešte tento rok. Hoci prvú húfnicu ukrajinskej strane odovzdali, zatiaľ ostane v Nemecku a poslúži na výcvik ukrajinských posádok.

Nesmrtel'ný 25-ročný Starec

Seržant Michal Strenk

Najslávnejším americkým vojakom z obdobia druhej svetovej vojny so slovenskými koreňmi je seržant Michal Strenk, ktorý zahynul 1. marca 1945 na tichomorskom ostrove Iwo Jima.

Banická robota v Pensylvánii je ťažká, ale zárobok je istejší," napísal z Ameriky domov do Jarabiny pri Starej Ľubovni Vasil' Strenk, pôvodne drotár, Michalov otec. Manželku ešte požiadal, nech popredá čo môže a zoberie so sebou aj ich šesťročného Miška, ktorý sa narodil 10. novembra 1919. Aj z nich budú Američania...

Lesný roh a harmonika

Definitívne rozhodnutie padlo tiež preto, lebo do Ameriky sa vybral aj Jozef Grofik, švagor Vasil'a Strenka. So ženou a ich malým synom Jožkom. S tým, že si za morom vzájomne pomôžu. Strenkovci však najskôr bývali v Points Stadium v Johnstowne. Neskôr sa presťahovali do väčšieho domu vo Franklin Borough, kde sa už usadili Grofikovci. Dorastajúcemu školákovi Michalovi Strenkovi

Grofikom. Ten na zábavách udával prím nielen preto, lebo hrával na harmonike, ale už študoval za učiteľa hudby. Michal mal zasa mocný zvučný hlas. Keď odložil od pier lesný roh, prípadne trúbku, jeho spev sa rozľahol doďaleka. No a po tom, ako Michal skončil vo Franklin Borough strednú školu, kde má dnes pamätnú tabuľu, zamestnal sa ako robotník na diaľnici.

Miško a Jožko – super dvojica bratrančov. Zároveň kamarátov. Keby to bolo dnes, iste by mali svoju kapelu. Tak, ako hrávali vtedy. Lenže ich cesty sa rozišli. Michal Strenk v októbri 1939 vstúpil ako dobrovoľník do námornej pechoty. Jozef Grofik sa stal príslušníkom Armádných vzdušných síl USA (US AAF).

Guantanamo, Pavuvu, Iwo Jima

Michal postupne slúžil na základniach Guantanamo na Kube, New River v Severnej Karolíne či v Paris Island. Od jari 1943 bojoval v Tichomorí proti Japoncom. Jeho krst ohňom bol boj o ostrov Pavuvu, súčasť Russelových ostrovov. Už ako ostrieľaný poddôstojník a veliteľ družstva bol neskôr nasadený do bojov o Iwo Jima, po slovensky Sírny ostrov.

Bitka o ostrov, ktorý mal byť nedobytnou predsunutou pevnosťou samotného Japonska, bola oveľa krvavejšia, ako predpokladali americkí vojenski plánovači. Začala sa 19. februára 1945 a 50-tisíc príslušníkov americkej námornej pechoty, podporovaných streľbou z lodí a vlastným letectvom, bojovalo namiesto odhadovaného týždňa až 36 dní. Japonci sa fanaticky bránili. Skalnaté hory a bunkre boli poprepájané kilometrami podzemných tunelov. Obrancom poskytovali obrovskú výhodu. Aj preto dobytie najvyššej kóty, vyhasnutej sopky Suribachi (angl. Suribachi), malo veľký význam na podporu morálky mužstva.

Boje na Iwo Jima, v pozadí Suribachi

Američania najskôr na Suribači vztýčili menšiu zástavu. Mala rozmery 135 x 70 cm a bola upevnená na krátkej tyči. Nebolo ju však vidieť. Vojaci zohnali vyše šesť metrov dlhú oceľovú rúru. Z jednej z lodí, napriek nepriateľskej paľbe, priviezli zástavu s rozmermi 210 x 140 cm. Do hry opätovne vztýčil zástavu sa pridala aj fotografia agentúry AP Joe Rosenthal. Naliehal s tým, že na vrchol sopky vystúpi aj on a vytvorí symbolický záber, ktorý rozpošle médiám. Kruté boje však pokračovali. Veliteľ mohol fotografa odmietnuť a zámer zhodiť zo stola. Neurobil tak. Aj vďaka jeho rozhodnutiu, vďaka statočnosti a odvahe veliteľa družstva seržanta Michala Strenka a jeho vojakom, plus vďaka guráži a neodbytnosti fotografa Joe Rosenthala vznikla legendárna fotografia. A tak len 25-ročný seržant Strenk, ktorého jeho vojaci volali Old Man, čiže Starec, zavelil Vpred! Nebolo to však vôbec jednoduché. Keď sa Strenkovo družstvo napriek japonským ostreľovačom dostalo na vrchol Suribači a Rosenthal si začal pripravovať statív, ostreľovanie hustlo. Vztýčovanie zástavy preto odfoťil narýchlo – z ruky. Veľká americká zástava napokon 23. februára 1945, štvrtý deň od začiatku bojov o ostrov, nad Iwo Jimou zaviaľa. Scéna odvahy a víťazstva sa stala nesmrteľnou. Pod názvom Pamätník námornej pechoty, známy viac ako Iwo Jima Memorial, sa od roku 1954 vypína do výšky 24 metrov aj na najväčšom bronzovom súsoší na svete neďaleko Arlingtónskeho cintorína kúsok od Pentagonu v štáte Virgínia.

Pamäť a potlesk

Keď 13. júna 2019 v priestoroch Ministerstva obrany SR vyhlásili výsledky 22. ročníka ankety Vojenský čin roka, nielen za nomináciu, ale hlavne za obrovskú prácu pri uchovaní pamiatky Michala Strenka, veľký potlesk si vyslúžil Branislav Ilkovič zo Starej Ľubovne. Zakla-

Poručík Jozef Grofik

Na ikonickej fotografii – a aj na poštovej známke, vidieť Michalovi Strenkovi len ruky. Z opačnej strany Arlingtónskeho monumentu je druhý sprava.

dateľ neziskovej organizácie Michala Strenka aj Vojenskej expozície Michala Strenka v Starej Ľubovni. Pretože áno – u nás sme dlhé desaťročia o Strenkovi takmer nevedeli. Len na porovnanie – americká pošta vydala známku s celkovým záberom na vztýčovanie zástavy na Iwo Jima už 11. júla 1945 a taká Grenada to urobila v roku 1970, Slovenská pošta vydala známku s portrétom Michala Strenka v roku 2019. O to viac sa Ilkovičovi snažili a mimoriadne zaslúžili o to, aby rodák z Jarabiny ostal v pamäti najmä mladej generácie. Záujem na tom má aj Ministerstvo obrany SR. Vlani zo svojej dotačnej schémy podporilo uvedenie neziskovej organizácie Michala Strenka v rámci projektu, ktorého súčasťou bolo aj skvalitnenie edukačného prínosu vojenskej expozície či renovácia zapožičaných exponátov z Vojenského historického ústavu. Náš rezort obrany podporil aj obec Jarabina, ktorá minulý rok organizovala 1. ročník bežeckého memoriálu Michala Strenka.

Purpurové srdce

V bojoch o Iwo Jima prišlo o život približne 7 000 amerických a 20 000 japonských vojakov. Seržant Michal Strenk padol 1. marca 1945, keď do piesku kreslil náčrt novej bojovej akcie. Ako to niekedy vo vojne býva, v tomto prípade to nebolo po nepriateľskej paľbe. Zasiahol ho šrapnel z americkej lode, keď ostreľovala japonské postavenia.

Už počas života dostal viaceré významenia. Ďalšie mu boli udelené in memoriam. Spomeňme napríklad

Purple Heart, Presidential Unit Citation, America Defense Service Medal, American Area Campaign Medal, Asiatic-Pacific Area campaign with four stars či World War II. Victory Medal. Seržanta Michala Strenka pôvodne pochovali na ostrove, ale neskôr jeho telo spolu s ostatnými padlými previezli a 19. januára 1949 pochovali na Arlingtónskom cintoríne pri Washingtone. Jeho hrob má číslo 7 178. Z príslušníkov námornej pechoty zvečnených na slávnom zábere padli aj seržant S. O. Hansen a vojak F. R. Sousley.

Dodajme ešte, že bratranec seržanta Michala Strenka, poručík Jozef Grofik, v rámci 12. leteckej armády, ktorá operovala v severnej Afrike a Stredomorí, uskutočnil na talianskom fronte s bombardérom AAF-201 N 3957 osemnásť úspešných náletov. Ten devätnásty mu bol osudný. Dňa 24. marca 1944 zahynul po páde do mora aj s osádkou. Michalov brat Peter Strenk cez vojnu slúžil v južnom Pacifiku na lietadlovej lodi USS Franklin. Prežil.

Slovensko-americký hrdina

Spomeňme ešte, že Michal Strenk, pôvodom česko-slovenský Rusín, formálne nemal v čase druhej svetovej vojny americké občianstvo. Úrady sa totiž mylne domnievali, že ho získal v roku 1935 spolu s otcom, respektíve, že sa už narodil v Amerike ako občan USA. Ne-

Michal Strenk vpravo

stalo sa tak. Oficiálny certifikát o americkom občianstve mu udelili až v roku 2008. Na Arlingtónskom cintoríne ho symbolicky prevzala jeho mladšia sestra Mary Perová. Vtedajší americký veľvyslanec v Slovenskej republike Vincent Obsitnik, ktorý sa narodil v roku 1938 tiež na východnom Slovensku – v Moravonoch pri Michalovciach, vtedy povedal: „Veľmi ma teší, že Michal Strenk konečne získal oficiálne uznanie ako americký občan. Bol naozaj vlastneckým a odvážnym slovensko-americkým hrdinom, ktorý bol ochotný obetovať život pri službe svojej vlasti.“

Pavol Vitko

Foto: autor, archív

Prieskumná čata v Lešti

Do Centra výcviku Lešť nastúpila prieskumná čata zložená z príslušníkov 12. mechanizovaného práporu Nitra a jedného príslušníka 13. mechanizovaného práporu Levice pod vedením poručíka Petra Ballu ako súčasť mnohonárodnej brigády po boku vojakov zo Španielska, Slovinska, Portugalska, Česka a Rumunska. Do konca júna si príslušníci prieskumnej čaty v rámci zladovania štandardných operačných postupov precvičujú rôzne zručnosti a spôsobilosti. Budú sa zdokonaľovať v strelbe z rôznych ručných zbraní, ale aj v používaní moderných technických prostriedkov ako je napríklad nočná termovízia a v obsluhu techniky. Jednou z najnáročnejších výcvikových aktivít bude výcvik prežitia a plnenia úloh vo dvojiciach s príslušníkmi ozbrojených zložiek iných armád.

Príprava veliteľov manévrových čiat

V Centre výcviku Lešť sa 17. a 18. februára pod vedením veliteľa 1. mechanizovanej brigády brigádneho generála gšt. Štefana Acsai a riadiaceho cvičenia veliteľa 11. mechanizovaného práporu podplukovníka Jozefa Varchola uskutočnila metodická príprava veliteľov manévrových čiat. Cieľom bolo naučiť veliteľov správne metodiky riadenia výcviku a oboznámiť ich s organizáciou a materiálным zabezpečením cvičení. Zamestnanie bolo rozdelené na päť hlavných pracovísk. Zabezpečovalo ho 167 príslušníkov OS SR. Veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Balog vyhodnotil, že ciele zamestnania boli splnené, poďakoval účastníkom metodickej prípravy a všetkým, ktorí na zamestnaní participovali.

Výcvik v zimných podmienkach

Logisti 14. práporu logistiky Topoľčany 17. – 20. februára absolvovali v posádkovom cvičisku Lipovník 72-hodinový intenzívny výcvik družstiev dopravnej roty, opravárenskej roty, roty poľných služieb a roty bojového zabezpečenia v zimných podmienkach. Precvičili si prípravu rozkazu na presun, vedenie rádiovéj prevádzky počas presunu a reakcie na rôzne druhy incidentov, ktoré sa počas zásobovacieho konvoja môžu stať. Vojaci

plnili odborné-taktické úlohy, vykonávali ženijné opatrenia, precvičili si prácu s komunikačnými a informačnými systémami, podmienky minovej bezpečnosti a vynášanie ranených z bojísk. Na záver výcviku v nočných hodinách absolvovali streleckú prípravu z primárnej a sekundárnej zbrane.

■ Zástupca náčelníka štábu Veliteľstva Vzdušných síl OS SR plukovník gšt. Adolf Daubner privítal na pôde veliteľstva štátneho tajomníka ministerstva obrany Martina Vojtašoviča. Na pracovnom stretnutí sa zúčastnili aj genmjr. v. v. Miroslav Kocian, pplk. Matúš Glinda z kancelárie štátneho tajomníka a náčelníci odborov veliteľstva vzdušných síl. Diskusia sa sústredila najmä na budúcnosť vzdušných síl – modernizáciu, akvizície, budovanie infraštruktúry a prípravu personálu na novú techniku. Štátny tajomník pokračoval v pracovnej ceste návštevou 2. brigády vzdušných síl vo Zvolene.

■ Príslušníci 13. mechanizovaného práporu Levice absolvovali v Lešti zimný intenzívny výcvik. Preveril mechanizované roty v defenzívnych a ofenzívnych aktivitách, vrátane boja v zastavaných priestoroch. Jeho cieľom bolo udržať vysokú mieru vycvičenosti v rámci udržania spôsobilosti 13. ťažkej mechanizovanej práporovej skupiny. Do cvičenia sa zapojili aj drony. Napriek náročným terénym a klimatickým podmienkam si mechanizované jednotky počas 96-hodinového výcviku precvičili spôsobilosti z taktickej a streleckej prípravy. Vyvrcholením bola previerka mechanizovaných rôt kontrolou zladenosti a následnými rotnými taktickými cvičeniami s bojovou strelbou so simulačným systémom MILES 2000. Inšpekciu výcviku vykonal veliteľ 1. mechanizovanej brigády brigádny generál Štefan Acsai. Veliteľ práporu podplukovník Miroslav Osif ocenil nasadenie a prístup všetkých cvičiacich a vyjadril spokojnosť s celkovým priebehom zamestnania.

■ V Simulačnom centre Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši sa uskutočnilo cvičenie 901. ženijného práporu. Cieľom bol nácvik prechodu konvoja cez nebezpečné územie v oblasti Liptova. Vojaci čelili simulovaným hrozbám ako strelba na konvoj, improvizované výbušné zariadenia na ceste, poruchy vozidiel i protesty obyvateľov. Scenár cvičenia zahŕňal aj situácie spojené so stretnutiami s ozbrojenými nepriateľmi a útokmi delostrelectva na konvoj. Súčasťou výcviku bola tiež strelecká príprava na virtuálnej strelnici VS Sting.

■ 6. spojovací pluk spustil do prevádzky informačný portál OS SR (Portál OS SR – Domov), ktorý nahradil zverejňovanie hromadných správ rozosielených službou DRKIS 6. spoj (Oznamy OS SR). Všetky informácie súvisiace so zverejňovaním oznamov a správ na novom portáli nájdete na stránkach Kontaktného centra OS SR. Pre korektné zobrazovanie a fungovanie portálu treba používať prehliadače Microsoft Edge alebo Google Chrome.

■ V oddelení medzinárodných kurzov Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš sa uskutočnil trinásť vstupný kurz plánovania spoločných operácií IPJO, certifikovaný NATO. Zúčastnili sa na ňom dôstojníci z Arménska, Poľska, Tuniska, Švajčiarska a Slovenska. Kurz absolventom umožní poznať operačné plánovacie procesy na medzinárodnom veliteľstve pod vedením NATO a podieľať sa na spracovávaní operačných plánov, ktoré zahŕňajú všetky relevantné faktory pre efektívne a úspešné operácie.

■ Veliteľstvo vojenského zdravotníctva OS SR navštívila delegácia vojenského pridelenca USA na Slovensku. Päť príslušníkov americkej ambasády viedol vojenský pridelenec podplukovník Joshua Passer. Oboznámili sa s úlohami, činnosťou, štruktúrou, hlavnými funkcionármi a priestormi VeVZ. V diskusii identifikovali viacero smerov a oblastí vzájomnej spolupráce zdravotníckej služby OS SR, ozbrojených síl Spojených štátov a Národnej gardy štátu Indiana.

Vážená redakcia,
ďakujeme Vám za krásny článok o Vojenskom čine roka, ktorý bol publikovaný v januárovej Ob-
rane. Posielame Vám aj podakovanie od našich
žiakov, s ktorými sme si pripomenuli v januári
Deň delostrelectva. Naše deti Vám aj na túto tému zašlú svoje obrázky
do súťaže Vojaci očami detí. Držíme Vám palce a tešíme sa na ďalšie
Obrany a ďalšiu spoluprácu.

Petra Džerengová, učiteľka ZŠ M. R. Štefánika, Spišská Belá
(autorka je jedna z laureátok
Vojenského činu roka 2023 v kategórii Priateľ armády)

Od čias základnej vojenskej služby v 90. rokoch, keď som bol na
Mokradi tankista a keď ešte Obrana vychádzala na novinovom pa-
pieri, som rád čítal najmä články o výcviku a o vojenskej histórii. Tiež
o rôznych vojenských útvaroch a jednotkách. A to až tak, že sa zo mňa
stal zberateľ - označení vojenských jednotiek, odznakov vojenských
operácií, misií či účelových zoskupení. Tiež rôznych vojenských podu-
jatí, ako bola napríklad vojenská prehliadka k 80. výročiu SNP. Keď sa
dostanem k Obrane dnes, ako prvé nalistujem články o exponátoch
vojenských múzeí a o vojenskej histórii. Po nich si prečítam všetko os-
tatné.

Ďakujem - a nech redakcii Obrana darí dnes aj v budúcich rokoch!
Milan Parobek, Veľký Krťiš

Jubilejná vojenská púť

Šesťdňová púť Ordinariátu
Ozbrojených síl SR a ozbroje-
ných zborov SR do Ríma a Vati-
kánu sa uskutočnila ako súčasť
púte príslušníkov ozbrojených
sí a zborov z celého sveta pri
príležitosti Jubilejného roka
2025. Medzi približne 50 000
účastníkmi bolo aj vyše 90
vojakov, policajtov a členov bez-
pečnostných zložiek zo Slovenska. „Pre nás bolo veľmi posilňujúce
a povzbudzujúce, že na svätej omši na námestí svätého Petra bol 9.
februára prítomný pápež František,“ uviedol ordinár Ozbrojených
sí SR a ozbrojených zborov SR biskup František Rábek. Dodal: „Milé
boli aj priateľské stretnutia s kolegami vojakmi, policajtmi či hasič-
mi z celého sveta. Okrem prechodu Svätou bránou naša skupina
navštívila v Ríme aj baziliku svätého Šebastiána, ktorý je patrónom
nášho ordinariátu.“ V mene slovenských pútnikov pápežovi Františ-
kovi odovzdala dar slobodníčka Ivana Čechová, staršia mechanika
- vodička z Prešova.

(pv) • Foto: mjr. Andrej Streicher

Šípkovské inferno

Niektoré tragédie z obdobia po-
vstaleckých bojov sú dodnes
v kolektívnej pamäti Slovákov
málo známe, iné sa do nej
takmer vôbec nedostali. Vedeli
ste napríklad o tom, že parti-
záni ukoristili začiatkom Slo-
venského národného povsta-
nia v Motešiciach neďaleko
Bánoviec nad Bebravou nie-
koľko debien s dokumentmi a cennými
vecami prezidentskej kancelárie Slovenského štátu?
A že keď nemeckí okupanti rozbehli pátranie a pom-
stu, na konci bolo 23 mŕtvych, vrátane zaživa upále-
ných? A áno, farárom v Bánovciach nad Bebravou bol
Jozef Tiso, prezident vojnovnej Slovenskej republiky.

Veliteľ nemeckých vojsk na Slovensku generál Höf-
fle nasadil na získanie tohto „pokladu“ špeciálnu jed-
notku Jozef. Na čele sledičov a vrahov boli gestapák
Walter Pawlofsky a pražský Nemec Werner Tutter. Do
represálií v obci Šípkov, kam partizáni cennosti pre-
viezli, zapojili v novembri 1944 nielen protipartizán-
sku skupinu Jozef, ale aj Slovákov, ktorých gestapáci
vychovávali ako budúcich záškodníkov a špiónov na
kurze v obci Sekule. Prevelili aj vojenské komando
z Trenčína. Trestná akcia stála život 23 ľudí. Niektorí
z nich neboli ani pomocníci partizánov a nemali nič
spoločné s ukoristeným „Tisovým pokladom“.

Ako je možné, že vojnový zločinec Werner Tutter žil
až do smrti v roku 1983 v západonemeckom mesteč-
ku Bad Kötzling ako ctihodný občan a že v Šípkove si
tragédiu za minulého režimu takmer nepripomína-
li? Tuttera, intelektuála, ktorý ovládal desať jazykov,
zverbovala československá komunistická Štátna bez-
pečnosť, a tak bolo okolo neho ticho. Také vysvetlenie
prináša autor knihy Šípkovské inferno Ľubomír Paj-
tinka, publicista a spisovateľ, pôvodne učiteľ depe-
su, ktorý podstatnú časť života pôsobil v oblasti peda-
gogiky a vzdelávania. Na objasnení pravdy a oživení
historickej pamäti vo svojom regióne mal aj osobnú
motiváciu. Posledným žijúcim svedkom tragédie bola
jeho mama a medzi zabitými boli aj jeho blízki príbuz-
ní. Kniha získala vlani v českom Letohrade Medziná-
rodnú cenu Egona Erwina Kischu za literatúru faktu.

(pv)

Duchovne v roku 2025

Vyberáme z tohtoročných aktivít Ústredia ekumenickej pastoračnej služby

7. ročník pochodu Duchovne po stopách hrdinov

spomienková bohoslužba pri príležitosti
80. výročia ukončenia druhej svetovej vojny
Liptovský Mikuláš - Chata M. R. Štefánika - Brezno
- Polomka - Šumiac - Kráľová Hoľa - Liptovská
Teplička
4. - 6. jún

72. medzinárodné stretnutie príslušníkov ozbrojených zložiek vo Francúzsku

Gagnières, Gard
12. - 15. jún

Denný detský tábor Ústredia EPS

Duklianske a Kutuzovove kasárne, Bratislava
11. - 15. august

Pobytový tábor pre deti vo veku 12 - 18 rokov

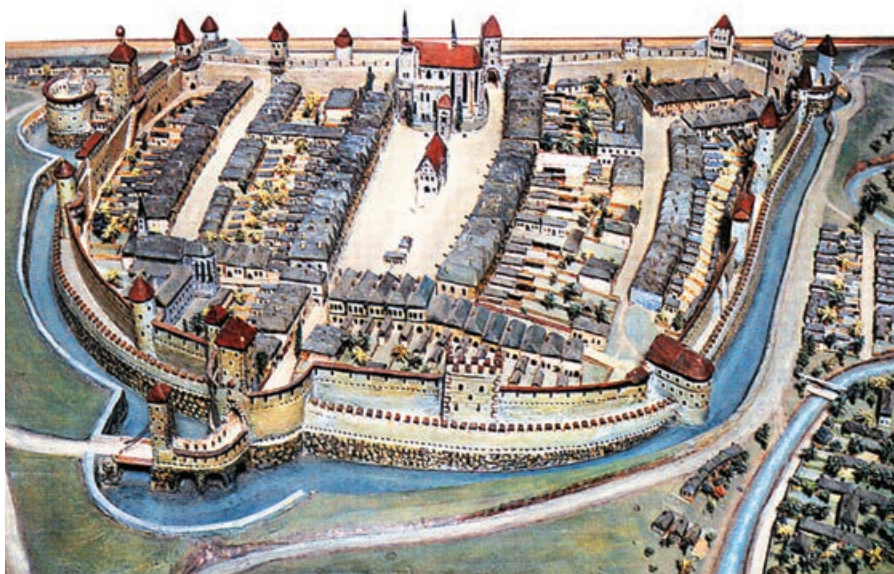
Veľký Slavkov
17. - 23. august
Duchovní Ústredia EPS organizujú denné tábory i v
ďalších útvaroch svojho pôsobenia

XXX. pešia púť na Svätú horu Grabarka

Grabarka, Poľsko
17. až 20. august

Ako vojenčili obyvatelia stredovekých miest

Mestá a meštania v Uhorsku mali vo vojenstve a v brannom systéme krajiny vždy nezastupiteľné miesto. Forma vojenských povinností výsadných (slobodných kráľovských i banských) miest a mestečiek závisela od charakteru vojnových konfliktov a dobových pomerov, takže v minulosti prešla mnohými kvalitatívnymi i kvantitatívnymi premenami.

Model stredovekého Bardejova. Na konci stredoveku bolo mesto dobre opevnené, prístupné tromi bránami s barbakánmi a jednou bráňkou, na hradbách bolo 23 báš a pred hradbami vodná priekopa.

Na konci stredoveku už mali vojenské povinnosti miest charakter pevného a funkčného systému, o čo sa zaslúžili normatívne a zákonné úpravy vydané či schválené kráľom alebo uhorským snemom. Vojenská povinnosť miest a mešťanov spočívala predovšetkým v ich zapojení do celokrajinskej obrany, a to platením vojenskej dane, zásobovaním kráľovského vojska výzbrojou, výstrojom i potravinami, požičovaním ťažkých palných a strelných zbraní (diel a katapultov) aj s obsluhou, ako aj dodávaním predpísaného počtu vojakov.

Nemenej dôležitá bola aj bezprostredná obrana vlastného mesta či jeho okolia. V tomto prípade išlo najmä o budovanie a údržbu mestských fortifikácií, strážnu službu, alebo v prípade priameho ohrozenia mesta o bojovú službu mešťanov, ale aj ostatných mužov v meste.

Jedným z podstatných znakov stredovekého mestského spoločenstva bolo, že jeho mužskí obyvatelia vytvárali obrannú komunitu. Úlohy súvisiace s obranou mesta mali nielen plnoprávni mešťania, ale všetci mužskí obyvatelia žijúci v meste. Vidno to napríklad z nariadenia uhorského kráľa Ľudovíta I. zo 4. decembra 1346 adresovaného Bra-

tislave, v ktorom sa ukladá povinnosť všetkým vlastníkom domov bez ohľadu na stav, pôvod a hodnotu, či už ide o duchovné a svetské osoby alebo Židov, spoločne a rovnako podieľať sa na strážení a ochrane mestských opevnení.

O tom, že aj Židia v mestách bol integrovaní do mestskej domobrany, svedčí i list Trnavčanov gubernátorovi Jánovi Huňadymu roku 1452, v ktorom sa sťažujú na Židov, lebo odmietajú vykonávať v noci v meste strážnu službu, hoci je to v Trnave oddávna zvykom. Napokon, aj jedna z veží bratislavského mestského opevnenia medzi Michalskou a Laurinskou bránou niesla názov Židovská (nazývala sa však i Kráľovská).

Delové bašty

Mestá v Uhorsku, a osobitne na Slovensku, sa veľmi rýchlo prispôbili masovejším nasadeniu vojenskej techniky – najmä strelným a palným zbraňam. Tieto zbrane sa vo veľkom množstve stali základom mestského výzbrojného arzenálu. Mestá najmä v 15. storočí ďalej prebudovávali i zdokonaľovali hradbový systém, a to obohacovaním o delové bašty. Ak sa teda ktorékoľvek opevnené mesto bránilo, bolo pre nepriateľa takmer nedobytným.

Pri dobývaní miest sa v zásade uplatňovali dva najosvedčenejšie spôsoby: buď priamy útok, čiže sila, alebo vyhľadovanie. Zväčša sa však oba spôsoby kombinovali, takže najprv sa uskutočnil útok, a keď nebol úspešný, útočníci mesto obkľúčili a vyhľadovaním ho chceli donútiť, aby sa vzdalo. Obkľúčenie bolo však nákladnou i zdĺhavou vojenskou akciou, takže v našich pomeroch sa v 15. storočí používala zväčša vojnová leš.

Napríklad v roku 1432 husiti obsadili Iľstou Trnavu, keď sa v čase konania jarmoku na sviatok sv. Jána Krstiteľa (24. júna) malá skupina husitov prestrojila za kupcov a pokojne cez deň vošla do mesta. V noci premohli strážu a otvorili dve mestské brány, takže husitské oddiely, dovtedy vyčkávané v okolí, obsadili mesto vlastne bez boja. Trnava bola potom v moci husitov až do mája 1435.

Spravodajská služba

Nielen veľké a skutočné vojny, ale aj rôzne drobné nepokoje a rušné časy boli príčinou toho, že mešťania sa o svoju obranu a bezpečnosť museli postarať predovšetkým sami. Významnou prevenciou bola dobre zorganizovaná informačná, spravodajská a výzvedná služba, v ktorej sa angažovali najmä mestskí poslovia, ale aj mnoho príležitostných vyzvedačov, medzi nimi i ženy.

Kým o organizácii a zložení mestských branných síl v 13. – 14. storočí nám zachované pramene podávajú len veľmi skúpe svedectvo, pre 15. storočie už

Mestskí strážcovia pri zadržaní podozrivého

Do kompetencie mestského kapitána patrilo aj riadenie hasenia požiarov

možno vcelku spoľahlivo načrtnúť základnú štruktúru v podobe, v akej sa časom vyprofilovala a pretrvala aj po roku 1526. Mestské ozbrojené sily na konci stredoveku sa spravidla skladali z troch zložiek:

- mestská domobrana;
- mestská stráž ako profesionálny zbor zabezpečujúci aj policajné a hasičské úlohy;
- mestské poľné žoldnierske jednotky, ktoré sa najímali podľa potreby, takže neboli stálou a pravidelnou súčasťou mestských branných síl.

Význam remeselníckych cechov

Obranu mesta zabezpečovala predovšetkým mestská domobrana. Jej jadro tvorili príslušníci cechov, ktorým bola zverená obrana i údržba jednotlivých veží na mestských hradbách. Napríklad v Košiciach sa v zozname zo začiatku 16. storočia spomínajú veže kožušuhov (garbiarov), zámočníkov, debnárov, kolesárov, mäsiarov, hrnciarov, povrazníkov a mieškarov, obuvníkov a kováčov. Na prešovských hradbách bolo v tom čase 10 veží pomenovaných podľa cechov. Najstaršími baštami v Bratislave, ktoré boli vybudované ešte v prvej polovici 15. storočia, boli Pekárska, Obuvnícka a Mäsiarska; starostlivosť o Prašnú vežu mal cech krajčírov.

Cechy však plnili aj iné úlohy, ako vyplýva napríklad z článkov kováčskych majstrov v Levoči z roku 1470, kde sa cechu ukladá povinnosť počas dvoch jarmokov (na sv. Jakuba a sv. Gála) postaviť jedného ozbrojenca, rovnako ako všetky ostatné cechy v meste. V Bardejove, ako to dosvedčuje (bližšie nedatovaný) zoznam z konca 15. storočia, cechy stavali 73 ozbrojencov: pivovarnícky cech 20, obuvníci 15, mäsiari 10, kožušníci, tká-

či a kováči po šesť, mečiari a krajčíri po štyroch a rybári dvoch.

Pre lepšiu organizovanosť obrany bolo každé mesto rozdelené na niekoľko mestských štvrtí. Na ich čele boli rotmajstri, desiatnici a neskôr, od prelomu stredoveku a novoveku to boli tzv. štvrťoví majstri, ktorí spolu s nočnými pochôdzkarmi podliehali mestskému kapitánovi ako výkonnému veliteľoviestskej domobrany.

Mestský kapitán bol zväčša členomestskej rady. Staral sa nielen o vojenskú obranu mesta vrátane fortifikácií, ale aj o poriadok a bezpečnosť, dodržiavanie poriadku v prípade požiaru, čiže plnil aj riadiace policajné a protipožiarne úlohy. V menších mestách a mestechkách, kde nemali mestského kapitána, funkciu vojenského veliteľa vykonával richtár, ktorému inak aj v slobodných kráľovských mestách podliehali všetci bojaschopní muži domobrany, členoviaestskej stráže a najatí žoldnieri.

Výcvik v streľbe z ručníc

Dôležitosť výcviku

Mešťania si pomerne rýchlo osvojili ovládanie strelných zbraní a robili cvičenia v streľbe, čo sa stalo podnetom navznik samostatných streleckých spolkov. Súvekými dokladmi možno doložiť strelecké spolky mešťanov v stredoveku prinajmenej v dvoch mestách: Bratislave a Levoči. Cvičenie v streľbe bolo veľmi dôležité, lebo ako je známe, po vypálení z ručnice musel strelec vykonať najmenej 12 úkonov, aby obnovil palebnú schopnosť.

Keďže hlavnou náplňou členovestskej domobrany bolo vykonávanie svojho vlastného povolania či remesla a ich vojenská služba sa uskutočňovala zväčša vo výnimočných prípadoch, na zabezpečenie strážnej, hliadkovej a poriadkovej služby si každé mesto najímalo istý počet ozbrojencov z rôznych sociálnych vrstiev. Mohlo ísť o profesionálnych vojakov, príslušníkov nižších mestských vrstiev či o vidiečanov, ktorí mali vojenské skúsenosti. Napríklad v roku 1445 boli v Bratislave v trvalej strážnej službe na bránach, baštách či iných fortifikáciách pätnásť žoldnierov.

Najímanie žoldnierov odbremeňovalo samotných mešťanov od výkonu vojenskej služby v meste, ale hlavne od účasti na vojnových výpravách a pri poľných ťaženiach mimo mesta. Napríklad na poľnú výpravu proti bratrákom roku 1466 bratislavský magistrát na základe príkazu kráľa Mateja najal, vystrojil a žoldom zaopatril rotmajstra Krištofa Langa a jeho 34 žoldnierov. V súvislosti s veľkou výpravou proti Osmanom v roku 1521 Bardejovčania prijali do služby 33 mužov: 27 ozbrojených žoldnierov, výrobcu pušného prachu a štyroch furmanov, ktorých sprevádzal aj predný jazdec.

Mestské ozbrojené sily v stredoveku predstavovali účinný funkčný systém s presnou hierarchiou a subordináciou.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Arnold Classic ako výzva

Desiatnik Peter Grežo pôsobí ako skladník-spezialista 53. práporu poľných služieb Hlohovec. Rodák z Leopoldova v útvare začínal ako vodič. V priebehu deviatich rokov postupne prešiel celým spektrom automobilovej techniky útvaru. Už 17 rokov je jeho vášňou kulturistika. Naplno sa jej venuje posledné dva roky.

V roku 2023 sa stal majstrom Slovenska, vyhral aj medzinárodnú súťaž v Dubnici nad Váhom. Momentálne rieši zdravotné problémy a robí všetko preto, aby mohol na jeseň ísť na Dubai PRO a Arnold Classic v Španielsku. „Španielsko je pre mňa najväčšou výzvou. Podľa toho, ako tam uspejem, bude zrejme pokračovať aj moja ďalšia kariéra. Očakávania sú veľké, ale chcem stáť nohami pevne na zemi. Po mojom prechode do profesionálnej kategórie vidím veľký rozdiel. Som rád, že v práci mi vychádzajú maximálne v ústrety. Od veliteľa útvaru až po veliteľa rot. Teší ma, že sa podarilo vybaviť zhruba mesiac pred jesennými súťažami aj mesačnú stáž v Dukle Banská Bystrica, čo je pre mňa vítaná pomoc a vzpruha,“ hovorí Peter.

Ako často trénuje?

„Tri dni cvičím, nasleduje deň oddychu, potom dva dni cvičenie a zasa deň oddychu.“ V začiatkoch zažíval v súťažiach dosť stresu, dnes si ich užíva. Verí, že jeho najlepšia forma bude po štyridsiatke (už v kategórii Masters, a vtedy sa môže kvalifikovať aj na Olympiu). Petra od detstva fascinoval vojenský život. Aj v jeho šatníku prevažoval maskáčový vzor. Podával si žiadosti o vstup do ozbrojených síl. Stopku mu však postavili jeho tetovania. Nevzdal sa, absolvoval niekoľko bolestivých laserových odstránení tetovania. Až sa mu jeho sen splnil. Priznáva, že vojenská služba ho pripravila na zvládanie stresu a naučila ho disciplíne, ktorú využíva aj v športe. „Kulturistika a vojenská služba majú veľa spoločného, čo mi pomáha obe

tieto oblasti spojiť. Rovnako ako v kulturistike, aj vo vojenskom povolání je potrebné stále spĺňať zdravotné a fyzické preverky. Nie je to vždy jednoduché. Prvú súťažnú prípravu som absolvoval v roku 2020, no pár dní pred termínom bola súťaž kvôli covidu zrušená. Napriek tomu som sa nevzdal. V roku 2023 som sa stal majstrom Slovenska v kulturistike nad 90 kg. Bol to nezapudnuteľný moment, ktorý mi potvrdil, že všetka drina stála za to. Minulý rok som sa zúčastnil na svojej prvej medzinárodnej súťaži v českom Kladne, kde sa mi podarilo získať profesionálnu kartu IFBB Elite PRO,“ hovorí desiatnik Grežo.

Kde hľadá motiváciu?

Každý deň má dôsledne naplánovaný. Po splnení pracovných povinností sa venuje tréningu. Rovnako dôležitá je aj strava – jedlá mu s láskou pripravuje priateľka Veronika. Priznáva, že kulturistika sa navonok vníma ako úsilie jednotlivca. Pravdou ale podľa neho je, že sa nedá úspešne robiť bez podpory rodiny, podpory v práci, trénera a tímu. „Oni sú mojou oporou, keď to ide ťažko. Motiváciou, keď je potrebné ísť ďalej. Ich pomoc je nenahraditeľná – či už ide o tréningové rady, prispôbenie služobných povinností, podporu počas súťaží, alebo len obyčajné povzbudenie, keď to najviac potrebujem,“ konštatuje desiatnik Grežo. Dodáva, že každá súťaž, každý deň v posilňovni či práca v uniforme ozbrojených síl mu dávajú pocit naplnenia.

„Kulturistika ma naučila trpezlivosti a odhodlaniu. Pre mňa to nie je len o budovaní tela, ale aj o sile mysle. Každý tréning je výzva – prekonávam vlastné limity a dokazujem si, že keď si človek niečo zaumieni, dokáže to,“ konštatuje desiatnik Peter Grežo.

Jozef Žiak

Foto: archív P. G.

Novinky z múzea

V roku 2024 sa skončili stavebné práce na novej hale H4 veľkorozmerných zbierkových predmetov Vojenského historického ústavu – Vojenského historického múzea v Piešťanoch a na sklonku roka sa uskutočnilo aj kolaudačné konanie.

Vojenské historické múzeum teraz pracuje na interiérovom vybavení vstupných priestorov, špeciálnej konzervátorskej dielne na ošetrovanie malorozmerných zbierkových predmetov

i na výtvarnom riešení samotnej expozície a zabezpečení jej multimedialnej a interaktívnej časti. Pokračujú tiež práce na modernizácii haly H1, kde bude vystavená zbierka leteckej techniky,

vrátane lietadiel a vrtuľníkov rekonštruovaných v Leteckých opravovniach Trenčín. Cieľom je komplexná modernizácia expozícií, zvýšenie komfortu návštevníkov a celkové zatraktívnenie. Aj preto budú expozície VHM v Piešťanoch aj naďalej až do odvolania zatvorené.

Vojenský historický ústav dlhodobo spolupracuje s Leteckými opravovňami Trenčín, a. s., pri záchrane cenných zbierkových predmetov zaradených do fondu Vojenského historického múzea v Piešťanoch. V uplynulom roku šikovné ruky trenčianskych mechanikov vdýchli nový život štvorici našich zbierkových predmetov. Zrenovovali cvičné prúdové lietadlo Aero L-29 Delfín, bojový viacúčelový vrtuľník Mil Mi-24V, nadzvukové cvičné stíhacie lietadlo MiG-23UB a dopravné turbovrtuľové lietadlo Let L-410MA, ktoré boli donedávna vystavené na letiskovej ploche areálu piešťanského Vojenského historického múzea. Pretože boli dlhodobo vystavené negatívnym vplyvom počasia, odborníci museli ošetriť drak všetkých lietadiel a naniesť nové nátery. Opravili aj mechanické prvky ovládania a riadenia, podvozky, ošetrili gumové časti a pneumatiky, sklá na kabínach či okienkach lietadiel. Nadšenci leteckej techniky ocenia úplnosť prístrojového vybavenia a majstrovstvo čalúníkov, ktorí vynovili interiéry. Rukami špecialistov z LOTN už prešlo šesť kusov veľkorozmerných zbierkových predmetov, ktoré budú v budúcnosti tvoriť súčasť stálej expozície leteckej techniky v zrekonštruovaných hangároch H-1 a H-2 na letisku v Piešťanoch.

Foto: Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Výhra po 35 sekundách

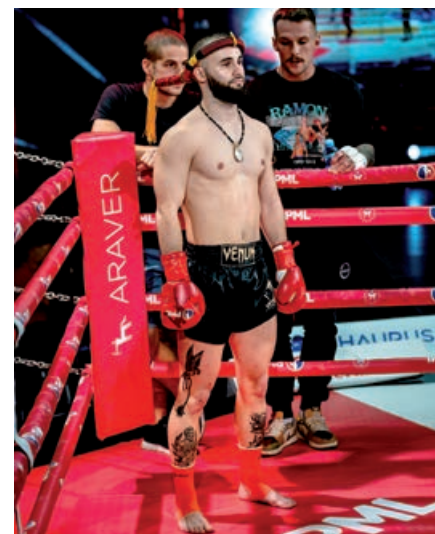
Starší prieskumník 901. ženijného práporu zo Serede slobodník Lukáš Cvecho sa thajskému boxu začal venovať ako pätnásťročný.

„Začal som trénovať ešte na strednej škole. Vždy mi bolo sympatické venovať sa kontaktnému športu. Okrem iného aj preto, aby som sa vždy v prípade potreby vedel ubrániť väčším, silnejším, keďže som drobnejšej postavy. Toto želanie sa mi splnilo, rovnako aj predstava stať sa vojakom. Šport zvýšil moje sebadomie,“ spokojne konštatuje 25-ročný rodák z Hlohovca, ktorý je už päť rokov v ozbrojených silách.

Priznáva, že šport mu veľmi pomáha aj pri jeho činnosti prieskumníka. Zvýšil mu kondíciu, ktorú ako prieskumník potrebuje pri výcviku v teréne. A čo doteraz Lukáš dosiahol vo svojej športovej kariére? Bol viac razy druhý na maj-

strovstvách Slovenska v kategórii thajský box do 60 kg, vzápätí aj v kategórii do 63,5. Sníva o tom, že raz získa opasok v organizácii PML v kategórii do 60 kg. Professional Muaythai League (PML) je organizácia zameraná na profesionálne zápasy v Muay Thai, ktorá pôsobí prevažne v strednej Európe, najmä na Slovensku a v Českej republike. PML poskytuje platformu pre talentovaných bojovníkov, aby predviedli svoje schopnosti a súťažili na vysokej úrovni.

Nedávno slobodník Lukáš Cvecho úspešne zvládol svoj zápas už po 35 sekundách. „Bolo na DSC – doktorské zastavenie zápasu (Doctor Stoppage Cut) po mojom presnom lakti. Ide o situáciu, keď

lekár zasiahne a rozhodne, že zápasník nemôže pokračovať v zápase pre zranenie, ktoré je príliš vážne alebo by mohlo ohroziť jeho zdravie,“ hovorí úspešný ženijný prieskumník.

Josef Žiak • Foto: archív L. C.

Vyhlásili výsledky ankety Športovec roka 2024

Korunná princezná

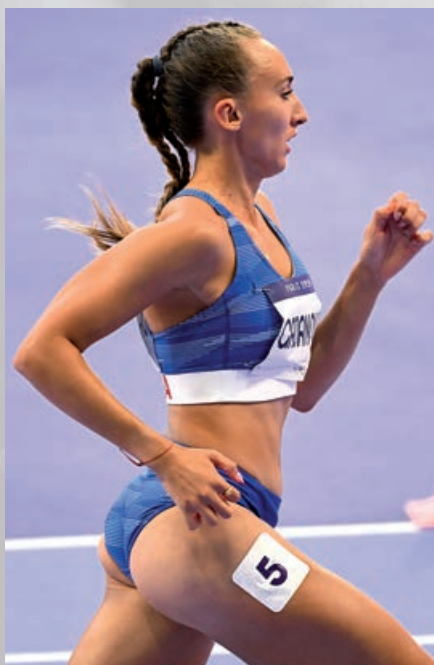
Na druhom mieste sa umiestnila a takpovediac korunnou princeznou v tradičnej ankete Športovec roka sa stala Gabriela Gajanová z VŠC Dukla Banská Bystrica, predstaviteľka kráľovnej športu – atletiky.

Našu strednotratiarku ocenili najmä za vlaňajšie atletické Majstrovstvá Európy v Ríme, kde získala skvelú striebornú medailu v behu na 800 metrov.

V desiatke dvojica z VŠC

Na parížskej olympiáde Gabriela Gajanová v semifinále zlepšila na osemstovke časom 1:58, 22 min. slovenský rekord, ktorý platil 37 rokov. Celkovo bola jedenásta. V priebehu roka si zlepšila aj osobné rekordy na 300, 400, 600, 800 či 1 000 metrov. Štyrikrát štartovala na mítingoch prestížnej atletickej Diamantovej ligy. Na zlatom mítingu EA (Európska atletika) v Turku zvíťazila, podobne ako na striebornom EA mítingu P-T-S v Banskej Bystrici.

Z Dukly bola v prvej desiatke aj lyžiarka Petra Vlhová. Na ôsme miesto jej stačili umiestnenia vo Svetovom pohári do jej januárového zranenia v Jasnej. Za sezónu 2023/2024 i tak celkovo skončila tretia v rebríčku Svetového pohára v slalome, v celkovom hodnotení o Krišťáľový glóbus bola šiesta. Môžeme pripomenúť, že vlni mala Dukla v TOP 10 tri pozície. Čo sa týka samotnej Petry Vlhovej, v ankete sa vlni umiestnila druhá. V prvej desiatke bola celkovo deviaty raz a štyrikrát ju vyhrala. Z VŠC historicky štyri prvenstvá patria aj vod-

nému slalomárovi Michalovi Martikánovi. Ten sa v prvej desiatke umiestil najčastejšie, až šesťnásťkrát, z toho päťnásťkrát v nepretržitej sérii. V drese Dukly sa trikrát slovenskou športovkyňou roka stala biatlonistka Anastasia Kuzmina. Ďalej vyhrali aj strelec Jozef Gönci, vodná slalomárka Elena Kaliská či chodec Matej Tóth.

Posun o dvadsať priečok

„Hoci anketu Športovec roka sledujem od mojich mládežníckych čias, nemám taký prehľad, aby som vedela zhodnotiť, či v nej mal aj niekto iný taký výrazný posun. No vždy som si priala, aby som sa tu raz ocitla a som rada, že to vyšlo po mojej doteraz najúspešnejšej sezóne. Druhé miesto ma prekvapilo a som úprimne nadšená,“ povedala nám po vyhodnotení ankety Gabriela Gajanová, ktorá bola druhá za vodným slalomárom Matejom Beňušom. Vlni pritom skončila na 21. mieste. „Atletiku milujem, robím ju od svojich jedenástich rokov. Želám si, aby nás bolo úspešných čo najviac a aby boli úspechy slovenského športu čo najvýraznejšie. Verím, že sa budem posúvať ďalej aj ja...“

Na otázku, či už mala chvíle, keď chcela „hodiť flintu do žita“, nám odpovedala: „Myslím si, že sú rôzne životné obdobia a aj športovci prechádzajú kadejakými fázami. Musia čeliť mnohým výzvam, skúškam, takže aj také myšlienky považujem za normálne. Záleží potom na nich – a na ľuďoch okolo nich. No myšlienku, že by som so športom skončila, som nikdy nemala, pretože, naopak, vždy som vedela, že mám potenciál byť ešte úspešnejšia. Len som hľadala cesty robiť šport aj inak, s iným

pocitom. Tak, aby ma to posunulo, obohatilo, aby som bola ešte lepšia.“

Prezident športuje rekreačne

„VŠC Dukla Banská Bystrica predstavuje jednu z top nosných organizácií, v ktorých vychovávame a podporujeme najšpičkovejších slovenských športovcov. Bez Dukly by sme sa netešili z veľmi veľa ocenení – podobne ako to bolo v prípade krásnej striebornej európskej medaily Gabriely Gajanovej. Preto verím, že Dukla sa bude dostávať aj naďalej primeranej pozornosti a financií. Tak, aby čo najviac jej športovcov mohlo vzorne a úspešne reprezentovať našu republiku,“ povedal pre Obranu po vyhlásení Športovca roka prezident SR a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Peter Pellegrini, ktorý bol jedným z gratulantov. Na našu otázku, aký je jeho vzťah k športu, nám s úsmevom odpovedal: „Od mala som bol vedený k lyžovaniu, ktorého bol veľký fanúšik môj najmä otec. Prvé lyže, takzvané papučkové, mi pripol na nohy, keď som mal azda dva roky – a už ma ťahal po záhrade. Ešte predtým ich však musel spliť, lebo boli prídlhé.“ A dnes? „Som rekreačný športovec. Vždy som si uvedomoval, aký je pohyb pre zdravie a dĺžku života dôležitý. Snažím sa hýbať aj preto, aby som dokázal kompenzovať všetko psychické vypätie, ktoré prináša politika. Pravdaže, som aj fanúšik. Tak našich vrcholových reprezentantov, tiež športovcov v dresoch Dukly, aj vo vojen-

ských uniformách. No aj všetkých, ktorí športujú pre zdravie a dobrý pocit.“

Podakovanie Dukle

Gabriela Gajanová je veľmi rada, že sa môže oprieť najmä o svojich blízkych: „Pre mňa je základ mať svoj okruh ľudí, ktorí vás podržia. Nesmierne si vážim, že takých ľudí okolo seba mám. Naozaj sú na nezaplatenie a chcem sa im veľmi poďakovať, že sú so mnou aj v ťažších obdobiach, ako aj dnes či inokedy, keď sa spoločne môžeme tešiť z úspechov.“

Svoju vďaku vyjadrila aj nášmu VŠC: „Odvtedy, ako ma Dukla už tri roky podporuje, cítim za sebou veľkú profesio-

nalitu a klub, o ktorý sa môžem oprieť. Je veľmi dobré mať takéto vrcholové stredisko v krajine. Viem to porovnať, lebo aktuálne trénujem vo Švajčiarsku s dievčatami z rôznych štátov, a sú medzi nimi aj také, ktoré podobnú podporu nemajú. Sú pritom na mojej atletickej úrovni, ba niekedy aj lepšej. Preto sa veľmi teším, že na Slovensku túto podporu máme, že ju môžem využívať aj ja a posúvať svoje limity.“

Po otázke, či neplánuje, podobne ako niektorí iní športovci Dukly, vstúpiť aj do ozbrojených síl, sa usmiala s tým, že týmto smerom ešte nerozmýšľala. Vojaci sú jej však blízki napríklad tiež preto, lebo vo vojenskom zdravotníctve slúži jej švagr. „Chcela by som sa vojakom poďakovať, že sa vydali na takú, z môjho pohľadu náročnú cestu, že majú guráž a odhodlanie robiť aj takéto povolanie, ktoré iste nie je najľahšie,“ odkázala.

Veľmi pekný pozdrav poslala Gabriela Gajanová všetkým svojim fanúšikom hneď nasledujúci deň po vyhlásení Športovca roka z Ostravy. Na halovom mítingu atletického seriálu World Athletics Indoor Tour 2025 v pretekoch na 800 metrov 4. februára zvíťazila.

No a 15. februára na zlatom halovom mítingu vo francúzskom Liévine časom 2:04,55 pri celkovo šiestom mieste prekonala na osemstovke vlastný slovenský rekord.

Michal Bachratý, Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, SITA

Stoličný Belehrad: Plná operačná spôsobilosť

Genmjr. Tibor Králik

Veliteľa aliančného Veliteľstva Mnohonárodnej divízie Stred so sídlom v maďarskom Stoličnom Belehrade generálmajora Tibora Králika sme sa spýtali, čo znamenalo 10. februára dosiahnutie plnej operačnej spôsobilosti veliteľstva.

Znamená to formálnu deklaráciu dosiahnutia plnej operačnej pripravenosti. Hovorovo povedané - je to už aj de jure. Túto skutočnosť som takpovediac de facto deklaroval spisom svojmu nadriadenému stupňu už 22. novembra. Potom nasledoval proces schvaľovania. Dosiahli sme

všetko, čo od nás tvrdé predpisy požadujú. Sme teda pripravení prevziať úlohu tak, aby sme v prípade konfliktu s jednotkami, ktoré by sme mali vo svojich štruktúrach, dokázali viesť boj s protivníkom. Ak sme sa teda doteraz venovali vybudovaniu veliteľstva, teraz ideme vytvárať plnohodnotnú divíziu.

Mimochodom – je to vojenský prvok, ktorý žiadna z troch rámcových krajín, ktorými sú Maďarsko, Chorvátsko a Slovensko, vo svojej štruktúre nemá.

Čo je obsiahnuté v pojme rámcové krajiny?

Projekt pred šiestimi rokmi rozbiehalo Maďarsko a Chorvátsko, Slovensko sa pridalo pred štyrmi rokmi. Sú to štáty, ktoré sa zvýšeným personálnym, administratívnym a finančným podielom ťažiskovou mierou podieľajú na chode veliteľstva. Okrem iného definujú ťažiskové úlohy a rozhodujúcou mierou zabezpečujú podmienky na ich plnenie.

A čo sa týka velenia?

Dohoda je taká, že uvedené rámcové krajiny sa striedajú pri obsadení pozície veliteľa, zástupcu veliteľa a náčelníka štábu. Pevná rotácia je určená na tri roky. Ja som prevzal funkciu po chorvátskom kolegovi a budem ju 31. júla 2026 odovzdávať maďarskému nástupcovi. Slovák, ktorý do najužšieho velenia príde po mne, prevezme pozíciu náčelníka štábu.

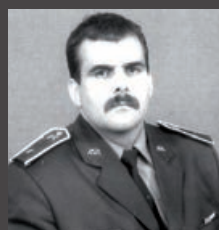
Už pred prevzatím veliteľskej funkcie ste boli na pozícii zástupcu veliteľa.

Áno, bolo to na 15 mesiacov. Pre nás to bol nový projekt a bola to veľmi dobrá príprava, aby som mohol zodpovedne prevziať velenie.

Na akých počtoch je vaše veliteľstvo?

Pri tých zhruba 200 ľuďoch, ktoré tvorí veliteľstvo v mierovom stave, je väčšina kolegov z Maďarska. Spolu je to približ-

Z malého mestečka na vysoké veliteľstvá

V majorských časoch

Vyral som vo vidieckom prostredí, videl som, že ak si chce človek niečo dopestovať, dochovať, tak treba, aby o tom čo najviac vedel a aby mal usilovnosť aj trpezlivosť. Preto som neprichádzal do armády s nejakými veľkými očami či laktami, ale s pokorou a snahou niečo sa naučiť,“ hovorí generálmajor Tibor Králik.

22 árov a jedna dvojka

V rámci medzinárodných veliteľských štruktúr je historicky najvyššie postaveným slovenským vojakom. Do armády prichádzal sí-

ce skromne, ale nepochybne mal aj ambície a odhodlanie byť stále lepší. Ako niekdajší dlhoročný volejbalista, ktorý desať rokov súťažne tiež zápasil, nemohol v sebe nemať aj zdravú dávku tížiadosti. No a tá vo vojenskom prostredí spravidla znamená postupovať na hodnostnom a funkčnom rebríčku.

Vráťme sa však na začiatok. Prečo sa rozhodol pre vojenskú uniformu? „Manžel staršej sestry bol vojakom z povolania. No jeho príklad ma zároveň odradil študovať už na vojenskom gymnáziu. Stredoškolské roky som si teda ešte užil doma, v Zlatých Moravciach.“ A ako zvládol prechod do vojenského prostredia na Vysokú vojenskú školu pozemného vojska vo Vyškove? „Doma sa popri dennej telocvični a víkendových zápasoch či pretekoch nesmela zanebdať ani 15-árová záhrada a celý 22-árový

pozemok, ktorý sme okopávali, kosili ručne, chovali sme desiatky domácich zvierat. Čiže organizácia času, sebadisciplína a fyzic-

Výcvikové stredisko OSN, Niinisalo, Fínsko, 1995

ne 120 vojakov. Chorvátov je cez 20 a my máme 16 pozícií.

Aké je ďalšie zastúpenie?

V našom veliteľstve je aktuálne zastúpených desať krajín, čo napovedá o jeho význame.

Ktoré to sú?

Popri troch rámcových je to aj Nemecko, Poľsko, Rumunsko, Španielsko, Taliansko, Turecko a Slovinsko.

Prečo dislokácia veliteľstva padla na Stoličný Belehrad, čiže Székesfehérvár?

Veliteľstvá pre plánovanie použitia síl Aliancie sú na východnej hranici NATO na severe aj na juhu, takže ide o zámer posilniť túto hranicu v centrálnej časti. Ide teda najmä o posilnenie bezpečnosti Maďarska a Slovenska.

Aká je pozícia vášho veliteľstva v štruktúre Aliancie?

Veliteľstvo divízie je jedno z piatich veliteľstiev, ktoré NATO na tejto úrovni vo svojej štruktúre má. Keď v roku 2019 vzniklo, tak bolo najmladšie. Ide o kla-

Minister Robert Kaliňák, gen. Daniel Zmeko, genmjr. Tibor Králik a slovenskí vojaci 10. februára v Stoličnom Belehrade

sické veliteľstvo na taktickej úrovni. Náš nadriadený stupeň pôvodne bolo Spoločné veliteľstvo (Allied Joint Force Command) v holandskom Brunssume. Od 15. júna minulého roka bolo stanovené za naše nadriadené veliteľstvo NATO Rapid Deployable Corps, čiže Zbor rýchleho nasadenia NATO s veliteľstvom v Španielsku. To vzniklo v roku 2000 a je dislokované na základni Bétera pri Valencii. Treba pritom

zdôrazniť, že práca, ktorú sa snažíme odvádzať čo najlepšie, nie je činnosťou v prospech jednotlivých krajín, ale v prospech Aliancie ako celku.

V prípade potreby kto vás doplní?

Deklaráciou plnej operačnej pripravenosti veliteľstva sme splnili podmienku na to, aby sme mohli začať preberať aktívované jednotky. Ako klasická aliančná štruktúra budeme mať jednotky, ktoré nám vyčlenia jednotlivé krajiny. Či už sú to manévrové jednotky, alebo jednotky bojového zabezpečenia. Bojová a všeobecná podpora je spravidla zabezpečovaná rámcovými krajinami a manévrové komponenty zvyčajne dávajú ďalšie krajiny. O tom rozhodujú vyššie aliančné štruktúry po dohode s jednotlivými štátmi.

Aké je zázemie veliteľstva, aké sú vaše vzťahy s mestom?

Cítíme obrovskú podporu. Stoličný Belehrad je staré historické a kedysi hlavné mesto Uhorska s dávno zriadenou silnou vojenskou posádkou. Sídli tu významné súčasti maďarských ozbrojených síl a aj my máme svoj vyčle-

Po praviči genmjr. Tibora Králika jeho zástupca genmjr. László Garas, po ľavici náčelník štábu brig. gen. Dražen Ressler

Pred preletom v misii OSN UNAVEM III, tím Kuvango, Angola, 1997

ka nebola žiadnym problémom," usmial sa generálmajor. Dodajme, že skvele zvládol aj štúdium. Bol premiantom ročníka. Škola ho bavila. Za celé štyri roky mal len jedinú dvojku. Túžil stať sa delostrelcom či „rakeťákom“. Aj to sa mu podarilo.

Přáslavice, Levice aj Angola

Po promóciách v roku 1989 už ako inžinier prevádzky zbraňových systémov raketového vojska a delostrelectva si mohol miesto služby vybrať. V jeho špecializácii na Slovensku veľa v ponuke nebolo, a tak sa rozhodol pre delostrelecký oddiel v Přáslaviciach pri Olomouci. „Nebolo to až tak ďaleko, hoci v novembri 1989 sme sa už sťahovali do Hraníc na Morave“.

Pri delení federácie sa rozhodol pre Slovensko. Našiel si miesto v 64. tankovom pluku v Leviciach. Velil batérii, zastupoval veliteľa delostreleckého oddielu, postúpil na veliteľstvo brigády. V roku 1997 vycestoval ako vojenský pozorovateľ OSN do misii UNAVEM III a MONUA do Angoly. S predpokladom dobrej angličtiny. „Keď som požiadal o účasť v misii, tak som prešiel cez jazykový výber bez toho, aby som mal za sebou nejaký kurz anglického jazyka.“

Ako je to možné?

„V našom malom mestečku bola veľmi špecifická základná škola. Už počas socializmu sme si popri ruštine, ktorú sme sa povinne učili od 4. triedy, mohli v 6. ročníku vybrať nemčinu alebo angličtinu. V angličtine som pokračoval aj v gymnáziu, pridal som tiež samoštúdium. V jazykových zručnostiach

Pri záverečnom cvičení s témou vylodovacej operácie počas štúdia v Indii, 2002

Podpredseda vlády a minister obrany Slovenskej republiky Robert Kaliňák a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko sa 10. februára zúčastnili na oficiálnej ceremónii pri príležitosti dosiahnutia plnej operačnej spôsobilosti aliančného Veliteľstva Mnohonárodnej divízie Stred v maďarskom Stoličnom Belehrade. „Súčasný geopolitický prostredie je extrémne nestabilné a nepredvídateľné. Preto je jednota a solidarita medzi spojencami kľúčová. Som hrdý na to, že Slovensko sa pripojilo k Maďarsku a Chorvátsku a odvtedy sa podieľa na budovaní tohto ústredia. Naším zámerom bolo prispieť k spoločným kapacitám NATO, posilniť regionálnu bezpečnosť a preukázať pripravenosť na účinné odstrašenie na východnom krídle Aliancie,“ povedal podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. Slovenský podiel na vybudovaní veliteľstva ocenila aj námestníčka generálneho tajomníka NATO Radmila Šekerinská. Minister obrany SR Robert Kaliňák v rámci podujatia absolvoval aj bilaterálne rokovanie so svojim maďarským náprotivkom Kristóфом Szalayom-Bobrovniczkým.

nený priestor v rozľahlom kasárenskom areáli. Mesto je priemyselne vyspelé a spolupráca s jeho predstaviteľmi prebieha na vysokej úrovni. Minimálne raz do roka sa oficiálne stretávame so starostom mesta na pôde veliteľstva, ďalšie stretnutia bývajú pri rôznych iných príležitostiach. Tiež sa stretávame s predstaviteľmi regiónu či s cirkevnými hodnosťami. Skrátka, sme akceptovaní veľmi dobre a našou snahou je tieto vzťahy rozvíjať.

Nehrozilo, že v období plánovania a budovania veliteľstva sa z vašich vojakov stanú úradníci v uniformách?

Tak to by som nehovoril ani zo žartu. Okrem toho, že sme museli vytvoriť obrovské množstvo dokumentov, ktoré sú priebežne revidované, naša služba tu je primárne o cvičeniach. V rámci našej účasti na cvičeniach sa nefixujeme na jednej ozbrojenej sily, ale aby sme sa vnímali, chápali, nastavovali podľa toho procesy a stávali sa viac efektívni, aby sme ľahšie pochopili jeden druhého, zúčastňujeme sa na cvičeniach v rôznych krajinách a na rôznych stupňoch velenia. Takže od cvičení strategických stupňov aliančného velenia, vrátane zastúpenia v „naťáckom“ plánovaní, až po zdieľanie skúseností na cvičeniach

som teda chytil možno už posledný vozeň, ale v prvom vlaku.“

Aj vďaka tomu ho vyslali v rokoch 2003 až 2005 ako štábného dôstojníka na koordináciu programu Partnerstvo za mier v aliančnom veliteľstve pre transformáciu do belgického Monsu. Po troch rokoch doma v generálnom štábe vycestoval na Stále zastúpenie SR pri EÚ v Bruseli ako vojenský poradca pre strategické plánovanie. Vzápätí opäť na generálny štáb, ale preverila ho aj pozícia generálneho riaditeľa sekcie obrannej politiky či generálneho riaditeľa sekcie riadenia obrany, výstavby ozbrojených síl a obranného plánovania na ministerstve obrany. Druhý raz do Monsu cestoval v roku 2017 už ako národný vojenský predstaviteľ pri Najvyššom veliteľstve aliančných síl v Európe. Odtiaľ sa vrátil v roku 2021 do pozície veliteľa Strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu

OS SR. Nasledoval Székesfehérvár. Od apríla 2022 bol zástupcom veliteľa, v auguste 2023 prevzal velenie.

Nachádzanie riešení

Postgraduálne študoval v Defence Services Staff College vo Wellingtone v južnej Indii, vzdelával sa aj v Ženeve, v Ríme. Už 33 ro-

V Stoličnom Belehrade, 2025

v jednotlivých krajinách. Obrovská spolupráca je s vojakmi USA, ktorí sú dislokovaní v regióne. Ak by sme to spriemerovali, nie je deň, aby niektorí z nás neboli na niektorom z vojenských cvičení. Navyše, systém velenia a riadenia, ktorý sme mali nastavený pred covidom a pred vojnou na Ukrajine, sme museli modifikovať a revidovať. Vnášame doň skúsenosti, ktoré si prinášame z cvičení. Plus sme mali aj vlastné cvičenia, aby veliteľstvo obstálo a bolo schopné plniť všetky úlohy, ktoré by mohol priniesť vojnový konflikt.

Ťažiskové úlohy budúcich dní?

Pokračovať v rozvoji. Na začiatku bolo podľa niektorých budovanie nášho veliteľstva predurčené na neúspech. Ukázalo sa, že pravý opak môže byť pravdou. Niečo sme dosiahli, ale pre nás je to len začiatok ďalšej cesty. Je nevyhnutné, aby sme začali spoznávať svoje budúce podriadené jednotky, aby sme začali spoločne cvičiť, podieľali sa na ich riadení. Skrátka, ide o nastavovanie celého systému. Ak sme sa doteraz viac-menej sústredili iba na seba, teraz to už bude aliančný prístup prípravy na úlohy, ktoré by boli pred nami v prípadnom konflikte. Takže nečaká nás určite ľahšie obdobie.

Vaša osobná ambícia?

Potlačiť všetky procesy tak, aby som sa pred odchodom z tejto pozície mohol komukoľvek pozrieť do očí, že som tu za sebou nechal niečo, z čoho bude v oblasti bezpečnosti profitovať Aliancia, teda aj my, naše deti a naše vnúčatá.

Je vaša aktuálna funkcia doteraz najvyššou pozíciou príslušníka Ozbrojených síl SR v rámci veliteľských štruktúr NATO?

Myslím si, že je. A je mi ctou!

Pavol Vitko

kov je mu oporou manželka Viera, majú dve dospelé deti.

„Čoho ste sa vo svojej kariére držali a čo by ste odporúčili mladým ľuďom v uniforme?“ spýtali sme sa genmjr. Králiku.

„Dôležité je vzdelávať sa. Na základe toho, čo viem a o čom som presvedčený, je správne vystupovať, prezentovať svoj postoj, no férovo a korektne. Mať skrátka guráž, nie byť ustrašený či alibistický. Svojich spolupracovníkov som pritom vždy vnímal a vnímam ako partnerov a kolegov. Nie nepriateľov či konkurentov. Aj preto som sa ľudí snažil a snažím presvedčať a získať pre splnenie cieľa skôr znalosťou veci a argumentmi, nie hneď vydávať rozkazy. Tiež by som nešiel do žiadnych debát pri riešení úloh či problémov s vopred stanoveným predpokladom, že sa určite nedohodneme. Vždy som za hľadanie a nachádzanie riešení.“

Pavol Vitko

MILITARY ENGLISH

LAND WITH NO MILITARY

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

As both the EU and NATO **feverishly** seek ways **to cope with** open demands and threats made by U.S. President Donald Trump with respect to Greenland, it becomes necessary to point out a few facts. First among them is that Greenland is an autonomous territory within the Kingdom of Denmark and as such does not have its own military; instead, its defense is the responsibility of Denmark. The Danish armed forces, consisting of a few aircraft, ships, and a **dog-sled** patrol, are present in Greenland in a limited capacity, but Denmark is a member of NATO since 1949 and thus Greenland, along with the Faroe Islands, the other autonomous territory, is covered by the North Atlantic Treaty Organization (NATO). This ensures that Greenland benefits from the collective defense and security cooperation provided by NATO membership. Furthermore, in 1951 an agreement (Thulesag 2 or Greenland Defense Agreement) was signed which **stipulated** that the U.S. would assist Denmark in necessary defense of the island within the framework of NATO.

Today, **amid** the harsh words coming from Washington, D.C., Denmark has decided to boost its defense spending in Greenland and other territories in the Arctic by more than 2 billion U.S. dollars to cover the procurement of long-range UAVs, Navy vessels and satellite surveillance. Denmark also plans to build a new military airbase in Kangerlussuaq, accommodating up to 94 personnel, and serving as a hub for Danish F-35 fighter jets and long-range drones.

Located between the Arctic Ocean and the North Atlantic Ocean, Greenland is the world's largest island and home to some 56,000 residents, mostly **indigenous** Inuit people. The island is also incredibly rich in minerals, including rare earth minerals used in the manufacture of batteries and high-tech industry; and is strategically located offering the shortest route from North America to Europe. These are the main reasons why American presidents have repeatedly offered to purchase the island in the past. The other argument is that the United States military operates the Pituffik Space Base in northwestern Greenland, which serves as a strategic location for its ballistic missile early-warning system.

The decision to **bolster** Greenland's defenses reflects Denmark's acknowledgment of its limited capabilities in identifying and responding

to threats in the Arctic, North Atlantic and Baltic Sea regions. Greenland's strategic location makes it a **focal point** for global powers particularly as melting ice opens new shipping routes and access to **untapped** natural resources. Russia has also expressed interest in the Arctic; the Kremlin described the region as part of its "zone of strategic national interests."

However improbable the likelihood of military conflict in Greenland currently is, for all the parties involved the situation represents a delicate balancing act. While Denmark seeks **to assert** its sovereignty and strengthen its defense capabilities, it must also navigate the interests of its closest ally, the United States, and the aspirations of Greenland's population, many of whom favor greater autonomy or outright independence.

QUESTIONS:

1. Prečo sa Donald Trump pokúša získať Grónsko?
2. Aký má Grónsko štatút?
3. Ako a prečo chce Dánsko posilniť svoju vojenskú prítomnosť v Grónsku?

GLOSSARY

- **feverishly** /'fɛvə,rɪʃli/ – horúčkovo
- **to cope with** /tu kəʊp wɪð/ – vysporiadať sa, zaračovať
- **dogsled** /dɒɡslɛd/ – psí záprah
- **stipulated** /'stɪpjə,leɪtɪd/ – stanovila
- **amid** /ə'mɪd/ – uprostred
- **indigenous** /ɪn'dɪdʒənəs/ – domorodé, pôvodné obyvateľstvo
- **bolster** /'bɒlstər/ – posilniť
- **focal point** /'fəʊkəl pɔɪnt/ – ťažiskový bod, ohnisko
- **untapped** /ən'tæpt/ – nevyťažené, nedotknuté
- **to assert** /tu ə'sɜrt/ – utvrdiť, upevniť

mjr. Mgr. Vlasta Koval'ová
štábná kaplánka veliteľstva
2. mechanizovanej brigády Prešov

Biely krém uprostred

V jednom staršom seriáli zaznel takýto rozhovor medzi otcom a synom o otcovej opatrovateľke: „Vieš ako majú sušienky Oreo ten krém uprostred? Tak je Daphne medzi nami. Bez nej by sme jeden s druhým nevydržali.“

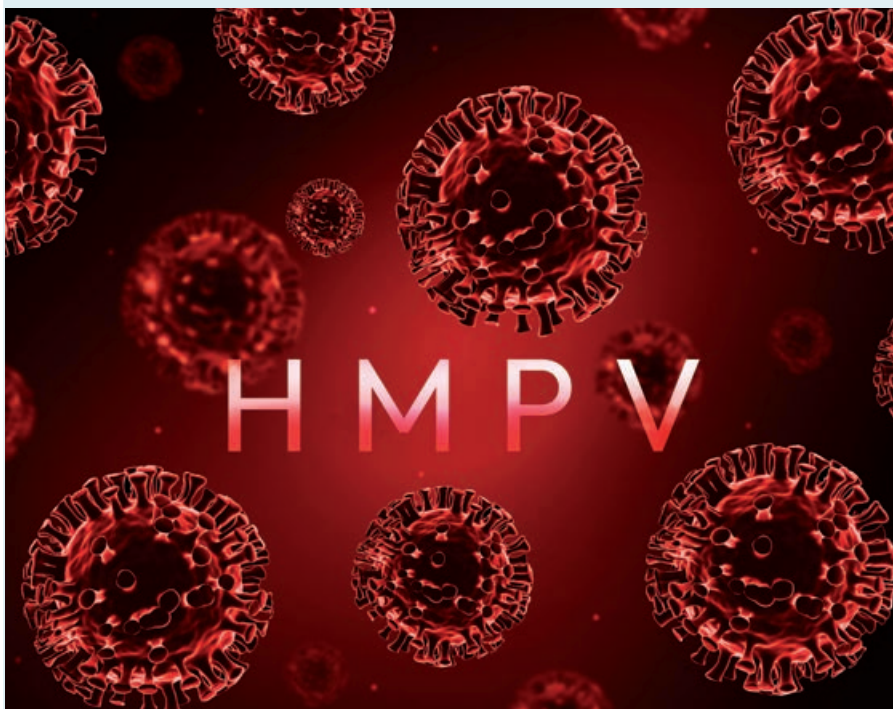
Popravde, sušienky Oreo nepatria k mojim obľúbeným, ale myšlienka v tomto seriáli ma donútila zamyslieť sa. Biely krém uprostred mi niečo pripomenul. Pridáva sušienkam jemnosť, drží dva kusy pečiva pri sebe a bráni aby sa sušienky o seba netreli, nedrobili.

Milé kolegyne, takto nejako je to s nami v tomto živote. Sme Bohom stvorené, aby sme do tohto sveta vnášali jemnosť. Akosi čoraz viac sa stávame vulgárnymi, arogantnými a nenávisťnými voči sebe. No Boh nás stvoril ako tie, ktoré svetu prinášajú jemnosť. Jemnosť v reči i v činoch.

Boh nás stvoril, aby sme boli tými, ktoré držia pokope, stmelujú. Naša spoločnosť je rozdelená na rôzne spôsoby. Boh nás však stvoril do spoločenstva. A my, drahé kolegyne, sme stvorené práve pre to, aby sme sa snažili zocelovať rany, odpúšťať a viesť k odpusteniu seba a iných. Zo všetkých síl sa máme snažiť stmelovať vzťahy na pracovisku či v rodinách. Boh nás stvoril, aby sme svojou láskavosťou vedeli upokojovať nepokojnú situáciu. Sme stvorené na to, aby sme zjemňovali hrany napätia a prinášali porozumenie aj v rozdielnosti. Uvedomujem si však, že ak máme niečo dobré tomuto svetu priniesť, my samé potrebujeme to Dobré aj prijímať. Ved' nakoniec – zo srdca vychádza len to, čo v ňom je ukryté.

Nebeský Otec nám ponúka toto Dobro do nášho života a srdca. U Neho náš životný kalich môže pretekať milosrdenstvom a láskou. A tak, keď v tomto čase budeme čakať, ako nám muži budú blahoželať a nosiť nám kvety či koláčiky, podme k Bohu Otcovi a čerpajme od Neho do svojho života z Jeho darov. Aby sme prinášali svetu z Jeho darov.

„Prestieraš mi stôl pred mojimi protivníkmi, hlavu mi natieraš olejom, môj kalich preteká.“ Žalm 23,5

Nebojte sa HMPV!

Zvýšený nárast infekcií ľudským metapneumovírusom (HMPV) vyvolal otázky aj na Slovensku. Úrad verejného zdravotníctva SR pripravil odpovede na najčastejšie z nich.

Ludský metapneumovírus (Human metapneumovirus, HMPV) cirkuluje v populácii najmä v období chrípkovej sezóny, zároveň s vírusmi chrípky, respiračným syncytiálnym vírusom a ďalšími patogénmi. Spôsobuje infekciu horných aj dolných dýchacích ciest. Patrí do čeľade Pneumoviridae. Objavili ho v roku 2001 v Holandsku.

Je to vážne ochorenie?

Priebeh infekcie je vo väčšine prípadov mierny a neodlišuje sa od iných respiračných ochorení. Komplikácie môže spôsobiť najmä v prípade, ak sa k nemu pridruží ďalšie, napríklad bakteriálne ochorenie. V riziku sú najmä malé deti, seniori a osoby s oslabenou imunitou.

Ako sa HMPV šíri?

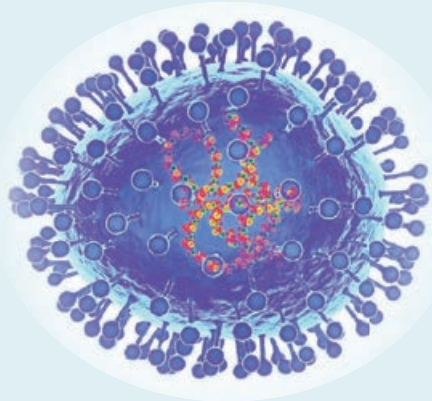
Podobne ako ďalšie vírusy spôsobujúce respiračné ochorenia, HMPV sa šíri kvapôčkami pri kašľaní a kýchaní infikovaného človeka. Prenos je možný aj z povrchov a predmetov, na ktorých sa vírus nachádza.

Čo spôsobuje?

Inkubačný čas, teda čas, kedy od nakazenia choroba vypukne, je približne 3 až 6 dní. Príznaky ochorenia sú podobné ako pri iných respiračných ochoreniach: kašeľ, nádcha, horúčka, dýchavičnosť. V závažných prípadoch môže prerásť do zápalu priedušiek alebo pľúc.

Ako rozoznať, či je ochorenie spôsobené vírusom HMPV?

Len na základe príznakov nie je možné jednoznačne diagnostikovať infekciu spôsobenú HMPV. To dokáže určiť len laboratórne vyšetrenie. Nie všetky infikované osoby sa podrobujú laboratórnemu vyšetreniu, a teda nie všetky prípady ochorenia sú zachytené v štatistikách.

Ako sa ochorenie lieči?

Liečba je symptomatická, teda zameraná na úľavu príznakov. V súčasnosti nie je dostupná vakcína.

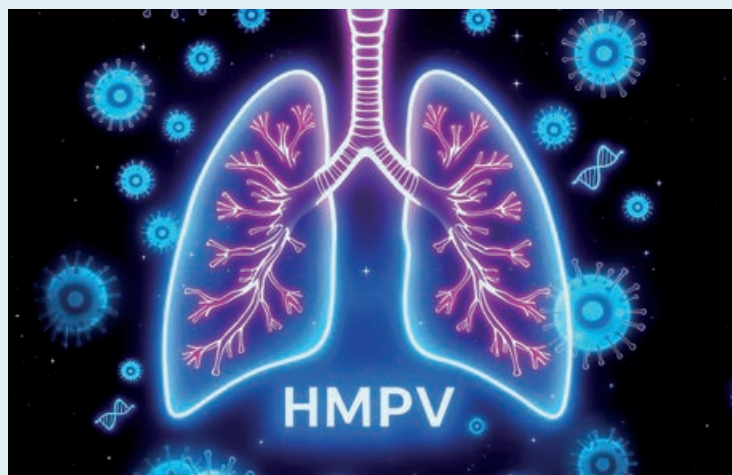
Ako predchádzať ochoreniu?

Podobne ako pri iných vírusoch šíriacich sa vzduchom, v prevencii voči HMPV sa odporúča časté a dôsledné umývanie rúk, nedotýkať sa neumytými rukami očí, nosa alebo úst, vyhýbať sa kontaktu s chorými, dodržiavať respiračnú etiketu (kýchať a kašľať do jednorazovej vreckovky, ak nie je narýchlo poruke, tak do ohybu lakťa), vyhýbať sa preplneným priestorom, dôkladné nárazové vetranie interiérov, dezinfekcia povrchov a podobne.

Hrozí nová pandémia?

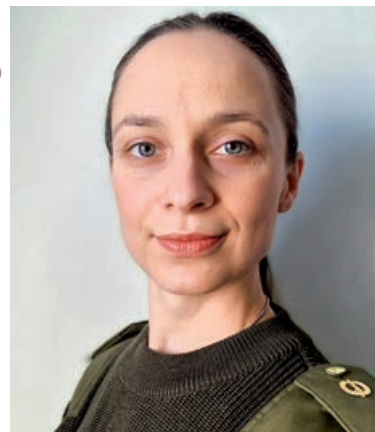
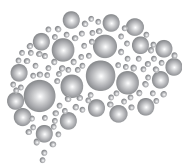
Na základe aktuálne dostupných informácií a súčasného vývoja epidemiologickej situácie nie je predpoklad rizika vzniku novej pandémie. HMPV nie je nový vírus. Objavený bol v roku 2001, pričom sérologické štúdie v Holandsku potvrdili, že v podstate všetky deti sa s ním stretli pred dovŕšením piateho roku života a v holandskej populácii už v tom čase cirkuloval minimálne 50 rokov. Nárast respiračných infekcií je v tomto ročnom období a v čase chrípkovej sezóny očakávaný.

Úrad verejného zdravotníctva SR

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 3/2025 • Redakčná uzávierka 24. 2. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepkamod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. MSc. Natália Sopková, PhD.
psychológ 14. tankového práporu
Trebišov

Deň paniky

Mnohí poznáme marec ako mesiac kníh, mesiac vody, niektorí si tento mesiac spájajú s dňom žien či učiteľov. Málokomu je však známe, že v marci si pripomíname aj deň paniky, ktorého cieľom je podporiť ľudí v tom, aby sa zamysleli nad spôsobmi zvládania stresu, úzkosti a paniky a zlepšili svoje duševné zdravie.

Pôvod tohto neoficiálneho sviatku, ktorý každý rok pripadá na 9. deň marca, nie je známy. Za zmienku však stojí samotný pôvod slova panika, ktoré pochádza zo slova Pan, mena gréckeho boha lesov, lúk a pastvín. Podľa mýtov mal Pan schopnosť spôsobovať náhly, intenzívny strach medzi ľuďmi a zvieratami, najmä počas nočných hodín, keď sa im zjavoval ako polobožský tvor s telom človeka, nohami a rohmi kozy. Tento strach sa označoval ako „panický“. Termín „panika“ teda označuje náhly a iracionálny strach alebo úzkosť, ktorá sa môže šíriť v skupine ľudí, aj bez objektívneho dôvodu. Panika môže byť sprevádzaná fyzickými príznakmi ako sú hyperventilácia, zrýchlený tep, potenie, závraty či pocit dusenia.

Historické záznamy Herodota naznačujú, že počas grécko-perzských vojen, v bitke pri Maratóni (490 pred n. l.) mali grécke vojská zažiť nečakané posilnenie, pripisované Panovi. Perzská armáda, aj napriek svojej početnej prevahe, utrpela veľkú stratu a musela sa stiahnuť z boja. Dôležitým aspektom tejto legendy je symbolický „Panov zásah“ – keďže išlo o náhlu paniku, ktorá prepukla medzi perzskými vojskami. Vojaci sa vraj v jednej chvíli zľakli, čo spôsobilo ich zmätok – „panickú reakciu“ a porážku. Príbeh môžeme vnímať ako alegóriu, ktorá vysvetľuje zlyhanie perzských vojsk v bitke pri Maratóni a ukazuje, ako náhly strach spojený s pocitom straty kontroly a blížiacej sa katastrofy môže zvrátiť priebeh bitky.

Či ide o reálne boje vo vojenských konfliktoch, alebo tie naše, osobné, počas mierového života, je veľmi dôležité, aby sme si pripomínali, čo nám pomáha navrátiť pocit kontroly a rozvahy, aby sme nepodľahli panike. Ak sa panika opakuje a nie je správne zvládnutá, môže viesť k rozvoju panickej poruchy, zvýšenému stresu, úzkosti alebo zhoršeniu kvality života. Preto je kľúčové osvojiť si zdravé zvládacie techniky, ako hlboké dýchanie, relaxácia, alebo vyhľadať odborníka, ak je to potrebné.

RODINNÁ REKREÁCIA NA SMREKOVICI

POŽIADAJTE O RODINNÚ REKREÁCIU
NA SMREKOVICI A UŽITE SI SKVELÝ ČAS
SO SVOJOU RODINOU V HOTELI
GRANIT SMREKOVICA NA HREBENI
VEĽKEJ FATRY. ČAKÁ VÁS:

- moderné wellness
- rozmanitá ponuka masáží a relaxačných procedúr
- výborná kuchyňa a príjemná obsluha
- privátny svah pri hoteli
- detský kútik a voľnočasové aktivity
- premietacia miestnosť
- posilňovňa s modernými strojmi
- bezkonkurenčné prostredie hôr a lesov
- pokoj v prírode a čerstvý vzduch

Navyše, Hotel Granit je jedným z najvyššie položených hotelov na Slovensku a vďaka svojej unikátnej polohe očaril už mnohých turistov, skialpinistov, lyžiarov aj milovníkov prírody.

V PRÍPADE ZÁUJMU O BLIŽŠIE INFORMÁCIE NEVÁHAJTE KONTAKTOVAŤ HOTEL
NA E-MAIL RECEPCIA.SM@GRANITHOTELS.SK

[FACEBOOK.COM/GRANITHOTELS](https://www.facebook.com/granithotels)

[@GRANITSMREKOVICA](https://www.instagram.com/granitsmrekovica)

Odznak útočnej vozby

Útočná vozba zohrala počas Slovenského národného povstania pomerne významnú úlohu. Povstaleckí tankisti – útočníci bojovali vo svojich tankoch a samohybných delách proti okupantom takmer na všetkých úsekoch frontu.

Od prvých dní boli nasadení do bojov o Strečniansku tiesňavu, do bojov na Spiši či pri Telgarte.

Zabudnúť nemôžeme na povstaleckých tankistov, ktorí boli posádkami nepojazdných tankov, použitých ako bunkre poľného opevnenia a ani na posádky improvizovaných pancierových vlakov Štefánik, Hurban a Masaryk.

Rovnošata príslušníkov útočnej vozby bola typická výložkami svetloružovej farby, ktoré nosili posádky obrnenej techniky a protitankových kanónov Pluku útočnej vozby. Pre posádky obrnených vozidiel bol v roku 1940 zavedený aj odznak podľa návrhu sochára Fraňa Štefunka. Ideovo vychádzal z predvojnového československého odznaku rovnakého určenia. Bol určený pre vodičov, rádiotelegrafistov, strelcov a veliteľov tankov, ktorí vykonali v rámci výcviku predpísanú skúšku.

Bronzový variant bol určený pre mužstvo a poddôstojníkov, strieborný pre dôstojníkov. Odznak s rozmerom 53×45 mm má tvar venca lipových listov zavlnutých v stuhe. V hornej časti venca sa nachádza štátny znak smaltovaný vo farbe, v dolnej časti je štylizovaný ľahký tank Lt vz.35. Na hladkom rube odznaku sú dve skrutky, pomocou ktorých sa upevňoval kožený závesník. Odznak sa nosil na pravom vrecku rovnošaty.

Postupne bolo objednaných viac ako dvetisíc bronzových a viac ako tisíc strieborných odznakov, ktoré od júla 1941 vyrábala Mincovňa Kremnica.

Otázkou ostáva, v akom počte sa realizovala posledná objednávka z leta 1944, takže celkový počet vyrobených odznakov je nejasný.

Ružová výložka a odznak

Odznak nosili príslušníci útočnej vozby aj počas Slovenského národného povstania. Spolu s výložkami symbolizoval stavovskú hrdosť vojakov a dôstojníkov na príslušnosť k útočnej vozbe.

V zbierkach Múzea Slovenského národného povstania sa nachádza okrem iného aj odznak útočnej vozby pre mužstvo, ktorý patrila strelníkovi Jánovi Midriakovi, príslušníkovi tankovej 2. roty Pluku útočnej vozby. Rota npor. útv. Jána Achimského sa zapojila do Povstania v jeho prvých hodinách. Pôsobila na Spiši, v priestore Spišská Nová Ves – Kežmarok – Poprad. Potom bojovala na úseku Vernár – Telgárt – Červená Skala. Vzhľadom na potrebu povstaleckej armády nasadiť tanky centrálnu, koordinovane a na viacerých úsekoch povstaleckého frontu, vznikol 21. septembra 1944 armádny

Prápor útočnej vozby s krycím menom Vojtech. Do práporu Vojtech boli začlenené všetky povstalecké jednotky útočnej vozby vrátane 2. roty.

Odznak strelníka Midriaka

Strelník Ján Midriak pôsobil počas Povstania ako strelec – nabíjač tanku Lt vz.38 veliteľa čaty. Postupne pôsobil v tankových čatách por. útv. Pavla Krúpu, por. útv. Alexandra Oppla a por. útv. Ľudevíta Rumana. Práve s posledným veliteľom absolvoval októbrové boje v rámci III. taktickej skupiny v priestore Detva – Kriváň – Hriňová.

Na konci Povstania odstavila čata svoje posledné dva tanky Lt vz.38 nad obcou Osrblie. Príslušníci čaty padli do nemeckého zajatia pri Ľubietovej, avšak vďaka miestnemu notárovi boli prepustení a vrátili sa domov.

Preto sa zachovalo niekoľko predmetov, ktoré Ján Midriak používal počas Povstania. V roku 1958 odovzdal do Múzea Slovenského národného povstania svoj odznak útočnej vozby, hrdelný mikrofón interkomu a pomohol pracovníkom Múzea vyhľadať i ďalšie artefakty po povstaleckej armáde. Dnes sú cennými exponátmi Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici.

PhDr. Marian Uhrin, PhD.
riaditeľ Múzea SNP,
Banská Bystrica

Blitzkrieg v západnej Európe roku 1940

V roku 1940 sa západná Európa stala svedkom jedného z najpozoruhodnejších a najdramatickejších vojenských ťažení druhej svetovej vojny. Wehrmacht, využívajúc taktiku tzv. bleskovej vojny, dosiahol rýchle a rozhodné víťazstvá proti Francúzsku, Belgicku, Holandsku a Luxembursku.

Toto ťaženie sa zapísalo do vojenských dejín ako majstrovská ukážka moderného spôsobu vedenia vojny a glorifikovalo nemeckú generalitu. Zároveň zásadným spôsobom zmenilo geopolitickú situáciu v Európe.

Sitzkrieg

Po porážke Poľska v septembri 1939 sa na západnom fronte viedla tzv. podivná vojna, počas ktorej si obe strany udržiavali defenzívne pozície. Francúzsko sa spoliehalo na statické obranné línie. Ich zhmotnením sa stala tzv. Maginotova línia, považovaná za nepreniknuteľnú. Nemecké velenie malo na naliehajúce rišskeho vodcu Adolfa Hitlera nájsť spôsob, ako patovú situáciu prelomiť. Ideálnym (a už v Poľsku vyskúšaným) prostriedkom bol práve rýchly a sústredený pohyb tankových a mechanizovaných jednotiek, realizovaný v úzkej súčinnosti s taktickým letectvom a výsadbami jednotkami (gen. Kurt Student). Úder mal byť koncentrovaný, nie rozptýlený. Hlavný nápor mal smerovať na najdôležitejšie vojenské, politické a hospodárske centrá. Bol do istej miery inšpirovaný tzv. Schlieffenovým plánom pred prvej svetovej vojny, avšak s kľúčovou zmenou. Hlavný útok mal totiž prebiehať cez horskú zalesnenú oblasť Arden, ktorú Spojenci nepovažovali za vhodnú na vedenie veľkých vojenských operácií.

Fall Gelb

„Plán Žltý“ sa začal 10. mája 1940. Nemecké sily boli rozdelené do dvoch hlavných častí. Prvá (ktorú viedol gen. Fedor von Bock) útočila cez krajiny Beneluxu a mala odlákať spojenecké (francúzske a britské) sily na sever, pričom hlavný úder (ktorý viedol gen. Gerd von Rundstedt) smeroval cez Ardeny. Holandsko a Luxembursko kapitulovali už po niekoľkých dňoch, belgické a francúzske sily sa stiahli na obranné pozície pri rieke Dyle, čím umožnili nemeckým tankovým silám rýchly postup cez kľúčový horský masív. Dňa 13. mája 1940 sa Wehrmachtu podaril prielom na rieke Meuse pri Sedane, ktorý mu umožnil postupovať hlboko

Generál Erich von Manstein, autor smelého úderu cez Ardeny

do francúzskeho vnútrozemia. Tento tzv. kosákový úder rozdelil spojenecké sily na dve časti: severnú, ktorá bola zahnaná až k pobrežiu pri Dunkerque a južnú, ktorá sa stiahla za riekou Seinou. Do konca mája sa Nemci sústredili na likvidáciu spojeneckých síl v Belgicku a severnom Francúzsku. Poznamenal ju osudový rozkaz fűhrera zastaviť postup

a dovolil tak Britom evakuovať svoje sily na ostrovy. Toto gesto umožnilo Spojencom zachrániť takmer 350-tisíc vojakov.

Blitzkrieg

Po evakuácii Spojencov nasledovala druhá fáza ťaženia, realizovaná pod krycím označením „Plán Červený“. Nemci postupovali smerom na Paríž, pričom čelili pozdĺž celého frontu minimálnemu odporu demoralizovaných francúzskych síl ustupujúcich na juh. Postup vyvrcholil 14. júna 1940 vstupom do hlavného mesta. O desať dní Francúzsko kapitulovalo a bolo rozdelené na dve časti. Na severe a západe krajiny bola zriadená nacistická okupačná správa, zatiaľ čo južnú časť spravoval kolaborantský režim v kúpeľnom meste Vichy pri Lyone (maršal Phillippe Pétain). Nemecku sa podarilo pokoriť odvekého protivníka za neuveriteľných 6 týždňov.

Nemecký triumf bol výsledkom viacerých faktorov. Kľúčovú rolu zohrala stratégia bleskovej vojny, ktorá kombinovala rýchlosť, rozhodnosť, prekvapenie a koordináciu tankov, pechoty, letectva a výsadbárov. Luftwaffe dokázala poskytovať pozemným silám nepretržitú taktickú podporu, kým spojenecké letectvo nedokázalo efektívne reagovať. Nemenej dôležitý bol i veľmi zlý výkon spojeneckého velenia. Spoliehalo sa na zastarané taktiky prvej svetovej vojny a nečakaná reakcia protivníka viedla k úplnej demoralizácii. Zlyhala tiež politická i vojenská koordinácia velenia.

Jednoznačné víťazstvo Tretej ríše znamenalo obrovský šok pre celú Európu. Po páde Francúzska ostala jedinou mocnosťou na európskom západe Veľká Británia a na ňu sa uprela Hitlerova pozornosť. Blitzkrieg ukázal svetu účinnosť modernejších vojenských technológií a stratégií, aj krehkosť európskych demokracií. Stal sa symbolom agresie a brutality, ktorá predznamenal ďalšiu expanziu ríše.

Triumf Adolfa Hitlera v Paríži

Mgr. Alex Maskalík, PhD.
Vojenský historický ústav
Foto: VHA Bratislava

Nemecký nábojový pás

Nábojový pás do guľometu s nemeckými nábojmi 8×57 JS je evidovaný v zbierke Vojenského historického múzea – Múzejného oddelenia Svidník.

Do zbierok Vojenského múzea sa dostal 12. augusta 1975 kúpou od nálezcú z obce Kečkovce, okres Svidník.

Záujem laickej a zberateľskej verejnosti sa v rámci militárie sústreďuje najmä na zbrane, rovnošaty, vyznamenania a medaily. Samotná munícia určená pre strelné zbrane, kanóny, alebo delá je akoby druhoradá. Neprávom. Veď sú to práve náboje, ktorých komponenty (strely alebo broky) sú nositeľom ničivého účinku zbrane. Súčasťou zbierok Vojenského historického múzea – Múzejného oddelenia Svidník sú popri množstve ženijnej a delostreleckej munície aj torzá nábojov do pušiek a guľometov. Najviac zastúpeným je štandardný náboj 8×57 JS (označovaný aj 8×57 IS) používaný vojakmi Wehrmachtu v druhej svetovej vojne v nemeckých puškách a guľometoch.

Náboj z Berlína

Počiatky náboja 8×57 siahajú do roku 1888, keď sa v nemeckej armáde objavil spolu s novou samonabíjacou puškou vzor 1888 (v nemeckom origináli nazývanou Gewehr 1888).

Náboj používal bezdymový prach a na jeho vývoji sa podieľala komisia v rámci zbrojárskej továrne v Spandau (v súčasnosti súčasť Berlína) v spolupráci s Maxom von Duttenhöfferom, ktorý bol zakladateľom prvej nemeckej továrne, na výrobu bezdymového prachu firmy Rottweil. Náboj bol známy pod označením M88 a po štandardizácii nemeckých nábojov sa používalo označenie 8×57 I, pričom písmeno I znamenalo infanteria a odkazovalo na vojenský pôvod. Na zavedenie nového náboja zareagoval nemecký konštruk-

tér zbraní Paul Mauser, ktorý prišiel s vlastnou koncepciou samonabíjacej pušky 7,92 mm Mauser vzor 1898.

Špičková strela

Začiatkom 20. storočia prebiehali vývojové práce na zlepšení balistických vlastností strely, ktoré vyvrcholili v roku 1905 zavedením upraveného náboja 8×57 JS do nemeckej výzbroje. Písmeno S označovalo nový zašpicatelný tvar (v nemčine Spitz). Dĺžka a tvar nábojnice ostali bez zmeny. Úplne sa zmenila strela, ktorá dostala nový zašpicatelný tvar s hmotnosťou 10 g a počiatočnou rýchlosťou 875 metrov za sekundu. Vďaka tomu strela dosa-

hovala lepšie balistické vlastnosti. Jej zašpicatelnosť sa však skrátila valcová časť, čím sa zmenila vodiaca a tesniaca plocha. Preto sa priemer strely zväčšil na 8,22 mm s dĺžkou 28,3 mm.

Došlo aj k úprave vývrtu hlavne pušiek. Priemer vývrtu v poliach zostal na pôvodných 7,92 mm, zatiaľ čo priemer v drážkach sa prispôbil novej strele na priemer 8,22 mm. Balistické vlastnosti takto upraveného streliva vysoko prevyšovali vojenské náboje vyrábané v iných krajinách, ktoré sa snažili kopírovať nový tvar strely.

Používal sa aj v Československu

Počas používania došlo ešte k jednej úprave strely počas prvej svetovej vojny. Zaviedli jej nový biogiválny tvar (so zúžením na oboch koncoch) s hmotnosťou 12,80 g a dĺžkou 35,3 mm. Náboj sa označoval ako s.S. Patrone a bol štandardným nábojom nemeckej armády až do skončenia druhej svetovej vojny. Jeho balistické vlastnosti v spojitosti s používaním a zavedením pušky Mauser vzor 98 z neho urobili jeden z najrozšírenejších nábojov v prvej polovici 20. storočia. Náboj okrem Nemecka používali aj v Československu, Číne, Grécku, Španielsku, Egypte, Iráne, Británii, Izraeli a iných krajinách.

Wehrmacht v 30. a 40. rokoch minulého storočia využíval guľomety vzor 34 a 42. Náboje do guľometov sa pás-kovali do nábojových pásov.

Mgr. Ivan Cuper

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum, Múzejné oddelenie Svidník

Podpredseda vlády a minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR a mesačník Obrana
vyhlasujú

24. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ 2025

v kategóriách

MLADŠÍ ŽIACI (1. až 5. ročník ZŠ) a **STARŠÍ ŽIACI** (6. až 9. ročník ZŠ).

Práce označené názvom diela, menom, priezviskom a vekom autora, spiatočnou
adresou, prípadne aj adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom posielajte
najneskôr do 12. mája 2025

na adresu

**VOJACI OČAMI DETÍ, redakcia OBRANA, Ministerstvo obrany SR,
Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava**

Porota zložená z výtvarníkov, profesionálnych vojakov a zamestnancov
rezortu obrany vyberie po tri najlepšie diela v každej kategórii.

Ocenení získajú finančné prémie a vecné ceny.

Víťazné práce budú vystavené, uverejnené v mesačníku Obrana a na internete Ministerstva obrany SR.

*So súťažnými prácami treba poslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich
so spracovaním osobných údajov.*

